

CONGRESUL AL XI-LEA AL P.C. (b) DIN RUSIA ⁵⁰

27 MARTIE—2 APRILIE 1922

Cuvîntarea de deschidere a congresului, raportul politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cuvîntul de încheiere la raportul politic, cuvîntarea de încheiere a congresului au fost publicate în întregime la 28 și 29 martie și 4 aprilie 1922, în „Buletinul Congresului al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia” nr. 1, 2 și 8; propunerea la proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă a fost publicată pentru prima oară în 1959, în revista „Voprosi istorii KPSS” nr. 2; „Cu privire la proiectul de rezoluție despre munca la sate” — în 1925, în „Culegeri din Lenin”, vol. IV; cuvîntarea în legătură cu publicarea anunțurilor în „Pravda” — în 1931, în edițiile a 2-a și a 3-a ale Operei lui V. I. Lenin, vol. XXVII

Cuvîntarea de deschidere a congresului, raportul politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cuvîntul de încheiere la raportul politic se tipăresc după textul apărut în cartea: „Congresul al XI-lea al Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia. Dare de seama stenografică”. Secția editorială a C.C. al P.C. (b) din Rusia, 1922, confruntat cu stenograma; propunerea la proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă, „Cu privire la proiectul de rezoluție despre munca la sate” și cuvîntarea de încheiere a congresului — după manuscrise, iar cuvîntarea în legătură cu publicarea anunțurilor în „Pravda” — după stenogramă

1

CUVÎNTAREA DE DESCHIDERE A CONGRESULUI
27 MARTIE

Tovarăși ! Din însărcinarea Comitetului Central, declar deschise lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist din Rusia.

Tovarăși ! V-ați întrunit la acest congres pentru prima oară după ce, timp de un an de zile, intervenția și invazia statelor capitaliste, cel puțin în forma lor cea mai directă, nu ne-au mai tulburat liniștea. Este primul an când avem posibilitatea să ne consacram forțele noastre sarcinilor reale, principale, fundamentale ale construirii socialismului.

În această direcție noi am făcut, fără îndoială, doar primii pași. Totuși eu sînt convins că dacă vom aprecia cu luciditatea necesară cele îndeplinite de noi și nu ne vom teme să privim drept în față realitatea, care nu e întotdeauna plăcută, ba uneori e chiar cu totul neplăcută, vom birui, fără îndoială, toate greutățile, care abia acum se conturează în fața noastră în toată mărimea lor.

Calamitățile care s-au abătut asupra noastră în acest an au fost, poate, și mai mari decît cele din anii trecuți.

Toate urmările războiului imperialist și ale războiului ce ne-a fost impus de capitaliști s-au strîns parcă laolaltă și s-au abătut asupra noastră, ca să ne sugrume prin foamete și prin ruina cea mai dezolantă. Aceste calamități sînt încă departe de a fi biruite. Și nimeni dintre noi nu-și închipuie că ele pot fi repede biruite.

Dar dacă vom păstra și vom consolida unitatea partidului nostru, dacă vom ieși din greutățile de ordin internațional cu tot atîta succes ca și pînă acum, dacă ne vom în-

drepta toate eforturile spre rezolvarea sarcinilor care decurg cu o necesitate absolută din condițiile momentului de față, vom birui, fără îndoială, toate aceste greutăți.

În întreaga lume mișcarea comunistă crește, și dacă această creștere nu este nici pe departe atît de rapidă cum se așteptau aceia dintre noi care luau drept unitate de măsură ritmul din timpul războiului și din perioada încheierii lui, ea este, în orice caz, temeinică, durabilă, amplă și profundă. Și dacă noi, în colaborare cu partidele comuniste, care există astăzi în toate sau — cu o infimă excepție — în aproape toate țările din lume, vom ști să apreciem cu luciditate situația noastră și nu ne vom teme să ne recunoaștem greșelile, vom ieși victorioși din toate aceste greutăți.

*O scurtă relatare a apărut
la 28 martie 1922, în „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 70*

2

RAPORTUL POLITIC
AL COMITETULUI CENTRAL AL P.C. (b) DIN RUSIA
27 MARTIE

(Aplauze.) Tovarăși! Permiteți-mi ca, prezentându-vă acest raport politic al Comitetului Central, să nu încep cu începutul anului, ci cu sfârșitul lui. În momentul de față, cea mai actuală problemă politică este Conferința de la Genova. Dar, fiindcă în presa noastră s-a vorbit foarte mult despre această problemă, iar în cuvântarea mea de la 6 martie, care a fost dată publicității, am avut ocazia să expun ceea ce are ea esențial, v-aș ruga — în caz că nu vă veți exprima în mod special dorința să expun mai pe larg anumite laturi ale problemei — să-mi dați voie să nu intru în amănunte.

În legătură cu Conferința de la Genova, dumneavoastră sînteți, în linii generale, cu toții informați, fiindcă presa a acordat, în coloanele ei, mult loc acestei probleme — după părerea mea, ea i-a acordat chiar prea mult loc, în detrimentul nevoilor reale, practice și stringente ale construcției noastre în general și ale construcției economice în special. În Europa, firește, în toate țările burgheze, oamenilor le place să se lanseze în comentarii și să împuieze capetele cu tot felul de trîncăneli pe seama Conferinței de la Genova. Iar noi îi imităm de data asta (și nu numai de data asta), și îi imităm peste măsură de mult.

Trebuie să spun că noi, în Comitetul Central, am luat măsurile cele mai minuțioase pentru a alcătui o delegație din cei mai buni diplomați ai noștri (și avem acum un număr considerabil de diplomați sovietici, nu ca la începutul existenței Republicii sovietice). Am întocmit, la Comi-

tetul Central, directive destul de amănunțite pentru diplomații trimiși de noi la Genova. Aceste directive le-am elaborat într-un timp foarte îndelungat, le-am discutat și răsdiscutat în repetate rînduri *. Și se înțelege de la sine că aici este vorba de o chestiune, n-aș spune de ordin militar, fiindcă acest cuvînt ar putea da loc la unele răstălmăciri, dar în orice caz de o chestiune de întrecere. În tabăra burgheză există un curent extrem de puternic, mult mai puternic decît celelalte, care tinde să zădărnicească Conferința de la Genova. Dar există și curente care vor cu orice preț să salvgardeze această conferință, care fac totul pentru ca ea să se întrunească. Aceste din urmă curente au ieșit învingătoare în momentul de față. Există, în sfîrșit, în tabăra țărilor burgheze un curent care ar putea fi numit pacifist și în care trebuie incluse în întregime Internaționala a II-a și Internaționala a II¹/₂. Este acea tabără a burgheziei care încearcă să obțină adoptarea a o serie de propuneri pacifiste și să traseze ceva în genul unei politici pacifiste. Despre pacifism, noi, comuniștii, avem păreri bine definite, pe care ar fi cu totul de prisos să le mai expunem aici. Este limpede că noi mergem la Genova în calitate de negustori, și nu de comuniști. Noi avem nevoie să facem comerț și ei, la fel, au nevoie să facă comerț. Noi vrem ca acest comerț să fie în avantajul nostru, iar ei vor să fie în avantajul lor. Cum o să se desfășoare lupta, asta va depinde, deși în mică măsură, de iscusința diplomaților noștri.

Se înțelege că, mergînd la Genova ca negustori, nu ne este indiferent dacă avem de-a face cu acei reprezentanți ai taberei burgheze care urmăresc să soluționeze problema printr-un război sau cu acei reprezentanți ai ei care au o orientare pacifistă, oricît de defectuos ar fi acest pacifism și oricît de puțin ar rezista el, din punctul de vedere al comunismului, fie și unei umbre de critică. Ar fi într-adevăr un prost negustor acela care n-ar fi în stare să sesizeze această deosebire și nu și-ar adapta în consecință tactica pentru a-și atinge scopurile practice.

Noi mergem la Genova cu un scop practic : acela de a extinde comerțul și a crea condiții în care el să se dezvolte

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 379—381, 387—389, 390—391, 412—414, și volumul de față, p. 36—42, 69—70. — *Nota red.*

pe o scară cît mai largă și cu cît mai mult succes. Dar noi nu garantăm cîtuși de puțin succesul Conferinței de la Genova. Ar fi ridicol și absurd să garantăm așa ceva. Cred însă că, apreciind cu toată luciditatea și prudența necesară posibilitățile pe care le oferă acum această conferință, se poate totuși spune, fără exagerare, că ne vom atinge scopul pe care-l urmărim.

Prin Conferința de la Genova, dacă partenerii noștri de la tratativele de acolo vor fi destul de judicioși și nu se vor arăta peste măsură de încăpățînați, sau în afara acestei conferințe, dacă ei au de gînd să se cramponeze pe pozițiile lor, noi tot ne vom atinge scopul !

Se știe doar că interesele cele mai urgente, cele mai arzătoare și mai practice ale tuturor statelor capitaliste, care s-au manifestat deosebit de pregnant în ultimii ani, reclamă dezvoltarea, reglementarea și lărgirea comerțului cu Rusia. Or, din moment ce există asemenea interese, se pot ivi controverse, se pot isca diferende și se pot produce divergențe în ce privește diferite combinații — și este chiar foarte probabil că se vor produce divergențe — și totuși, pînă la urmă, această necesitate economică fundamentală își va croi singură drum. Și eu cred că în această privință putem să fim liniștiți. Nu garantez pentru nici un termen, nu garantez pentru reușită, dar chiar la această adunare se poate spune cu destulă certitudine că relațiile comerciale normale dintre Republica sovietică și toate celelalte țări, ale lumii capitaliste, vor continua inevitabil să se dezvolte. Ce întrepreri ar putea să intervină aici — despre asta am să vorbesc, la locul cuvenit, în raportul meu, însă cred că în ceea ce privește Conferința de la Genova ne putem limita la cele spuse pînă aici.

E de la sine înțeles că tovarășii care doresc să cunoască mai amănunțit problema și care nu se mulțumesc doar cu lista membrilor delegației, publicată în ziare, vor putea să aleagă o comisie sau o secție și să studieze toate materialele Comitetului Central, corespondența și directivele. Amănuntele, bineînțeles, au fost stabilite de noi în mod condiționat, deoarece pînă în momentul de față nu se știe încă exact cine va participa la această Conferință de la Genova și ce condiții, sau condiții prealabile, sau rezerve vor fi formulate

cu acest prilej. Să le analizăm aici pe toate ar fi cît se poate de nerațional și cred că din punct de vedere practic chiar imposibil. Repet, congresul, printr-o secție sau comisie a sa, are toată posibilitatea să strîngă toate documentele privitoare la această problemă, atît pe cele publicate cît și pe cele de care dispune Comitetul Central.

Mă voi limita la cele spuse pînă aici, întrucît sînt convins că nu în această problemă întîmpinăm noi cele mai mari greutăți. Nu aceasta este problema căreia întregui partid trebuie să-i acorde atenția sa principală. Presa burgheză din Europa amplifică și exagerează în mod artificial și intenționat însemnătatea acestei conferințe pentru a înșela masele muncitoare (așa face întotdeauna $9/10$ din întreaga presă burgheză din toate aceste țări și republici democratice libere). Noi ne-am cam lăsat influențați de această presă. Ca întotdeauna, ziarele noastre se mai lasă călăuzite de vechile deprinderi burgheze, nu vor să apuce pe făgașul cel nou, socialist, și noi am făcut mai multă zarvă decît merita să facem în cazul de față. În fond, pentru comuniști, mai ales pentru cei care au trecut prin ani atît de grei ca aceia prin care am trecut noi începînd din 1917 și care au văzut combinații politice atît de serioase ca acelea pe care le-am văzut noi de atunci încoace, Conferința de la Genova nu prezintă greutăți prea mari. Nu-mi amintesc ca această problemă să fi dat naștere la discuții sau divergențe nu numai printre membrii Comitetului Central, dar nici în rîndurile partidului nostru. Este și firesc acest lucru, fiindcă din punctul de vedere al comuniștilor problema nu prezintă nimic litigios, chiar dacă avem în vedere diferitele nuanțe existente în rîndurile lor. Repet, noi mergem la Genova ca negustori, pentru a obține condiții cît mai avantajoase pentru dezvoltarea comerțului care a început, care își urmează cursul său și care, chiar dacă ar reuși cineva să-l întrerupă cu forța pentru un timp oarecare, va continua totuși să se dezvolte, inevitabil, și după această întrerupere.

Mă limitez, așadar, la aceste scurte indicații cu privire la Conferința de la Genova, și acum trec la acele probleme care sînt, după părerea mea, principalele probleme ale politicii din anul care a trecut și ale politicii din anul viitor. Mi se pare (sau, cel puțin, așa sînt eu obișnuit să procedez)

că în raportul politic al Comitetului Central trebuie să vorbim nu pur și simplu despre cele ce s-au întâmplat în anul de care ne ocupăm, ci despre învățămintele politice esențiale, fundamentale pe care le-am putut trage din experiența acestei perioade, pentru ca să putem stabili just politica pentru anul ce vine și să învățăm ceva din experiența anului ce s-a scurs.

Problema principală o constituie, desigur, noua politică economică. Întregul an care formează obiectul prezentului raport s-a scurs sub semnul noii politici economice. Dacă în acest an am realizat ceva serios, important și inalienabil (ceea ce pentru mine nu este încă atît de neîndoielnic), este pur și simplu că am învățat cîte ceva din principiile acestei noi politici economice. Și dacă am învățat cîte ceva, trebuie spus că în acest an am învățat, într-adevăr, extrem de mult în domeniul noii politici economice. Și dovada că într-adevăr am învățat și în ce măsură am învățat o vor face, probabil, faptele și evenimentele care vor urma și care depind foarte puțin de voința noastră, cum ar fi, de pildă, iminenta criză financiară. Mi se pare că principalul lucru pe care trebuie să-l avem în vedere în problema noii noastre politici economice, ca bază pentru toate raționamentele și pentru un bilanț al experienței dobîndite în decurs de un an, ca și pentru căpătarea unor învățăminte practice pentru anul ce vine, îl constituie următoarele trei puncte.

În primul rînd, noua politică economică este importantă pentru noi, înainte de toate, pentru că ne permite să verificăm dacă realizăm într-adevăr o legătură cu economia țărănească. În perioada precedentă de dezvoltare a revoluției noastre, cînd toată atenția și toate forțele erau îndreptate, mai cu seamă, spre respingerea invaziei sau erau absorbite aproape în întregime de această sarcină, nu ne puteam gîndi îndeajuns la această legătură, nu ne ardea de ea. Ea putea și trebuia să fie neglijată, într-o anumită măsură într-o vreme cînd în fața noastră stătea sarcina directă și absolut urgentă a înlăturării primejdiei de a fi sugrumați numai decît de giganticele forțe ale imperialismului mondial.

Cotitura spre noua politică economică a fost hotărîtă la ultimul congres cu o unanimitate excepțională, ba chiar cu o unanimitate mai mare decît aceea cu care au fost hotărîte

alte probleme în partidul nostru (care, trebuie să recunoaștem, se distinge în general printr-o mare unanimitate). Această unanimitate a arătat că a devenit absolut actuală necesitatea de a aborda într-un fel nou economia socialistă. Oameni care în multe probleme se aflau în divergență și care apreciau situația din puncte de vedere diferite au ajuns în mod unanim și foarte repede, fără nici un fel de șovăială, la concluzia că noi n-am găsit încă calea potrivită pentru a trece la economia socialistă, pentru construirea fundamentului ei, și că singurul mijloc de a atinge acest obiectiv este noua politică economică. Ne-a fost dat — ca urmare a desfășurării evenimentelor militare și a evenimentelor politice, a dezvoltării capitalismului în bătrânul Occident civilizată și a condițiilor sociale și politice în colonii — să facem primii o breșă în vechea lume burgheză într-un moment când țara noastră era din punct de vedere economic dacă nu cea mai înapoiată, apoi una din cele mai înapoiate. Imensa majoritate a țăranilor din țara noastră au o mică gospodărie individuală. Realizarea a ceea ce credeam că putem înfăptui imediat din programul de construire a societății comuniste schițat de noi urma, într-o anumită măsură, o cale deosebită de ceea ce se petrecea în masele largi ale țăranimii, cărora îi impuneam obligații foarte grele, justificându-le prin argumentul că războiul nu permite în această privință nici un fel de șovăieli. Și această justificare, privită în ansamblu, a fost acceptată de țăranime, cu toate greșelile pe care noi nu le-am putut evita. Masa țărănească în ansamblul ei a văzut și a înțeles că aceste greutăți nemaipomenite, care i-au fost impuse, erau necesare pentru a apăra cu succes puterea muncitorească-țăărănească împotriva moșierilor și a nu fi striviți de invazia capitalistă, care amenința să ne răpească toate cuceririle revoluției. Dar o legătură strânsă între economia care se construia în fabricile și uzinele naționalizate, socializate, și în sovhozuri, de o parte, și economia țărănească, de altă parte, nu exista.

Acest lucru l-am văzut limpede la ultimul congres al partidului ⁵¹. Și l-am văzut atât de limpede, încât n-a existat, în partidul nostru, nici un fel de ezitare în ce privește recunoașterea, ca inevitabilă, a noii politici economice.

Este amuzant să urmărești cum este apreciată această hotărâre a noastră în puzderia de publicații ale diferitelor partide ruse din străinătate. Deosebirea care există între aceste aprecieri este cu totul neînsemnată ; trăind în trecut, cei de acolo susțin și acum că comuniștii de stînga continuă să fie și azi împotriva noii politici economice. Și-au amintit oamenii în 1921 de ceea ce a fost în 1918 și de ceea ce la noi înșiși comuniștii de stînga au uitat, și repetă mereu acest lucru, ca să convingă și pe alții că bolșevicii ăștia, după cum se știe, sînt niște oameni perfizi și mincinoși ; ei, vedeți dumneavoastră, fac totul pentru a ascunde Europei că în această problemă există divergențe chiar printre ei. Citind toate acestea, îți spui : lasă-i să se amăgească singuri. Dacă au o asemenea idee despre ceea ce se petrece la noi, după ea se poate aprecia gradul de conștiință al acestor oameni bătrîni, chipurile foarte culți, care s-au cărat în străinătate. Știm că la noi n-au existat niciun fel de divergențe, și asta pentru că necesitatea practică de a proceda altfel la construirea fundamentului economiei socialiste era evidentă pentru toată lumea.

O legătură strînsă între economia țărănească și economia cea nouă, pe care am încercat s-o făurim, n-a existat la noi. Dar acum există ? Încă nu. Abia ne apropiem de ea. Toată însemnătatea noii politici economice, pe care adeseori presa noastră o mai caută încă oriunde vreți numai acolo unde trebuie nu, toată această însemnătate constă în — și numai în — a stabili o legătură între economia cea nouă, pe care o făurim noi azi cu eforturi uriașe, și economia țărănească. Și în aceasta constă meritul nostru ; altfel n-am fi comuniști, n-am fi revoluționari.

Am început să construim noua economie într-un fel cu totul nou, fără a ține seama de nimic din ceea ce a fost înainte. Și dacă n-am fi pornit la construirea ei, am fi fost complet zdrobiți încă din primele luni, încă din primii ani. Dar asta nu înseamnă că ne-am încăpățînat să susținem că, din moment ce am început s-o construim cu atîta curaj, o vom continua neapărat în același fel. De unde rezultă o asemenea concluzie ? Ea nu rezultă din nimic.

Am spus de la bun început că avem de înfăptuit o operă cu totul nouă și că dacă nu vom fi ajutați cît de curînd de

tovarășii muncitori din țările mai dezvoltate din punct de vedere capitalist, sarcina noastră va fi nespuse de grea și vom face, fără îndoială, o serie de greșeli. Principalul este să fim în stare să vedem cu luciditate unde s-au făcut astfel de greșeli și să reluăm totul de la început. Dacă va fi cazul, vom relua totul de la început nu de două ori, ci chiar de mai multe ori, și vom dovedi astfel că sîntem lipsiți de prejudecăți, că privim cu luciditate sarcina noastră, care este cea mai măreață din cîte au existat vreodată.

Esențial în noua politică economică este, în momentul de față, să ne însușim în mod just experiența din anul care a trecut. Această experiență trebuie să ne-o însușim și vrem să ne-o însușim. Și dacă vrem cu orice preț să reușim în această direcție (și noi vrem să reușim și vom reuși!), trebuie să știm că sarcina n.e.p.-ului, sarcina lui fundamentală, decisivă, căreia îi este subordonat totul, este stabilirea unei legături strînse între economia cea nouă, pe care am început s-o făurim (ce-i drept, foarte defectuos, cu multă nepriecere, dar am început totuși s-o făurim pe baza unei economii socialiste cu totul noi, a unei producții și a unei repartiții noi), și economia țărănească, care asigură existența a milioane și milioane de țărani.

Această legătură n-a existat, și această legătură trebuie s-o realizăm noi în primul rînd. Acestui considerent trebuie să-i subordonăm totul. Totodată, trebuie să lămurim în ce măsură noua politică economică a reușit să creeze această legătură și să nu distrugem ceea ce am început să construim, fără prea multă pricepere.

Noi construim economia noastră împreună cu țărănimea. Va trebui să reorganizăm de multe ori această economie și să facem în așa fel ca să existe o strînsă legătură între munca noastră socialistă, în domeniul marii industrii și al agriculturii, și munca cu care se îndeletnicește fiecare țăran și pe care o face așa cum se pricepe, ca să iasă din nevoie, fără prea multă filozofie (parcă de așa ceva îi arde lui cînd e vorba să scape de pericolul vădit de a pieri în chinurile cumplite ale foamei!).

Această legătură trebuie arătată, pentru ca s-o vedem limpede, s-o vadă întregul popor, pentru ca întreaga masă țărănească să-și dea seama că între viața asta grea, nemai-

pomenit de sărăcăcioasă, nemaipomenit de mizeră și de chinuitoare, pe care o duce acum, și munca pe care o efectuați în numele unor îndepărtate idealuri socialiste există o legătură. Trebuie să facem în așa fel ca truditorul simplu, de rînd, să înțeleagă că a obținut o oarecare îmbunătățire, și a obținut-o altfel decît o obțineau un număr neînsemnat de țărani în epoca puterii moșierești și a capitalismului, cînd fiecare pas spre îmbunătățire (se produceau, fără îndoială, unele îmbunătățiri, și chiar foarte serioase) era legat de batjocorirea, de ofensarea, de umilirea țaranului, de folosirea unor mijloace de silnicie față de întreaga masă țărănească, lucru pe care nici un țaran din Rusia nu l-a uitat și n-o să-l uite zeci de ani de zile. Scopul nostru este să restabilim alianța, să-i dovedim țaranului prin fapte că noi începem cu ceea ce este pe înțelesul lui, cu ceea ce-i este cunoscut și accesibil în momentul de față, în ciuda sărăciei lui, și nu cu ceva îndepărtat și fantezist, din punctul lui de vedere, — să-i dovedim că știm să-l ajutăm, că, într-un moment cînd țaranul cu gospodărie mică se află într-o situație grea, cînd el e ruinat, sărăcit și chinuit de foame, comuniștii îi dau un ajutor real și imediat. Sau îi dovedim acest lucru, sau, dacă nu, o să ne trimită la toți dracii. Asta-i absolut inevitabil.

Iată în ce constă însemnătatea noii politici economice, iată ce stă la baza întregii noastre politici. Acesta este principalul învățămînt ce se poate trage din aplicarea noii politici economice pe întregul an care s-a scurs și, ca să zic așa, principala noastră regulă politică pentru anul ce vine. Țaranul ne face credit și, se-nțelege, după toate cele prin care a trecut, nici n-ar putea să nu ni-l facă. Țăranii, în marea lor majoritate, trăiesc zicîndu-și în sinea lor : „ei bine, dacă nu vă pricepeți să faceți mai bine, o să mai așteptăm ; poate că pînă la urmă tot o să învățați“. Dar acest credit nu poate fi nelimitat.

De acest lucru trebuie să ne dăm seama și, după ce ni s-a făcut credit, să căutăm totuși să ne grăbim. Trebuie să știm că se apropie momentul cînd această țară, în care precum-pănește țărănimea, n-o să ne mai facă credit, cînd ea — dacă ne e permis să folosim un termen comercial — o să ne ceară bani gheață. „Dar acum, după atîtea amînări de

luni și ani de zile, dumneavoastră, stimați cîrmuitori, ați dobîndit totuși mijlocul cel mai sigur, cel mai de nădejde pentru a ne ajuta să scăpăm de nevoi, de sărăcie, de foamete și de ruină. Dumneavoastră știți să faceți treaba asta, ați dovedit-o“. Iată ce examen ne așteaptă în mod inevitabil, și acest examen are să hotărască în ultimă analiză totul : atît soarta n.e.p.-ului, cît și aceea a puterii comuniste în Rusia.

Vom fi noi în stare să ducem pînă la capăt sarcina noastră imediată sau nu ? Și această nouă politică economică va fi ea bună la ceva sau nu ? Dacă se va dovedi că retragerea a fost justă, atunci, după ce ne vom fi retras, să realizăm o strînsă alianță cu masa țărănească și împreună cu ea să mergem înainte de o sută de ori mai încet, dar cu toată hotărîrea și în mod neabătut, pentru ca ea să vadă totdeauna că noi mergem totuși înainte. Atunci cauza noastră va fi categoric invincibilă și nici o forță din lume n-o să ne poată învinge. Pînă în momentul de față, în primul an, noi n-am reușit încă să facem acest lucru. Asta trebuie s-o spunem fără nici un ocol. Dar eu sînt profund convins (și noua noastră politică economică ne dă posibilitatea să tragem absolut limpede și precis această concluzie) că dacă vom înțelege imensa primejdie pe care o conține în sine n.e.p.-ul și dacă ne vom concentra toate forțele noastre în punctele slabe, vom reuși să rezolvăm această sarcină.

Să realizăm o strînsă alianță cu masa țărănimii, cu țărănimea muncitoare de rînd, și să începem să mergem înainte incomparabil, infinit mai încet decît am visat, dar, în schimb, în așa fel ca întreaga masă să meargă într-adevăr cu noi. Și atunci această înaintare va deveni, la timpul ei, atît de rapidă, cum nici nu putem visa în momentul de față. Acesta este, după părerea mea, primul învățămînt politic fundamental pe care-l putem trage din noua politică economică.

Al doilea învățămînt, cu un caracter mai special, îl constituie verificarea prin întrecere a întreprinderilor de stat și a celor capitaliste. Acum se creează la noi societăți mixte — am să spun cîteva cuvinte despre ele ceva mai tîrziu —, și aceste societăți mixte, ca și întregul nostru comerț de stat și întreaga noastră nouă politică economică, înseamnă folo-

sirea de către noi, comuniștii, a unor procedee comerciale, a unor procedee capitaliste. Ele mai prezintă importanță și prin faptul că se stabilește aici o întrecere practică între metodele capitaliste și metodele noastre. Să facem o comparație în practică. Până acum noi alcătuiam programe și făceam promisiuni. La timpul său, acest lucru era absolut necesar. Fără program și fără promisiuni nici nu se poate vorbi de o revoluție mondială. Dacă albgardiștii, inclusiv menșevicii, ne ocărăsc pentru acest lucru, avem astfel o dovadă că menșevicii și socialiștii din Internaționala a II-a și din Internaționala a II^{1/2} n-au nici cea mai vagă idee de felul cum decurge, în general, desfășurarea unei revoluții. Altfel nici nu puteam să începem.

Acum însă situația este de așa natură, că trebuie să procedăm la o verificare serioasă a muncii noastre, și nu la o verificare ca aceea pe care o fac instituțiile noastre de control, înființate de aceiași comuniști, chiar dacă aceste instituții ar fi de-a dreptul excelente și chiar dacă, atât în sistemul instituțiilor de stat, cât și în acela al instituțiilor de partid, ele ar fi niște instituții de control aproape ideale, un asemenea control ar fi ridicol din punctul de vedere al necesităților reale ale economiei țărănești, dar el n-ar fi de loc ridicol din punctul de vedere al construcției noastre. Noi creăm acum asemenea instituții de control, dar nu de această verificare vorbesc eu acum, ci de una care să corespundă punctului de vedere al economiei maselor.

Capitalistul se pricepea să aprovizioneze. El făcea prost treaba asta, o făcea tâlhărește, ne jignea și ne jecmănea. Asta o știu simplii muncitori și țărani, care nu discută despre comunism pentru că nu știu ce-o mai fi și asta.

„Capitaliștii totuși se pricepeau să aprovizioneze, dar voi vă pricepeți? Nu vă pricepeți“. Iată ce glasuri se făceau auzite în primăvara anului trecut, ce-i drept nu totdeauna limpede, dar ele constituiau substratul întregii crize de atunci. „E adevărat că voi sînteți niște oameni minunați, dar treaba, treaba economică de care v-ați apucat, nu știți s-o faceți“. Aceasta este critica cea mai simplă și mai nimicitoare pe care țărănimea și, prin intermediul ei, o serie întreagă de pături ale muncitorimii au adus-o anul trecut partidului comunist. Și iată de ce, în problema

n.e.p.-ului, acest punct vechi capătă o importanță atât de mare.

Ceea ce ne trebuie e o adevărată verificare. Alături de voi acționează capitalistul, el recurge la procedee tâlhărești, încasează profituri, însă e un om priceput. Iar voi încercați o metodă nouă : profituri nu obțineți, principiile voastre sînt comuniste, idealurile sînt minunate, într-un cuvînt, așa cum vă prezentați, sînteți niște sfinți care încă de vii merită să intre în rai, dar treabă știți să faceți ? Este nevoie de o verificare, de o verificare efectivă, nu ca aceea cînd Comisia Centrală de Control instituie o anchetă și face o mustrare, iar Comitetul Executiv Central din Rusia aplică o sancțiune, ci de o verificare efectivă din punct de vedere al economiei naționale.

Comuniștilor li s-au acordat tot felul de amînări, li s-a făcut atîta credit cum nu s-a făcut nici unui alt guvern. Fără îndoială, ei au ajutat poporul să scape de capitaliști și de moșieri ; țărănimea prețuiește acest lucru, și ea a acordat credit, a îngăduit amînări, dar toate merg pînă la un timp. Iar după aceea vine verificarea : știți să gospodăriți tot atît de bine ca și ceilalți ? Vechiul capitalist știe, în timp ce voi nu știți.

Acesta este primul învățămînt și aceasta este prima parte importantă a raportului politic al Comitetului Central. Noi nu știm să gospodărim. Acest neajuns l-am dovedit în cursul acestui an. Aș fi dorit foarte mult să vă pot da drept exemplu cîteva gostrusturi * (ca să mă exprim în această minunată limbă rusă, pe care a lăudat-o atît de mult Turgheniev) și să arăt cum știm noi să gospodărim.

Spre regretul meu însă, dintr-o serie de cauze, și mai ales din cauză de bolă, n-am putut să elaborez această parte a raportului și trebuie să mă limitez la a-mi exprima convingerea mea, care se bazează pe observarea celor ce se petrec. În decursul acestui an noi am făcut din plin dovada că nu știm să gospodărim. Acesta este învățămîntul principal. Dacă în anul ce vine nu vom dovedi contrarul, Puterea sovietică nu va mai putea să existe. Și cel mai mare pericol este că nu toți își dau seama de acest lucru. Dacă toți co-

* — trusturi de stat. — Nota trad.

muniștii, toți activiștii cu funcții de răspundere și-ar da limpede seama și ar recunoaște deschis : nu ne pricepem, hai să învățăm de la început și în felul acesta o să obținem câștig de cauză, ei ar exprima astfel, după părerea mea, concluzia principală, fundamentală. Dar tovarășii nu-și dau seama de acest lucru și sînt convinși că dacă cineva gîndește astfel, apoi este vorba de niște oameni înapoiți, care, spun ei, n-au studiat comunismul, iar dacă îl vor studia, poate că vor înțelege. Să-mi fie cu iertare, dar ceea ce interesează aici nu este că țăranul sau muncitorul fără partid n-a studiat comunismul, ci că au trecut timpurile cînd trebuia să expui în mod amănunțit un program și să chemi poporul la înfăptuirea acestui program mareț. Acele timpuri au trecut ; acum trebuie să dovedim că, în situația grea de astăzi, știm să dăm un ajutor practic gospodăriei muncitorului și țăranului, pentru ca ei să vadă că în această întrecere noi am ieșit învingători.

Societățile mixte pe care am început să le înființăm și la care participă atît capitaliști particulari — ruși și străini — cît și comuniști constituie una din formele în care întrecerea poate fi bine organizată, în care putem să învățăm și să dovedim că știm să stabilim tot așa de bine ca și capitaliștii o legătură strînsă cu economia țărănească, că putem să satisfacem nevoile ei, că putem să-i ajutăm țărănimii să meargă înainte, chiar așa cum este ea astăzi, cu toată ignoranța ei, căci ea nu poate fi transformată într-un timp atît de scurt.

Iată care este întrecerea ce ne stă în față ca o sarcină de absolută urgență. Iată care este miezul noii politici economice, iată în ce constă, după convingerea mea, esența politicii partidului. Greutăți și probleme de ordin pur politic avem cîte vreți. Și dumneavoastră le cunoașteți : Conferința de la Genova și pericolul unei intervenții. Greutăți mari, dar cu totul neînsemnate în comparație cu această greutate. Acolo am și văzut cum se procedează, acolo am învățat multe și ne-am dat seama ce este diplomația burgheză. Este un domeniu în care menșevicii ne-au dat lecții timp de 15 ani și ne-au învățat unele lucruri folositoare. El nu constituie ceva nou pentru noi.

Dar aici e vorba de un lucru pe care trebuie să-l facem acum în economie : să învingem în întrecerea cu un simplu vânzător, cu un simplu capitalist, cu un negustor, care o să se ducă la țaran și n-o să discute cu el despre comunism — închipuiți-vă, n-o să stea să discute cu el despre comunism —, ci o să-i spună : dacă e nevoie să-ți procur ceva, dacă trebuie făcută o afacere în toată regula sau dacă e vorba de construit ceva, eu, ce-i drept, o să construiesc scump, dar comuniștii o să construiască poate și mai scump, poate chiar de zece ori mai scump. Iată agitația care prezintă astăzi o importanță esențială, iată care e problema de bază a economiei.

Repet, poporul ne-a acordat o amânare și ne-a făcut credit, datorită politicii noastre juste, și acestea sînt, ca să mă exprim în limbajul n.e.p.-ului, niște polițe, dar pe ele nu stă scrisă scadența și din textul lor nu poți afla cînd anume urmează să fie prezentate spre achitare. Și aici e toată primejdia. Și în aceasta constă particularitatea care deosebește aceste polițe politice de obișnuitele polițe comerciale. Asupra acestei chestiuni trebuie să ne concentrăm toată atenția și să nu ne împăcăm cu ideea că pretutindeni în trusturile de stat și în societățile mixte lucrează comuniști dintre cei mai buni și mai de răspundere — asta nu ajută la nimic din moment ce ei nu știu să gospodărească și se prezintă, din acest punct de vedere, mai prejos decît un simplu vânzător capitalist care a trecut prin școala unei mari fabrici sau a unei mari firme. De acest lucru nu ne dăm seama, fiindcă în noi a mai rămas încă îngîmfare comunistă — *komcivanstvo*, ca să mă exprim în aceeași sublimă limbă rusă. Adevărul este că un comunist de răspundere — și chiar un comunist dintre cei mai buni, unul absolut cinstit și devotat, care a stat în temnițe și a înfruntat moartea — nu știe să facă comerț pentru că nu este om de afaceri, nu și-a însușit această îndeletnicire, nu vrea să învețe și nu înțelege că trebuie să învețe începînd de la a.b.c. El, comunistul, revoluționarul, care a făcut cea mai mare revoluție din lume, el, spre care se îndreaptă privirile dacă nu a patruzeci de piramide, apoi a patruzeci de țări europene în nădejdea de a scăpa de capitalism, el trebuie să învețe de la un simplu vânzător care a stat vreo zece ani la tarabă, care cunoaște această meserie, în timp ce el.

comunistul de răspundere și revoluționarul devotat, nu numai că nu știe s-o practice, dar nici măcar nu-și dă seama că nu știe.

Așadar, tovarăși, dacă vom remedia cel puțin această primă lacună, înseamnă că am obținut o mare victorie. Trebuie să plecăm de la acest congres cu convingerea că n-am știut să facem acest lucru și că vom începe să învățăm de la a.b.c. Noi, oricum, n-am încetat încă să fim revoluționari (deși mulți afirmă, și nu chiar fără temei, că ne-am birocratizat) și putem să înțelegem un adevăr atît de simplu, și anume că atunci cînd este vorba de un lucru nou și neobișnuit de greu trebuie să știi să iei totul de la început, de mai multe ori : dacă ai început ceva și ai ajuns într-un impas, apucă-te din nou de treabă și prefă de zece ori ceea ce ai început, numai să obții ce ți-ai propus ; nu-ți da aere, nu te fâli că ești comunist, fiindcă un oarecare vînzător de prăvălie care nu e membru de partid și care e poate chiar un alb-gardist, și cu siguranță că e un alb-gardist, știe să facă o treabă absolut necesară din punct de vedere economic, iar tu nu știi s-o faci. Dacă tu, care ești comunist cu muncă de răspundere și ai sute de grade și titluri, inclusiv pe acela de „cavaler“ comunist și sovietic, îți dai seama de această cerință, îți vei atinge scopul, fiindcă aici e vorba de un lucru ce poate fi învățat.

Unele succese, deși foarte mici, noi tot am obținut în cursul acestui an, dar ele sînt infime. Lucrul cel mai serios este că nu există conștiința și convingerea — care să fie larg răspîndită și împărtășită de toți comuniștii — că în momentul de față noi, comuniștii ruși cu funcții de răspundere și foarte devotați cauzei, sîntem mai puțin pricepuți în acest domeniu decît oricare din vechii vînzători de prăvălie. Încă o dată spun : trebuie să ne apucăm să învățăm de la început. Dacă vom fi conștienți de acest lucru, vom trece cu succes examenul ; și aici este vorba de un examen serios, la care ne va supune criza financiară care se apropie, un examen la care ne va supune piața rusă și cea internațională, cărora le sîntem subordonați, de care sîntem legați și de care nu ne putem rupe. Este un examen serios, fiindcă putem fi bătuți atît pe plan economic cît și pe plan politic.

Așa și numai așa se pune problema, pentru că aici este vorba de o întrecere serioasă, și această întrecere este decisivă. Am recurs la tot felul de mijloace și expediente pentru a ieși din greutățile noastre de ordin economic și politic. Ne putem lăuda, ne putem mândri că pînă acum am știut să folosim toate aceste mijloace și expediente, în feluritele lor combinații, potrivit cu diferitele împrejurări, însă acum nu mai avem nici o ieșire. Dați-mi voie să vă spun asta fără nici o exagerare, pentru că în acest sens se dă într-adevăr „lupta cea mare“, cu caracter decisiv, nu împotriva capitalismului internațional — acolo se vor mai da încă multe „lupte mari“ —, ci împotriva capitalismului rus, împotriva capitalismului pe care îl generează și îl alimentează mica gospodărie țărănească. Aici ne așteaptă curînd o luptă a cărei dată nu poate fi precis stabilită. Aici ne așteaptă „lupta cea mare“, lupta decisivă, aici nu mai sînt posibile nici un fel de manevre politice sau de alt ordin, fiindcă aici este vorba de un examen în întrecerea cu capitalul privat. Sau trecem cu succes acest examen în întrecerea cu capitalul privat, sau, dacă nu, ne așteaptă un eșec total. Pentru a reuși la acest examen avem puterea politică și o sumedenie de resurse economice și de altă natură, avem tot ce doriți, afară de pricepere. Ne lipsește priceperea. Dar dacă vom ști totuși să tragem acest învățămînt simplu din experiența anului trecut și vom face din el un îndreptar pentru anul 1922, vom birui și această greutate, deși ea este cu mult mai mare decît cea precedentă, pentru că ea se află în noi înșine. Nu este același lucru cu a avea de-a face cu un dușman oarecare din afară. Această greutate constă în faptul că noi înșine nu vrem să recunoaștem adevărul neplăcut care ni se impune și nu vrem să ajungem în situația neplăcută pe care nu o putem totuși evita : aceea de a ne apuca să învățăm totul de la început. Acesta este, după părerea mea, cel de-al doilea învățămînt care decurge din noua politică economică.

Iar cel de-al treilea învățămînt, care are un caracter complementar, privește problema capitalismului de stat. Păcat că tov. Buharin nu este aici, la congres ; aș fi vrut să discut puțin cu dînsul, dar mai bine am să amîn pînă la congresul viitor. În problema capitalismului de stat, atît presa noastră cît și partidul nostru, în general, comit greșeala de a cădea

în intelectualism, în liberalism ; ne lansăm în discuții subtile asupra felului cum trebuie înțeles capitalismul de stat și căutăm explicații în cărțile vechi. Or, în ele este vorba despre ceva cu totul diferit : în ele scrie despre capitalismul de stat care există în capitalism, dar nu s-a scris nici o carte în care să se vorbească despre capitalismul de stat care există în comunism. Nici Marx nu s-a gândit să scrie vreun cuvânt în această problemă și a murit fără să ne lase măcar un pasaj precis sau măcar o indicație certă. De aceea ne vedem acum nevoiți să ne descurcăm singuri. Și dacă parcurgi cu mintea toată presa noastră, dacă îmbrățișezi dintr-o privire de ansamblu tot ce s-a scris în ea despre capitalismul de stat, așa cum am încercat eu când am pregătit acest raport, ajungi la convingerea că, în acest caz, oamenii trag alături de țintă, că privirile lor sînt îndreptate într-o direcție cu totul greșită.

În întreaga literatură economică, capitalismul de stat este prezentat ca un capitalism care există în orînduirea capitalistă, cînd puterea de stat își subordonează direct cutare sau cutare întreprinderi capitaliste. Dar la noi e vorba de un stat proletar, care se sprijină pe proletariat, îi acordă toate privilegiile politice și, prin el, atrage spre sine păturile de jos ale țărănimii (vă amintiți că am început să facem acest lucru prin constituirea de comitete ale sărăcimii). Tocmai din această cauză termenul capitalism de stat derutează pe mulți, pe foarte mulți. Pentru a înlătura acest neajuns, trebuie să nu pierdem din vedere ceea ce e esențial, și anume că capitalismul de stat, în forma în care există la noi, nu este analizat în nici o teorie, în nici o literatură, pentru simplul motiv că toate noțiunile obișnuite legate de acest termen se potrivesc numai puterii de stat burgheze dintr-o societate capitalistă. Or, la noi este o societate care a ieșit din făgașul capitalist, fără să fi intrat încă într-un făgaș nou, iar statul acesta nu este condus de burghezie, ci de proletariat. Noi nu vrem să înțelegem că atunci cînd spunem „stat“, acest stat sîntem noi, este proletariatul, este avangarda clasei muncitoare. Capitalismul de stat este acel capitalism pe care vom ști să-l îngrădim, ale cărui limite vom ști să le stabilim ; acest capitalism de stat este legat de stat, iar statul sînt muncitorii, este partea înaintată a muncitorilor, este avangarda lui, sîntem noi.

Capitalismul de stat este capitalismul pe care trebuie să-l fixăm în anumite limite, ceea ce pînă astăzi n-am știut să facem. În asta stă secretul. Și numai de noi depinde cum va arăta acest capitalism de stat. Puterea politică pe care o avem este suficientă, cu totul suficientă ; dispunem, totodată, de suficiente posibilități economice, dar avangarda clasei muncitoare, care este chemată să conducă direct, să stabilească granițele, să se delimiteze, să-și subordoneze totul și să nu fie subordonată, această avangardă n-are suficientă pricepere. Aici ni se cere numai pricepere ; și tocmai ea ne lipsește.

Aceasta este, incontestabil, o situație fără precedent în istorie : proletariatul, avangarda revoluționară, posedă putere politică suficientă — cu totul suficientă —, dar în același timp există și capitalismul de stat. Esențialul, în cazul de față, este să înțelegem că acesta este capitalismul pe care putem și trebuie să-l admitem, căruia putem să-i fixăm și trebuie să-i fixăm anumite limite, fiindcă acest capitalism este necesar pentru marea masă a țărănimii și pentru capitalul privat, care trebuie să facă comerț în așa fel încît să satisfacă nevoile țărănimii. Trebuie să orînduim lucrurile în așa fel, ca mersul obișnuit al economiei capitaliste și al comerțului capitalist să fie posibil, fiindcă poporul are nevoie de acest lucru, întrucît fără el nu se poate trăi. Toate celelalte nu sînt pentru ei, pentru cei din această tabără, ceva absolut necesar și cu ele se pot împăca. Iar voi, comuniștii, voi, muncitorii, voi, partea conștientă a proletariatului, care v-ați asumat sarcina de a conduce statul, arătați-ne că vă pricepeți să faceți în așa fel ca statul pe care l-ați luat în mîinile voastre să funcționeze cum vreți voi. Iată însă că a trecut un an, statul se află în mîinile noastre ; dar, în condițiile noii politici economice, a funcționat el în acest an așa cum am vrut noi ? Nu. Noi nu vrem să recunoaștem acest adevăr : el n-a funcționat cum am vrut noi. Dar cum a funcționat ? E ca o mașină care scapă din mîini : la volan se află parcă un om care o conduce, dar ea nu merge în direcția în care o conduce el, ci într-o direcție în care o dirijează parcă o altă forță, o forță ilegală, o forță ilicită, o forță pripășită dumnezeu știe de unde — speculanții sau capitaliștii din sectorul economiei private, sau și unii și al-

ții —, dar, în orice caz, mașina nu merge tocmai așa, iar adeseori nu merge de loc așa cum își închipuie cel ce stă la volanul ei. Iată esențialul, iată ce trebuie să avem în vedere când vorbim de capitalismul de stat. În acest domeniu esențial trebuie să învățăm totul de la început, și numai dacă ne vom însuși temeinic acest adevăr, numai dacă el va pătrunde adânc în conștiința noastră, vom putea avea siguranța că o să învățăm.

Trec acum la problema opririi retragerii, despre care am avut ocazia să vorbesc și în cuvîntarea pe care am rostit-o la congresul metalurgiștilor *. N-am întâmpinat între timp nici un fel de obiecții — nici în presa de partid, nici în scrisorile particulare ale tovarășilor și nici în Comitetul Central. Comitetul Central a aprobat planul meu, care prevedea ca și în raportul prezentat, în numele Comitetului Central, la acest congres oprirea retragerii noastre să fie subliniată cu toată energia și să se propună congresului ca el să dea, de data asta în numele întregului partid, directiva respectivă, care să aibă un caracter obligatoriu. Ne-am retras timp de un an. Acum trebuie să spunem în numele partidului : destul ! Scopul pe care l-am urmărit prin această retragere a fost atins. Această perioadă se termină sau s-a și terminat. Acum ne fixăm un alt obiectiv : regrouparea forțelor. Am ajuns la un punct nou și, în linii generale, am efectuat totuși o retragere relativ ordonată. Este adevărat că din diferite părți n-au lipsit glasuri care voiau să imprime acestei retrageri un caracter de panică. Unii, din cealaltă parte, susțineau că în cutare sau cutare punct ne-am fi retras greșit : de pildă, unii reprezentanți ai grupului care-și dădea denumirea de „opozitie muncitorească” ⁵². (Eu cred că pe nedrept au purtat ei această denumire.) În excesul lor de zel s-au îndreptat spre o ușă, dar au nimerit la alta, și acum și-au dat limpede seama de acest lucru. Pe atunci ei nu vedeau că activitatea lor nu urmărea să îndrepte mișcarea noastră pe drumul cel bun, ci avea în realitate un singur rol : acela de a semăna panică și de a ne împiedica să efectuăm o retragere disciplinată.

* Vezi volumul de față, p. 8—17. — *Nota red.*

Retragerea este o treabă grea, mai ales pentru niște revoluționari care sînt deprinși să fie mereu în ofensivă, mai ales cînd, de cîtiva ani, ei s-au obișnuit să desfășoare cu mare succes ofensiva și mai ales cînd sînt înconjurați de revoluționarii din alte țări, care nu visează altceva decît să treacă la ofensivă. Unii dintre ei, văzînd că ne retragem, au început chiar, în mod inadmisibil, să plîngă ca niște copii, cum s-a întîmplat la ultima ședință lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste⁵³. Unii tovarăși, însuflețiți de cele mai frumoase sentimente și năzuințe comuniste, au izbucnit în plîns pentru că bunii comuniști ruși, închipuiți-vă, efectuează o retragere. Îmi este, poate, greu acum să înțeleg această mentalitate occidentală, deși am trăit destul de multă vreme — ca emigrant — în aceste minunate țări democratice. Dar se prea poate ca din punctul lor de vedere să fie atît de greu să înțelegi acest lucru, încît să-ți vină să plîngi. Noi, în orice caz, n-avem timp să ne lăsăm influențați de asemenea sentimentalisme. Pentru noi era clar : tocmai datorită faptului că timp de ani de zile am desfășurat cu atîta succes ofensiva și am reputat atîtea victorii extraordinare (și toate acestea într-o țară extrem de ruinată, lipsită de condițiile materiale necesare !), pentru a consolida această ofensivă, din moment ce am cucerit atît de mult, era absolut necesar să operăm o retragere. Nu puteam să ne menținem toate pozițiile pe care le cucerisem printr-un iureș ; pe de altă parte, tocmai datorită faptului că, purtați de valul entuziasmului muncitorilor și țăranilor, am cucerit, printr-un iureș, atît de mult și am avut astfel un spațiu atît de vast, am putut să ne retragem foarte departe și mai putem să ne retragem și acum departe, fără să pierdem în nici un caz ceea ce e principal, esențial. În linii generale, retragerea a fost efectuată destul de ordonat, deși unele voci care semănau panică, printre care și „opозиția muncitorească“ (și acesta a fost cel mai mare rău pe care l-a pricinuit ea !), au provocat pe alocuri defecțiuni, abateri de la disciplină și de la o retragere reglementară. Cel mai primejdios lucru într-o retragere este panica. Cînd o întregă armată (vorbesc aici în sens figurat) se retrage, nu poate să domnească aceeași stare de spirit ca atunci cînd toți înaintează. Atunci, la fiecare pas veți constata, într-o oarecare

măsură, o stare de deprimare. S-au găsit la noi pînă și poeți care au scris că la Moscova este foamete și frig ; în timp ce înainte era curat și frumos, acum înflorește comerțul și specula. Există o serie întreagă de asemenea producții poetice.

Se înțelege că toate acestea sînt provocate de retragere. Și aici există o mare primejdie : după o mare ofensivă victorioasă este extrem de greu să te retragi ; în asemenea situație raporturile sînt cu totul altele ; în timpul unei ofensive, chiar dacă nu se menține disciplina, toți dau năvală de la sine și zboară înainte ; în timpul unei retrageri însă, și disciplina trebuie să fie mai conștientă și este de o sută de ori mai necesară, pentru că, atunci cînd întreaga armată se retrage, ea nu-și dă seama, nu vede unde trebuie să se oprească, ci vede numai retragerea ; în asemenea situații este suficient uneori să răsune doar cîteva voci din acelea care seamănă panică, pentru ca toți să dea bir cu fugiții. În acest caz primejdia este enormă. Cînd se execută o asemenea retragere cu o armată adevărată se instalează mitraliere, și atunci cînd retragerea reglementară se transformă într-o fugă dezordonată se dă comanda : „Foc !“. Și bine se face.

Dacă într-un asemenea moment, cînd executăm o retragere nespuse de grea și cînd principalul constă în a păstra o ordine deplină, se găsesc oameni care seamănă panică, chiar dacă ei sînt animați de cele mai bune intenții, într-un asemenea moment orice încălcare a disciplinei, fie ea cît de neînsemnată, trebuie pedepsită aspru, fără milă și fără cruțare, și nu numai cînd e vorba de unele treburi interne din partidul nostru, ci acest lucru trebuie avut și mai mult în vedere cînd e vorba de niște domni cum sînt menșevicii sau toți domni din Internaționala a II^{1/2}.

Zilele acestea am citit, în nr. 20 al revistei „Internaționala Comunistă“, articolul tovarășului Rákosi despre o nouă broșură a lui Otto Bauer, de la care am învățat altădată cu toții, dar care după război a devenit, ca și Kautsky, un jalnic filistin⁵⁴. El scrie acum : „Așadar, ei se retrag spre capitalism ; noi am spus totdeauna că revoluția lor este o revoluție burgheză“.

Atît menșevicii cît și socialiștii-revoluționari, care țin cu toții astfel de predici, se miră cînd declarăm că pe cei ce spun asemenea lucruri îi vom pedepsi cu împușcarea. Ei se

miră, deși chestiunea este cît se poate de clară : cînd o armată se retrage, este nevoie de o disciplină de o sută de ori mai severă decît atunci cînd ea e în ofensivă, pentru că în timpul ofensivei toți se avîntă înainte. Or, dacă acum vor începe cu toții să se repeadă înapoi, se va ajunge la pieire inevitabilă și imediată.

Tocmai într-un asemenea moment principalul este să te retragi în ordine, să-ți fixezi exact limita retragerii și să nu te lași cuprins de panică. Și cînd un menșevic spune : „Voi vă retrageți acum, iar eu am fost totdeauna pentru retragere ; sînt de acord cu voi, sînt omul vostru, hai să ne retragem împreună !“ — noi îi răspundem : „Pentru orice manifestare publică de menșevism, tribunalele noastre revoluționare trebuie să condamne la moarte prin împușcare ; altfel înseamnă că ele nu sînt tribunale ale noastre, ci dumnezeu știe ce“.

Ei nu pot de loc să înțeleagă acest lucru și spun : „Ce apucături dictatoriale mai au și oamenii ăștia !“ Ei își închipuie și astăzi că noi îi persecutăm pe menșevici pentru că s-au hărțuit cu noi la Geneva ⁵⁵. Dar dacă am fi mers pe această cale, poate nu ne-am fi menținut nici două luni la putere. Într-adevăr, predica rostită de Otto Bauer, de conducătorii Internaționalelor a II-a și a II^{1/2}, de menșevici și socialiști-revoluționari oglindește propria lor fire : „Revoluția a mers prea departe. Ceea ce spui tu acum noi am spus totdeauna. Dă-ne voie să mai repetăm încă o dată“. Iar noi le răspundem : „Dați-ne voie să vă punem, pentru asta, la zid. Ori veți fi atît de buni și vă veți abține de la a vă exprima părerile voastre, ori, dacă veți căuta în actuala situație, cînd ne aflăm în condiții mult mai grele decît în timpul invaziei directe a albilor, să vă expuneți părerile voastre politice, atunci, să ne fie cu iertare, vă vom trata ca pe cei mai răi și mai periculoși albgardiști“. Acest lucru nu trebuie să-l uităm.

Atunci cînd vorbesc de oprirea retragerii, prin asta nu vreau de loc să spun că noi am și învățat să facem comerț. Dimpotrivă, mă mențin la părerea contrarie, și înseamnă că am fost greșit înțeles și că am dat dovadă că nu știu să-mi exprim limpede gîndurile dacă cele expuse de mine ar lăsa o asemenea impresie.

Dar ceea ce se cere azi este ca starea de nervozitate și agitație care s-a ivit la noi ca urmare a n.e.p.-ului, tendința de a crea totul într-un fel nou, de a adapta totul să înceteze. Avem astăzi o serie de societăți mixte. Ce-i drept, ele sînt încă foarte puține. Au fost înființate la noi cu participația unor capitaliști străini, nouă societăți, aprobate de Comisariatul poporului pentru comerțul exterior, comisia Sokolnikov⁵⁶ a aprobat șase societăți, iar Severoles* a încheiat două acorduri în acest sens. Așadar, în momentul de față avem șaptesprezece societăți, cu un capital de mai multe milioane, care au fost aprobate de diferite instanțe. (E drept că și în instanțele noastre domnește destulă confuzie, așa că nici aici nu sînt excluse unele scăpări.) Dar, în orice caz, există astăzi la noi societăți la care participă capitaliști ruși și străini. Ele nu sînt numeroase. Acest început modest, dar practic, constituie o dovadă că comuniștii sînt luați în serios, pe baza practicii dobîndite de ei, și nu pe baza aprecierilor făcute de niște instituții atît de înalte cum sînt Comisia Centrală de Control și Comitetul Executiv Central din Rusia. Fără îndoială, Comisia Centrală de Control este o instituție foarte bună, și noi o s-o investim acum cu mai multă autoritate. Și totuși, cînd aceste instituții îi verifică pe comuniști, atunci, închipuiți-vă, autoritatea lor nu este recunoscută pe piața internațională. (R î s e t e.) Iar cînd niște capitaliști oarecare, ruși și străini, acceptă să facă parte împreună cu comuniștii dintr-o societate mixtă, noi spunem : „Oricum, tot știm și noi să facem ceva, oricît ar fi de defectuos, oricît ar fi de puțin, dar pentru început tot e ceva“. Desigur, nu e prea mult ; gîndiți-vă numai : a trecut un an de cînd am declarat că o să depunem eforturile cele mai energice în această direcție (și se spune că avem multă energie), și totuși în decurs de un an au luat ființă numai șaptesprezece societăți.

Asta arată cît de nedibaci — al dracului de nedibaci ! — și de nătîngi sîntem noi, cît oblomovism mai există încă la noi, din care cauză, în mod inevitabil, o să mai fim încă bătuți. Dar, repet, un început există totuși, operația de re-

* Severoles — organizație pentru exploatarea pădurilor din nordul țării. — *Nota trad.*

cunoaștere a fost făcută. Capitaliștii n-ar fi venit la noi dacă n-ar fi existat condiții elementare pentru activitatea lor. Iar dacă au venit totuși, fie și într-un număr cu totul neînsemnat, reiese că am repurtat o victorie parțială.

Se înțelege că în cadrul acestor societăți ei o să ne bată zdravăn, și încă atît de zdravăn că o să fie nevoie de cîțiva ani de zile ca să ne descurcăm. Dar nu face nimic. Eu nu spun că asta e o victorie : e o operație de recunoaștere, care arată că noi avem de pe acum un cîmp de activitate, dispunem de o porțiune de teren și putem să oprim retragerea.

Această operație de recunoaștere ne-a adus un număr neînsemnat de contracte cu capitaliștii, dar ele au fost totuși încheiate. Trebuie să tragem de aici învățămintele cuvenite și să acționăm în continuare. În acest sens, e timpul să punem capăt nervozității, strigătelor și agitației de prisos. Ne vin mereu scrisori și telefonograme, în care oamenii întreabă: „Nu s-ar putea să fim reorganizați și noi? Acum avem, doar, n.e.p.-ul!“ Toată lumea se agită și se produce o harababură, treabă practică nu face nimeni, toată lumea discută cum să se adapteze n.e.p.-ului, și nu se ajunge la nici un rezultat.

Iar negustorii își rîd de comuniști, și probabil că spun pe un ton sentențios : „Înainte existau înduplecători-șefi⁵⁷, iar acum există palavragii-șefi“. Că și-au bătut joc de noi capitaliștii, că am întîrziat, că am pierdut ocazia nu încapă nici cea mai mică îndoială, și în acest sens spun eu că această direcție trebuie confirmată și în numele congresului.

Retragerea s-a terminat. Principalele metode de conlucrare cu capitaliștii au fost schițate. Există modele în acest sens, deși într-un număr infim.

Lăsați-vă de filozofare, încetați cu discuțiile despre n.e.p., lăsați-i pe poeți să scrie versuri, căci de-aia sînt poeți. Iar voi, economiștii, nu vă lansați în discuții despre n.e.p., ci faceți să sporească numărul acestor societăți, verificați numărul comuniștilor care știu să organizeze o întrecere cu capitaliștii.

Retragerea s-a terminat ; acum este vorba de regruparea forțelor. Aceasta e directiva pe care trebuie s-o dea congresul și care trebuie să pună capăt învălmășelii și harababurii. Liniștiți-vă, lăsați-vă de filozofare, ea va fi socotită ca un

minus. Trebuie să dovedești în mod practic că lucrezi tot așa de bine ca și capitaliștii. Ei creează o strânsă legătură economică cu țărănimea pentru a se îmbogăți ; tu însă trebuie să crezi o strânsă legătură cu economia țărănească pentru a întări puterea economică a statului nostru proletar. Tu deții superioritatea asupra capitaliștilor, pentru că puterea de stat se află în mâinile tale, pentru că dispui de o serie întreagă de mijloace economice, numai că nu știi să le folosești ; privește lucrurile cu ochi mai lucizi, leapădă-te de zorzoane, de pomposul veșmînt comunist, învață cu simplitate un lucru simplu, și atunci îl vom bate pe capitalistul privat. Avem în mâinile noastre puterea de stat, dispunem de o mulțime de mijloace economice ; dacă vom bate capitalismul și vom crea o strânsă legătură cu economia țărănească, vom deveni o forță absolut invincibilă. Și atunci construirea socialismului nu va mai fi opera acestei picături într-un ocean, al cărei nume este partidul comunist, ci a întregii mase muncitoare ; atunci țăranul simplu va vedea că noi îl ajutăm și ne va urma, în așa fel încît, chiar dacă acest mers va fi de o sută de ori mai încet, va fi totuși de un milion de ori mai temeinic și mai sigur.

În acest sens trebuie deci să vorbim despre oprirea retragerii, și ar fi bine ca această lozincă, într-o formă sau alta, să fie transformată într-o hotărîre a congresului.

Aș vrea, în legătură cu cele spuse aici, să ating următoarea chestiune: cum trebuie apreciată noua politică economică a bolșevicilor — ca o evoluție sau ca o tactică ? Așa au pus problema smenovehiștii, care, după cum știți, reprezintă un curent ce a cîștigat teren printre emigranții ruși, un curent politic-social în fruntea căruia se află cadeți marcanti, oțtîva foști miniștri din guvernul Kolceak, oameni care au ajuns la convingerea că Puterea sovietică construiește statul rus și că trebuie deci s-o urmeze. „Dar ce fel de stat construiește această Putere sovietică ? Comuniștii spun că un stat comunist și dau asigurări că n.e.p.-ul este o tactică : bolșevicii, în acest moment greu, îi duc de nas pe capitaliștii privați și apoi își vor lua ce-i al lor. Bolșevicii pot spune ce le place, însă în realitate asta nu este o tactică, ci o evoluție, o degenerare internă ; ei vor ajunge la obișnuitul stat burghez,

și noi trebuie să-i sprijinim. Istoria merge pe căi diferite“ — așa raționează smenovehiștii.

Unii din ei fac pe comuniștii ; însă există printre ei și oameni mai sinceri, cum este Ustrealov. Mi se pare că a fost ministru în guvernul Kolceak. El nu este de acord cu prietenii săi, și le spune : „Puteți să spuneți tot ce vreți despre comunism, eu însă afirm că aceasta nu este la ei o tactică, ci o evoluție“. Cred că acest Ustrealov, prin declarația lui sinceră, ne aduce un mare folos. Nouă — și în special mie, datorită funcției pe care o dețin — ni se întâmplă foarte des să auzim tot felul de dulcele palavrageli comuniste, și asta în fiecare zi, încât uneori ți se face lehamite. Și iată că în locul acestor palavrageli vine un număr din „Smena Veh“ și spune fără ocol : „La voi lucrurile nu stau chiar așa cum vă închipuiți ; în realitate, voi alunecați în obișnuita mocirlă burgheză, și acolo o să fluture stegulețe comuniste cu fel de fel de cuvintele“. Aceasta este o declarație foarte utilă, pentru că aici nu mai este vorba de o simplă repetare a ceea ce auzim mereu în jurul nostru, ci pur și simplu de adevărul de clasă rostit de un dușman de clasă. Este foarte folositor să dai cu ochii de asemenea lucruri, care se scriu nu pentru că în statul comunist se obișnuiește a se scrie în felul acesta sau este interzis a se scrie altfel, ci pentru că acesta este în realitate un adevăr de clasă, rostit în chip brutal și deschis de către dușmanul de clasă. „Sînt pentru sprijinirea Puterii sovietice în Rusia — spune Ustrealov, deși el a fost cadet, burghez și a sprijinit intervenția —, sînt pentru sprijinirea Puterii sovietice, pentru că ea a apucat pe un drum care o duce spre obișnuita putere de stat burgheză“.

Este un lucru foarte util, care, cred eu, trebuie neapărat luat în considerare ; și este mult mai bine pentru noi cînd smenovehiștii scriu în felul acesta, decît atunci cînd unii dintre ei se deghizează aproape în comuniști, așa că de departe nici nu poți să distingi dacă ei cred în Dumnezeu sau în revoluția comunistă. Astfel de dușmani sinceri ne sînt folositori, trebuie s-o recunoaștem deschis. Lucrurile acestea, despre care vorbește Ustrealov, sînt posibile, trebuie s-o spunem fără ocol. Istoria cunoaște tot felul de transformări ; a te bizui pe convingere, pe devotament și pe alte minunate calități sufletești este în politică un lucru cu totul

neserios. Calităţi sufleteşti minunate au, de obicei, un număr mic de oameni, dar deznodământul istoric îl hotărăsc masele uriaşe, care uneori nu se poartă prea politicos cu acest număr mic de oameni când nu sînt pe gustul lor.

Au existat multe exemple de acest fel, așa că o asemenea declarație sinceră a smenovehiștilor trebuie salutată. Dușmanul spune un adevăr de clasă și semnalează primejdia care ne pîndește. El caută să facă totul pentru ca această primejdie să devină inevitabilă. Smenovehiștii exprimă starea de spirit a mii și zeci de mii de burghezi de tot felul sau de slujbași sovietici care participă la noua noastră politică economică. Aceasta este primejdia reală, principală. De aceea trebuie să acordăm cea mai mare atenție acestei probleme : într-adevăr, cine va învinge ? Am vorbit despre întrecere. Nu avem de-a face cu un atac direct împotriva noastră, nimeni nu ne pune mîna în gît. Ce o să fie mîine, o să mai vedem noi, însă astăzi nu ne atacă nimeni cu arma în mîna, și cu toate acestea lupta cu societatea capitalistă a devenit de o sută de ori mai înverșunată și mai periculoasă, fiindcă noi nu vedem totdeauna limpede unde este dușmanul nostru și cine e prietenul nostru.

Am vorbit despre întrecerea comunistă nu din punctul de vedere al simpatiilor comuniste, ci din acela al dezvoltării formelor de economie și a formelor de orînduire socială. Asta nu este o întrecere, ci o luptă crîncenă, înverșunată, este, dacă nu ultima, apoi aproape ultima luptă, pe viață și pe moarte, dintre capitalism și comunism.

Și aici trebuie pusă limpede întrebarea : în ce constă forța noastră și ce ne lipsește nouă ? Putere politică avem într-o măsură cu totul suficientă. Cu greu s-ar găsi aici cineva care să susțină că comuniștii, partidul comunist nu dispun de suficientă putere pentru a rezolva cutare problemă practică, pentru a se impune în cutare domeniu de activitate. Sînt unii oameni care cred că așa este, dar ei sînt dintre aceia care privesc, fără speranță, îndărăt și care nu înțeleg că trebuie să privești înainte. Principala forță economică se află în mîinile noastre. Toate întreprinderile mari, cu rol hotărîtor, căile ferate etc. sînt în mîinile noastre. Arendarea, oricît de larg dezvoltată ar fi ea pe alocuri, joacă, în general, un rol cu totul neînsemnat și reprezintă, în

general, o parte cu totul infimă. Forța economică pe care o deține în mâinile sale statul proletar al Rusiei este cu totul suficientă pentru a asigura trecerea la comunism. Ce ne mai lipsește atunci ? Este limpede ce ne lipsește : pătura de comuniști care dețin funcții de conducere în aparatul de stat este lipsită de un nivel ridicat de cultură. Dacă luăm, de pildă, Moscova — cei 4 700 de comuniști cu funcții de răspundere — și luăm totodată această mașină birocratică, această îngrămădire birocratică — apoi cine pe cine conduce ? Tare mă îndoiesc că s-ar găsi cineva care să poată spune că comuniștii conduc toată această mașină. Dacă e să spunem adevărul, apoi nu ei sînt aceia care conduc, ci ei sînt cei conduși. Aici s-a petrecut ceva asemănător cu ceea ce ni se povestea în copilărie la lecțiile de istorie. Ni se spunea : se întîmplă ca un popor să supună un alt popor, și atunci el este un popor cuceritor, iar celălalt, care a fost adus în stare de supunere, este un popor învins. Acest lucru este foarte simplu și limpede pentru toată lumea. Dar ce se întîmplă cu cultura acestor popoare ? Aici situația nu mai este atît de simplă. Dacă poporul cuceritor are un nivel de cultură mai ridicat decît acela al poporului învins, atunci el îi impune cultura sa ; în caz contrar însă, se întîmplă ca poporul învins să-și impună cultura sa poporului cuceritor. Nu s-a întîmplat ceva asemănător în capitala R.S.F.S.R., nu s-a întîmplat cumva aici ca cei 4 700 de comuniști (aproape o divizie întreagă, și toți dintre cei mai buni) să fi ajuns în subordinea unei culturi străine ? Ce-i drept, aici s-ar putea crea întrucîtva impresia că cei învinși posedă o cultură înaltă. Dar nu e nicidecum așa. Ei au o cultură mizeră, insignifiantă, dar superioară, totuși, aceleia pe care o avem noi. Oricît de jalnică, oricît de mizeră ar fi ea, este totuși superioară acleia pe care o au activiștii noștri comuniști cu funcții de răspundere, pentru că ei nu stăpînesc în suficientă măsură arta de a conduce. Comuniștii, venind în fruntea unor instituții — și uneori ei sînt împinși înainte, în mod abil, de către sabotori, care vor să-și creeze astfel o firmă-paravan —, ajung adeseori să fie duși de nas. Este o mărturisire foarte neplăcută. Sau, în orice caz, nu tocmai plăcută, dar eu cred că trebuie s-o facem, pentru că în mo-

mentul de față acesta este miezul chestiunii. La aceasta se rezumă, după părerea mea, învățămintele politice ale anului care a trecut și sub acest semn se va desfășura lupta în 1922.

Vor putea comuniștii cu funcții de răspundere din R.S.F.S.R. și din P.C. din Rusia să înțeleagă că nu știu să conducă? — că își închipuie că conduc, pe când în realitate ei sînt cei conduși? Dacă vor fi în stare să înțeleagă acest lucru, atunci, firește, ei vor învăța să conducă, pentru că de învățat se poate învăța, dar pentru asta trebuie să vrei; or, la noi oamenii nu vor să învețe. La noi se dau, în dreapta și în stînga, ordine și decrete, iar rezultatul este cu totul altul decît cel dorit.

Întrecerea și competiția, pe care noi le-am pus la ordinea zilei atunci cînd am proclamat n.e.p.-ul, înseamnă o întrecere serioasă. Se pare că ea are loc în toate instituțiile de stat, dar în realitate ea este încă o formă de luptă între două clase, care-și poartă una alteia o ură neîmpăcată. Ea este încă o formă a luptei dintre burghezie și proletariat, o luptă care nu s-a terminat încă și care nici în instituțiile centrale din Moscova nu este încă cîștigată pe plan cultural. Căci mai întotdeauna burgheziilor își cunosc meseria mai temeinic decît cei mai buni dintre comuniștii noștri, care dețin toată puterea, au toate posibilitățile, dar care nu sînt în stare să facă nici un singur pas cu drepturile și cu puterea lor.

Aș vrea să reproduc un citat dintr-o carte a lui Aleksandr Todorski⁵⁸. Cartea asta a fost tipărită în orașul Vesiegonsk (există un asemenea oraș capitală de județ în gubernia Tver) și a apărut cu prilejul primei aniversări a revoluției sovietice din Rusia — la 7 noiembrie 1918, adică într-o vreme de mult trecută. Acest tovarăș din Vesiegonsk, pe cît se vede, este membru de partid. E mult de cînd am citit cartea lui și nu garantez că, în această privință, nu voi face nici o greșală. El povestește cum s-a apucat de utilizarea a două uzine sovietice, cum a atras la această treabă doi burghezi, procedînd așa cum se obișnuia pe atunci: ameninșîndu-i cu privarea de libertate și cu confiscarea întregii averi. Ei au fost atrași în munca de refacere a unei uzine. Știm cum era, de obicei, atrasă burghezia în 1918 (rîsete), așa că nu

face să ne oprim mai amănunțit asupra acestei chestiuni ; acum o atragem prin alte metode. Dar iată care e concluzia tovarășului : „Asta e o treabă făcută numai pe jumătate, fiindcă nu e de ajuns să învingem burghezia, să-i dăm lovitura de grație ; trebuie s-o facem să lucreze pentru noi“.

Iată niște cuvinte minunate. Ele ne arată că pînă și în orașul Vesiegonsk, și chiar în 1918, a existat o justă înțelegere a relațiilor dintre proletariatul învingător și burghezia învinsă.

Noi facem treaba numai pe jumătate atunci cînd îl lovim pe exploatator peste mîină, cînd îl facem inofensiv și-l răpunem. Or, la noi, la Moscova, 90% din activiștii cu funcții de răspundere își închipuie că totul este să răpui, să faci inofensiv, să lovești peste mîină. În ceea ce am spus despre menșevici, socialiști-revoluționari și albgardiști, foarte adesea totul se reduce la a-i face inofensivi, la a-i lovi peste mîină (și poate că nu numai peste mîină, poate că și în alt loc) și a-i răpune. Dar asta e numai jumătate de treabă. Chiar și în 1918, cînd au fost spuse aceste cuvinte de către tovarășul din Vesiegonsk, asta a fost numai jumătate de treabă, iar acum nu e nici măcar un sfert. Trebuie să-i silim și să facem în așa fel ca ei să muncească cu mîinile lor pentru noi, dar nu în așa fel ca comuniștii cu funcții de răspundere să stea în frunte, să aibă ranguri și în același timp să plutească în voia curentului împreună cu burghezia. Aici e tot miezul problemei.

Să construiești societatea comunistă cu mîinile comuniștilor este o idee puerilă, cu totul puerilă. Comuniștii sînt o picătură de apă într-un ocean, o picătură în oceanul poporului. Ei vor fi în stare să conducă poporul pe drumul lor numai dacă vor trasa în mod just acest drum, și nu numai în sensul orientării istorice mondiale. În acest sens, noi am trasat drumul nostru într-un mod absolut just, și fiecare stat aduce o confirmare în această privință. Dar și în patria noastră, în țara noastră, trebuie să trasăm în mod just acest drum. El este determinat nu numai de toate acestea, ci și de faptul dacă va fi sau nu intervenție, dacă vom fi în stare să-i dăm țaranului mărfuri în schimbul cerealelor. Țăranul are să spună : „Ești un om minunat și ai apărat patria noastră, de aceea noi te-am ascultat, dar dacă nu știi să

gospodărești, atunci poți să te cari". Da, așa are să spună țăranul.

Noi vom putea să conducem economia dacă comuniștii vor ști să clădească această economie cu mâinile altora și dacă ei înșiși vor învăța de la această burghezie și o vor conduce pe calea pe care vor ei. Dar dacă un comunist își închipuie că știe totul pentru că este un comunist cu funcție de răspundere și își zice : eu am învins oameni mai ceva decât un teșghetar oarecare, noi am bătut, pe diverse fronturi, adversari mai ceva decât ăștia —, dacă predomină o asemenea stare de spirit, atunci ea ne încurcă toată treaba.

Cînd îl facem inofensiv pe exploatator, cînd îi dăm peste mîină și-l punem la punct, facem doar o parte — cea mai puțin importantă — din ceea ce trebuie făcut. Acest lucru trebuie făcut. Și Direcția noastră politică de stat și tribunalele noastre trebuie să-l facă nu cu indolența de pînă acum, ci să țină seama că ele sînt tribunale proletare, înconjurate de dușmani din lumea întregă. Acest lucru nu este greu și, în linii generale, noi am învățat să-l facem. Aici trebuie exercitată o oarecare presiune, dar asta e o treabă ușoară.

Cea de-a doua parte a victoriei însă constă în a construi comunismul cu mîini necomuniste, pentru a putea să facem în mod practic ceea ce trebuie să facem pe plan economic, și anume în a stabili o legătură strînsă cu economia țărănească, a-l satisface pe țăran, pentru ca el să spună : „Oricît de grea, oricît de cruntă și de chinuitoare este foamea, eu văd că această putere de stat, deși neobișnuită, ne aduce totuși un folos practic, într-adevăr palpabil". Trebuie să facem totul pentru ca numeroasele elemente cu care colaborăm, și care ne sînt cu mult superioare numericeste, să muncească în așa fel, încît să putem urmări munca lor, s-o înțelegem, și cu mîinile lor să se facă ceva util pentru comunism. Acesta e punctul nodal al situației actuale, pentru că, chiar dacă unii comuniști au înțeles și au văzut acest lucru, în masa largă a membrilor noștri de partid nu există încă conștiința necesității de a atrage în muncă pe cei fără partid. Cîte circulare nu s-au scris, cîte nu s-au spus în această privință, dar în decurs de un an s-a realizat oare ceva ? Nimic. Din o sută de comitete ale partidului nostru

nu se vor găsi nici măcar cinci care să poată prezenta rezultate practice obținute de ele. Iată cît de mult am rămas noi în urma unei cerințe care se află astăzi la ordinea zilei, iată în ce măsură trăim în spiritul tradițiilor anilor 1918—1919. Aceștia au fost ani măreți, în cursul cărora s-a înfăptuit o uriașă operă istorică, de însemnătate mondială. Dar dacă ne-am arunca privirea înapoi spre acești ani și n-am vedea ce sarcină este acum la ordinea zilei, ar însemna să mergem spre pieire, spre o pieire sigură, absolută ; și ceea ce e mai rău este că nu vrem să recunoaștem acest lucru.

Aș vrea să vă prezint acum două exemple practice de felul cum merge la noi munca de conducere. Așa cum am mai spus, ar fi mai indicat, în acest scop, să iau ca exemplu unul din trusturile noastre de stat. Trebuie să vă cer scuze pentru că nu pot folosi acest procedeu just, întrucît ar fi trebuit, în acest scop, să studiez în modul cel mai concret materiale care priveau activitatea a cel puțin un trust de stat ; din păcate însă, am fost lipsit de posibilitatea de a face acest lucru și de aceea voi lua două exemple mai mici. Primul exemplu : Cooperativa de consum din Moscova a acuzat de birocratism Comisariatul poporului pentru comerțul exterior ; al doilea exemplu privește regiunea Donbass.

Primul exemplu nu este tocmai potrivit, dar n-am posibilitatea să iau altul mai bun. Ideea mea de căpetenie pot s-o ilustrez și cu acest exemplu. În ultimele luni, după cum ați aflat din ziare, n-am avut posibilitatea să mă ocup direct de treburi, n-am lucrat la Consiliul Comisarilor Poporului și n-am fost nici la Comitetul Central. În timpul rarelor și scurtelor mele vizite la Moscova, am rămas surprins de plîngerile desperate și extrem de grave îndreptate împotriva Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Că activitatea acestui comisariat lasă de dorit, că acolo domnește birocratismul nu m-am îndoit niciodată, nici un moment. Dar cînd plîngerile au devenit deosebit de vehemente, am încercat să mă lămuresc — am vrut să iau un caz concret și să scormonesc măcar o dată lucrurile pînă jos, să văd ce se petrece acolo, de ce nu merge această mașină.

Cooperativa de consum din Moscova trebuia să cumpere conserve. S-a prezentat în acest scop un cetățean francez. Nu știu dacă făcea asta în interesul politicii internaționale

și cu știrea celor din conducerea Antantei sau cu aprobarea lui Poincaré și a altor dușmani ai Puterii sovietice (cred că după Conferința de la Genova istoricii noștri vor lămuri această chestiune), dar cert este că burghezia franceză a fost implicată nu numai teoretic, ci și practic, deoarece un reprezentant al burgheziei franceze a sosit la Moscova pentru a vinde conserve. Moscova rabdă de foame, la vară o să rabde și mai mult, carne nu s-a adus și, date fiind cunoscutele calități ale Comisariatului poporului pentru căile de comunicație, probabil că nici n-o să se aducă.

Conservele de carne (dacă, bineînțeles, nu sînt complet alterate, și asta ne-o va arăta abia o viitoare anchetă) se vînd pe bani sovietici. Ce poate fi mai simplu? Dar iată că, dacă e să judecăm în chip sovietic și cum se cuvine, lucrurile nu stau chiar așa de simplu. N-am avut posibilitatea să urmăresc direct această chestiune, însă am dat dispoziție să se instituie o anchetă, și acum sînt în posesia unui caiet în care se arată cum s-a desfășurat această faimoasă istorie. Ea a început prin aceea că la 11 februarie, în urma unui raport al tovarășului Kamenev, Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia a adoptat o hotărîre în care se arăta că ar fi de dorit să se cumpere produse alimentare din străinătate. Firește, cum ar putea niște cetățeni ruși să tranșeze o asemenea chestiune fără Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia! Gîndiți-vă numai: cum ar putea 4 700 de lucrători cu funcții de răspundere (și aceștia sînt numai cei înregistrați⁵⁹) să rezolve fără Biroul Politic al Comitetului Central chestiunea cumpărării unor produse alimentare în străinătate? Asemenea idee ar fi, desigur, de domeniul supranaturalului. Tov. Kamenev, pe cît se vede, cunoaște foarte bine politica noastră și realitățile de la noi și, de aceea, nu s-a bizuit prea mult pe marele număr de lucrători cu funcții de răspundere, ci a început prin a lua taurul de coarne, sau dacă nu taurul, apoi în orice caz Biroul Politic, și a obținut imediat (n-am auzit să fi fost vreo discuție în legătură cu această chestiune) următoarea rezoluție: „Se atrage atenția Comisariatului poporului pentru comerțul exterior că este de dorit să se importe produse alimentare din străinătate, iar în ce privește taxele vamale” ș.a.m.d. Comisariatul poporului pentru comerțul exterior este sesizat. Treaba începe să

se miște din loc. Asta a fost la 11 februarie. Îmi amintesc că la sfârșitul lunii februarie, sau cam pe atunci, mă aflam la Moscova, și ceea ce m-a izbit numai decît au fost tînguielele, într-adevăr desperate, ale tovarășilor din acest oraș. Ce s-a întîmplat ? Nu e chip să cumpărăm produse alimentare. De ce ? Din cauza tărăgănelilor birocratice ale Comisariatului poporului pentru comerțul exterior. Nu mai participasem de mult la rezolvarea problemelor curente și nu știam atunci că există o hotărîre a Biroului Politic în acest sens. M-am mărginit să-i spun directorului treburilor să urmărească această chestiune, să procure documentul respectiv și să mi-l arate. Chestiunea s-a terminat prin aceea că, după ce a venit Krasin, Kamenev a vorbit cu el, lucrurile s-au aranjat și conservele au fost cumpărate. Totu-i bine cînd se termină cu bine.

Nu mă îndoiesc cîtuși de puțin că Kamenev și Krasin știu să se înțeleagă între ei și să aplice în modul convenit linia politică cerută de Biroul Politic al C.C. al P.C. din Rusia. Dacă și în chestiunile comerciale linia politică ar fi stabilită de Kamenev și Krasin, am avea cea mai bună dintre republicile sovietice din lume, dar nu se poate admite ca pentru fiecare tranzacție comercială să fie deranjați Kamenev, membru al Biroului Politic, și Krasin, care era ocupat cu treburi diplomatice în preajma Conferinței de la Genova, treburi care reclamau o muncă extrem de încordată și de istovitoare, să fie deranjați acești tovarăși pentru cumpărarea de conserve de la un cetățean francez. În felul acesta nu se poate lucra. Asta nu mai este politică, nici nouă și nici economică, ci pur și simplu bătaie de joc. Am acum în fața mea rezultatele unei anchete în legătură cu această afacere. Ba am chiar rezultatele a două anchete : una întreprinsă de către Gorbunov, directorul treburilor Consiliului Comisarilor Poporului, și de Miroșnikov, locșitorul lui, iar cealaltă — întreprinsă de Direcția politică de stat. Pentru ce anume s-a interesat Direcția politică de stat de această chestiune nu știu și nu prea sînt convins că acest procedeu e just ; totuși n-am să mă opresc asupra acestui punct, fiindcă mă tem ca nu cumva să fie nevoie de o nouă anchetă. Important este, în cazul de față, că materialul este adunat și se găsește acum în mîinile mele.

Cum se face că la sfârșitul lunii februarie, venind la Moscova, am fost întâmpinat de un adevărat vacarm al celor ce se tînguiau că „nu putem cumpăra conservele“, în timp ce vaporul stă ancorat la Libava și conservele se află depozitate acolo, iar negustorul primește chiar bani sovietici pentru conserve veritabile? (Rîsete.) Dacă aceste conserve nu se vor dovedi a fi complet alterate (și eu subliniez acum : „dacă“, pentru că nu sînt absolut sigur că nu voi dispune, în acest caz, să se deschidă o nouă anchetă, despre ale cărei rezultate va trebui ce-i drept să raportăm la un alt congres), așadar, dacă conservele nu se vor dovedi a fi alterate, ele vor fi cumpărate, și acum întreb : cum se face că fără Kamenev și Krasin n-a putut fi rezolvată o asemenea chestiune ? Din materialele anchetei, pe care le am în față, rezultă că un comunist cu funcție de răspundere l-a trimis la dracu pe un alt comunist cu funcție de răspundere. Din aceleași materiale mai constat că un comunist cu funcție de răspundere a spus unui alt comunist cu funcție de răspundere : „De azi înainte n-am să mai vorbesc cu dumneata decît în prezența unui notar public“. Citind această istorie, mi-am amintit cum, în urmă cu 25 de ani, pe cînd mă aflam deportat în Siberia, se întîmpla să fac oficiul de avocat. Eram un avocat clandestin, fiindcă eram deportat administrativ și-mi era interzis să exercit o asemenea profesiune ; dar fiindcă acolo nu existau alți avocați, veneau oamenii la mine și-mi vorbeau de unele păsuri ale lor. Dar cel mai greu lucru era să înțelegi despre ce este vorba. Vine o femeie și începe, bineînțeles, cu neamurile, încît e nespuse de greu să-ți dai seama despre ce e vorba. Îi spun : „Adu o copie“. Ea vorbește într-una despre o vacă albă. Îi spun : „Adu o copie“, și atunci ea pleacă și spune : „Fără copie nici nu vrea să audă de vaca albă“. În colonia noastră făceam mult haz pe seama acestei copii. Dar un mic progres tot am reușit eu să realizez : cînd veneau la mine, îmi aduceau o copie, și atunci puteam să înțeleg despre ce e vorba, de ce se plîng și ce-i doare. Așa era acum 25 de ani în Siberia (într-o localitate situată la sute de verste de cea mai apropiată stație de cale ferată).

Dar de ce, după trei ani de revoluție, în capitala Republicii sovietice a fost nevoie de două anchete, de inter-

venția lui Kamenev și a lui Krasin și de directivele Biroului Politic pentru a cumpăra niște conserve? Ce lipsea? Putere politică? Nu. Bani s-au găsit, așa că exista și putere politică și putere economică. Toate instituțiile erau la locul lor. Atunci ce lipsea? — Un nivel cultural ridicat la 99% din lucrătorii Cooperativei de consum din Moscova, împotriva cărora eu n-am nimic și pe care îi consider drept niște comuniști excelenți, și la lucrătorii Comisariatului poporului pentru comerțul exterior, pentru că ei n-au fost în stare să trateze cum se cuvine această chestiune.

Cînd am auzit prima oară despre această întîmplare, am făcut Comitetului Central o propunere în scris: după părerea mea, toți lucrătorii din instituțiile din Moscova, în afară de membrii Comitetului Executiv Central din Rusia, care, după cum știți, se bucură de imunitate, să fie închiși pentru 6 ore în cea mai proastă închisoare din acest oraș, iar cei de la Comisariatul poporului pentru comerțul exterior să fie închiși pentru 36 de ore*. Acum însă a reieșit că nu s-a găsit vinovatul. (R î s e t e). Și, într-adevăr, din cele relatate de mine se vede cît se poate de clar că el nici nu poate fi găsit. Avem de-a face pur și simplu cu obișnuita incapacitate a intelectualului rus de a face un lucru în mod practic, ceea ce duce la zăpăceală și harababură. Se apucă unii de-o treabă, fac ceva, apoi se gîndesc, și cînd văd că nu pot să se descurce aleargă la Kamenev să se plîngă, aduc chestiunea în fața Biroului Politic. Firește, în fața Biroului Politic trebuie aduse toate problemele grele de stat — despre asta voi mai avea prilejul să vorbesc —, dar mai întîi trebuie să chibzuiești și numai după aceea să te apuci de treabă. Dacă începi să acționezi, dă-ți osteneala și prezintă-te cu documente. Trimite mai întîi o telegramă; la Moscova există și telefoane, trimite o telefonogramă la instituțiile respective, dă-i o copie lui Tjurupa și spune-i: eu socot că această tranzacție este urgentă și pentru orice tărgăneală am să dau în judecată pe vinovați. Trebuie să te gîndești la aceste reguli elementare și să procedezi în mod chibzuit; dacă chestiunea nu se rezolvă numaidecît, în două minute, printr-o convorbire telefonică, atunci înarmează-te

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 435. — *Nota red.*

cu documente și spune : „Dacă trăgănezi lucrurile, am să te bag la închisoare“. Or, aici nu găsim nici urmă de chibzuință și nici un fel de pregătire, ci doar obișnuita agitație stearpă ; s-au instituit câteva comisii, toți sînt obsesiți, sleiți de puteri, bolnavi, și treaba nu se urnește din loc decît după ce intervin Kamenev și Krasin. Este un caz tipic. Și nu numai în Moscova, capitala țării, se observă așa ceva, dar și în celelalte capitale, în capitalele tuturor republicilor independente și ale diferitelor regiuni, și în orașele mai mici se petrec în permanență lucruri de acest fel, ba chiar și de o sută de ori mai rele.

În lupta noastră nu trebuie să uităm că pentru comuniști e necesar să chibzuiască bine lucrurile. Ei vă vor vorbi admirabil despre lupta revoluționară, despre situația luptei revoluționare în lumea întreagă. Dar pentru a scăpa de lipsuri grele și de mizerie trebuie să chibzuiști, să procedezi ca un om civilizată, să fii un om ordonat — însușiri care lor le lipsesc. Ar fi greșit să învinuim pe comuniștii cu funcții de răspundere că nu abordează în mod conștiincios problemele. În marea lor majoritate — 99% — ei sînt nu numai oameni conștiincioși, dar și oameni care și-au dovedit devotamentul față de revoluție în cele mai grele condiții, atît înainte de căderea țarismului cît și după revoluție, oameni care literalmente își jertfeau viața. Ar fi complet greșit să căutăm aici cauzele. Trebuie să știi să abordezi în modul convenit chiar și cea mai simplă problemă de stat, să înțelegi că ea este o problemă de stat, o problemă de ordin comercial ; dacă te lovești de piedici, trebuie să știi să le înlături și să dai în judecată pe cei ce se fac vinovați de trăgăneală. Avem la Moscova organe judiciare proletare, și ele trebuie să tragă la răspundere pe cei ce sînt vinovați că o cantitate de zeci de mii de puduri de conserve n-a fost cumpărată. Cred că justiția proletară va ști să pedepsească ; dar pentru ca ea să poată pedepsi, trebuie să fie găsiți vinovații, și eu vă asigur că vinovații nu pot fi găsiți. Fiecare dintre dv. poate să examineze acest caz : va vedea că nu există vinovați, că aici e numai agitație stearpă, zăpăceală și aiureală. Nimeni nu știe cum să se apuce de treabă, nimeni nu înțelege că într-o problemă de stat trebuie să se procedeze așa, și nu altfel. Și toate canaliile albgardiste și

toți sabotorii profită de acest lucru. A existat la noi o perioadă de luptă înverșunată împotriva sabotorilor, și ea este și acum la ordinea zilei ; e adevărat, firește, că există sabotori și că trebuie să luptăm împotriva lor. Dar putem noi să luptăm împotriva lor cînd situația este așa cum am arătat-o ? Aici e ceva mai dăunător decît orice sabotaj, fiindcă unui sabotor nici nu-i trebuie altceva decît să vadă că doi comuniști s-au angajat într-o dispută în legătură cu momentul cînd trebuie să se adreseze Biroului Politic spre a obține o directivă principială pentru cumpărarea de alimente, și el nu așteaptă decît să se strecoare în această crăpătură. Dacă un sabotor cît de cît isteț se va pripăși pe lîngă unul din cei doi comuniști sau pe lîngă amîndoi, pe rînd, și-i va sprijini, înseamnă că totul s-a sfîrșit. Va fi un fiasco definitiv. Și cine este vinovatul ? Nimeni. Și asta pentru că doi comuniști cu funcții de răspundere, doi revoluționari devotați se ceartă fără rost, se angajează într-o dispută în legătură cu momentul cînd trebuie să se adreseze Biroului Politic pentru a obține o directivă principială pentru cumpărarea de alimente.

Așa se pune problema și aici e toată greutatea. Orice vînzător de prăvălie trecut prin școala unei mari întreprinderi capitaliste știe să facă o asemenea treabă, în timp ce 99°/o din comuniștii cu funcții de răspundere nu știu și nici nu vor să înțeleagă că le lipsește această pricepere, că trebuie să se apuce să învețe totul de la început. Dacă n-o să înțelegem acest lucru și n-o să ne apucăm din nou să învățăm începînd de la clasele elementare, n-o să rezolvăm în nici un caz sarcina economică care stă în momentul de față la baza întregii noastre politici.

Celălalt exemplu pe care aș vrea să vi-l citez privește Donbassul. Știți că el este centrul, adevărata temelie a întregii noastre economii. Nu poate fi vorba de nici o refacere a mării industrii în Rusia, de nici o construire efectivă a socialismului — fiindcă el nu poate fi construit altfel decît pe baza mării industrii —, dacă nu vom reface Donbassul, dacă nu-l vom ridica la înălțimea cuvenită. Noi, cei din Comitetul Central, am urmărit îndeaproape acest obiectiv.

În cazul acestei regiuni nu s-a întâmplat un lucru atît de arbitrar, atît de ridicol și de absurd ca aducerea unei chestiuni mărunte în fața Biroului Politic, ci a fost vorba de o chestiune serioasă și extrem de urgentă.

Comitetul Central ar trebui să vegheze ca în asemenea centre importante, care constituie temelia și suportul întregii noastre economii, să se lucreze într-adevăr cu pricepere ; și acolo în fruntea Direcției centrale a industriei carbonifere se aflau oameni nu numai incontestabil devotați, dar cu adevărat instruiți și extrem de capabili — și nu voi greși chiar dacă voi spune : oameni talentați — și de aceea atenția Comitetului Central era îndreptată într-acolo. Ucraina este o republică independentă, ceea ce-i foarte bine, însă în ce privește partidul ea aplică uneori — cum să mă exprim mai politicoș? — o tactică de învăluire, și va trebui cumva să ne ocupăm de ea mai de aproape, fiindcă oamenii de acolo sînt șireți, iar Comitetul lor Central nu vreau să spun că ne-ar păcăli, dar se ține cam deoparte de noi. Pentru a vedea cum stau lucrurile, am examinat chestiunea în Comitetul Central de aici și am constatat că s-au ivit acolo fricțiuni și divergențe. Există acolo o comisie pentru exploatarea minelor mici. Desigur că între această comisie și Direcția centrală a industriei carbonifere se produc fricțiuni serioase. Dar noi, cei din Comitetul Central, avem totuși oarecare experiență și, în unanimitate, am hotărît să nu îndepărtăm grupul conducător, iar dacă se vor ivi fricțiuni, atunci ei vor trebui să ne informeze, fie și în toate amănuntele, deoarece atunci cînd în acea regiune avem oameni nu numai devotați, dar și capabili, trebuie să căutăm să-i sprijinim pentru ca ei să-și completeze învățătura, admitînd că mai au ceva de învățat. Pînă la urmă s-a ținut în Ucraina un congres al partidului — nu știu ce s-a întâmplat acolo, dar se pare că au fost de toate. Am căutat să mă informez la tovarășii ucraineni ; l-am rugat în mod special pe tovarășul Ordjonikidze — și Comitetul Central l-a însărcinat și el — să se ducă să vadă ce s-a întâmplat acolo. Se vede că acolo a fost o intrigă și o întreață harababură, pe care Comisia pentru istoria partidului n-o s-o poată descurca nici peste zece ani dacă o să se ocupe de ea. Fapt este însă că, con-

trar directivelor unanime date de Comitetul Central, acest grup a fost înlocuit cu un altul. Cum s-a ajuns la această situație ? În fond, o parte din membrii acestui grup, cu toate înaltele lor calități, au comis o anumită greșeală. Ei s-au pomenit în situația unor oameni care fac uz de metode birocratice ⁶⁰. Acolo avem de-a face cu muncitori. De foarte multe ori, cînd se rostește cuvîntul „muncitori“, se înțelege că e vorba de proletariatul din fabrici și uzine. Dar lucrurile nu trebuie înțelese de loc așa. La noi, încă din timpul războiului, au intrat în fabrici și uzine oameni care numai proletari nu sînt și care s-au dus acolo ca să nu fie trimiși pe front ; și sînt oare astăzi, la noi, condițiile sociale și economice de așa natură încît în fabrici și uzine să intre adevărați proletari ? În nici un caz. Așa ceva este adevărat după Marx, dar Marx n-a scris despre Rusia, ci despre întregul capitalism, în ansamblul lui, începînd cu secolul al XV-lea. Este adevărat pentru o perioadă de șase sute de ani, dar pentru Rusia de astăzi nu. Foarte adeseori cei ce intră acum în fabrici nu sînt proletari, ci tot felul de elemente întîmplătoare.

Să știi să organizezi bine munca, astfel ca să nu rămîi în urmă, să înlături la timp fricțiunile ce se ivesc și să nu separi activitatea administrativă de politică — iată care este sarcina. Fiindcă la noi politica și administrarea se bazează pe cerința ca întreaga avangardă să fie legată de întreaga masă proletară, de întreaga masă țărănească. Dacă cineva o să uite de acest angrenaj, dacă o să se lase antrenat numai de procedee administrative, o să fie o nenorocire. Greșeala pe care au comis-o lucrătorii din Donbass este cu totul neînsemnată în comparație cu alte greșeli ale noastre ; și totuși ea constituie un exemplu tipic. În Comitetul Central a fost formulată în unanimitate cerința : „Mențineți-i pe membrii acestui grup la posturile lor, supuneți spre examinare Comitetului Central pînă și conflictele mărunte, pentru că Donbassul nu este o regiune oarecare, ci o regiune fără de care construcția socialistă ar rămîne doar un pios deziderat“, dar toată puterea noastră politică și toată autoritatea Comitetului Central s-au dovedit insuficiente.

De data asta s-a făcut, desigur, o greșeală în sensul marelui birocratic de administrare ; dar în afară de asta au mai fost și o mulțime de alte greșeli.

Acest exemplu ne arată că nu în puterea politică stă tot miezul problemei, ci în priceperea de a conduce, în priceperea de a repartiza just oamenii, de a evita micile fricțiuni, astfel ca în activitatea economică a statului să nu se producă nici o întrerupere. Noi sîntem lipsiți de asemenea pricepere, și în asta constă greșeala.

Eu cred că atunci cînd vorbim despre revoluția noastră și cumpănim destinele ei, trebuie să distingem cu toată rigurozitatea acele sarcini ale revoluției care au fost pe deplin rezolvate și care au intrat ca ceva absolut inseparabil în istoria cotiturii — de importanță istorică mondială — pe care a constituit-o răsturnarea capitalismului. Revoluția noastră are asemenea realizări. Firește, menșevicii și Otto Bauer — acest reprezentant al Internaționalei a II^{1/2} — n-au decît să strige cît or vrea că „acolo, la ei, e vorba de o revoluție burgheză“, noi însă spunem că sarcina noastră este să ducem pînă la capăt revoluția burgheză. Așa cum s-a exprimat o publicație a albgardiștilor : timp de 400 de ani s-a tot îngrămădit gunoi în instituțiile noastre de stat ; iar noi am curățat acest gunoi în patru ani — și acesta este marele nostru merit. Dar ce-au făcut menșevicii și socialiștii-revoluționari ? Nimic. Nici la noi și nici chiar într-o țară înaintată, cu un înalt nivel de cultură, cum e Germania, nu pot ei să scoată gunoiul medieval. Și din acest mare merit al nostru ei fac un cap de acuzare împotriva noastră. Este meritul nostru incontestabil că am dus revoluția pînă la capăt.

Acum miroase a război. Uniunile muncitorești, de pildă sindicatele reformiste, adoptă rezoluții împotriva războiului și amenință cu greva împotriva războiului. De curînd, dacă nu mă înșel, am citit în ziare o telegramă care relatează că în Franța un minunat comunist a rostit în Camera deputaților un discurs împotriva războiului și a arătat că muncitorii vor prefera să facă insurecție decît să meargă la război ⁶¹. Chestiunea nu mai poate fi pusă așa cum am pus-o noi în 1912, cînd a fost publicat Manifestul de la Basel ⁶². Numai revoluția rusă a arătat în ce fel și cu prețul căror

eforturi se poate ieși dintr-un război, a arătat ce înseamnă a ieși pe cale revoluționară dintr-un război reacționar. Războaiele imperialiste reacționare, în toate colțurile lumii, sînt inevitabile. Și, căutînd să rezolve toate problemele de acest fel, omenirea nu poate să uite, și n-o să uite, că milioane și milioane de oameni au fost măcelăriți atunci și alte milioane urmează să fie măcelăriți și acum. Trăim doar în secolul al XX-lea, și singurul popor care a ieșit din războiul reacționar pe cale revoluționară, nu în folosul unui guvern sau al altuia, ci luptînd împotriva lui, este poporul rus, și tocmai revoluția rusă este aceea care l-a scos din război. Și ceea ce a fost cucerit de această revoluție nu mai poate fi răpit. Nici o putere din lume nu poate răpi aceste cuceriri, după cum nici o putere din lume nu poate răpi ceea ce am realizat făurînd Statul sovietic. A fost obținută o victorie de importanță istorică-mondială. Timp de secole, statele au fost construite după tipul burghez, și pentru prima oară s-a găsit acum o formă de stat neburgheză. Poate că aparatul nostru este prost, dar se spune că atunci cînd a fost inventată prima mașină cu abur și ea a fost proastă — nu se știe măcar dacă funcționa. Dar nu asta importă aici, ci faptul că descoperirea a fost făcută. Se prea poate ca, pînă în forma ei, prima mașină cu abur să nu fi fost bună de nimic, dar în schimb acum avem locomotiva. Oricît de prost ar fi aparatul nostru de stat, ceea ce importă este că el a fost creat ; o măreață descoperire istorică a fost făcută și statul de tip proletar a fost creat ; de aceea, oricît ar spune întreaga Europă și miile de ziare burgheze că la noi domnesc haosul și mizeria, că poporul muncitor n-are parte decît de chinuri, totuși în întreaga lume muncitorii se simt cu toții atrași spre Statul sovietic. Acestea sînt mărețele cuceriri care au fost realizate de noi și care nu ne mai pot fi răpite. Dar pentru noi, reprezentanții partidului comunist, asta nu înseamnă decît începutul. În fața noastră stă acum sarcina de a construi fundamentul economiei socialiste. S-a făcut acest lucru ? Nu, nu s-a făcut. N-avem încă un fundament socialist. Comuniștii care își închipuie că un asemenea fundament există comit o mare greșeală. Principalul lucru în momentul de față este să separăm fără ezitare, limpede și lucid ceea ce constituie la noi meritul de importanță isto-

rică-mondială al revoluției ruse, de ceea ce noi facem cum nu se poate mai prost, de ceea ce n-a fost încă creat și de ceea ce va trebui să fie încă refăcut de multe ori.

Evenimentele politice sînt totdeauna foarte încîlcite și complicate. Ele pot fi comparate cu un lanț. Pentru a ține în mîini întregul lanț e de ajuns să te prinzi de veriga principală. Nu poți să alegi în mod artificial veriga de care vrei să te prinzi. Care era lucrul cel mai important în 1917 ? Ieșirea din război, care era cerută de întregul popor și față de care toate celelalte treceau pe al doilea plan. Rusia revoluționară a reușit să iasă din război. S-au făcut mari eforturi, dar în schimb s-a ținut seama de principala cerință a poporului, și asta ne-a adus victoria pentru mulți ani. Și poporul a simțit, țăranul a văzut și fiecare soldat care se întorcea de pe front a înțeles foarte bine că Puterea sovietică înseamnă pentru el o putere de stat mai democratică, mai apropiată de cei ce muncesc. Oricîte prostii și greșeli scandaloase am comis noi în alte domenii, din moment ce am ținut seama de această sarcină principală înseamnă că totul a fost bine.

Care era lucrul cel mai important în anii 1919 și 1920 ? Riposta militară. Pornise atunci împotriva noastră, încercînd să ne sugrume, atotputernica Antantă, și n-a fost nevoie de nici o propagandă : orice țăran fără partid a înțeles ce se petrece. Vine moșierul. Comuniștii știu să lupte împotriva lui. Iată de ce țărăanii, în marea lor majoritate, au fost pentru comuniști, iată de ce noi am ieșit învingători.

În 1921 lucrul cel mai important era efectuarea unei retrageri în ordine. Și pentru asta se cerea o disciplină strictă. „Opoziția muncitorească“ spunea : „Dumneavoastră subapreciați pe muncitori ; ei trebuie să manifeste mai multă inițiativă“. Inițiativa, spuneam noi, trebuie să conștina în a efectua retragerea în mod ordonat și a respecta riguros disciplina. Acela care ar introduce, cît de cît, o notă de panică sau ar încălca disciplina ar duce de rîpă revoluția, fiindcă nu e nimic mai greu decît să efectuezi o retragere cu oameni care s-au obișnuit cu cuceririle, care sînt pătrunși de concepții și idealuri revoluționare și care în sufletul lor consideră orice retragere drept ceva în genul unei ticăloșii.

Cel mai mare pericol îl constituie încălcarea ordinii și principala sarcină este aceea de a păstra ordinea.

Și care este astăzi lucrul cel mai important? Lucrul cel mai important — și tocmai aici am vrut eu să ajung și cu asta vreau să închei raportul meu — nu trebuie căutat în politică, în sensul unei schimbări de orientare; despre asta se vorbește peste măsură de mult în legătură cu n.e.p.-ul. Astea-s vorbe de clacă. Și toată această trâncăneală este extrem de dăunătoare. În legătură cu n.e.p.-ul, încep la noi unii să se agite, se apucă să transforme instituții, să înființeze altele noi. Asta-i o trâncăneală extrem de dăunătoare. Noi am ajuns la un moment când factorul principal îl constituie oamenii, alegerea oamenilor. Această idee cu greu și-o însușește un revoluționar care s-a obișnuit să lupte împotriva lucrurilor mărunte, împotriva simulacrului de culturalizare. Dar noi am ajuns într-o situație care din punct de vedere politic trebuie apreciată cu mintea trează: am înaintat atât de departe, că nu putem, și nici nu trebuie, să ne menținem toate pozițiile.

Pe plan internațional în situația noastră s-a produs în ultimii ani o îmbunătățire considerabilă. Noi am cucerit statul de tip sovietic, ceea ce înseamnă un pas înainte pentru întreaga omenire, și Internaționala Comunistă ne oferă în fiecare zi o confirmare în acest sens prin știrile pe care le primește din toate țările. În această privință nimeni n-are nici umbră de îndoială. Dar sub aspectul muncii practice lucrurile se prezintă în așa fel că dacă comuniștii nu vor fi în stare să acorde un ajutor practic masei țărănești, ea nu-i va sprijini. În centrul atenției nu trebuie să stea preocuparea de a legifera, de a emite decrete mai bune etc. A fost o perioadă când decretele erau pentru noi o formă de propagandă. Unii rîdeau de noi, spunînd că bolșevicii nu înțeleg că decretele lor nu sînt aplicate; întreaga presă albogardistă era plină de zeflemeli pe această temă, dar această perioadă și-a avut justificarea ei atunci când bolșevicii au luat puterea și au spus țăranului de rînd, muncitorului de rînd: iată cum am vrea noi să fie condus statul, iată un decret, puneți-l în aplicare. Noi prezentăm dintr-o dată muncitorului și țăranului simplu ideile noastre despre politică sub formă de decrete. Prin aceasta am cîș-

țigat marea încredere de care ne-am bucurat și ne bucurăm și azi în rîndul maselor populare. Asta a fost o perioadă, o fază necesară la începutul revoluției, căci fără ea n-am fi putut să ne situăm în fruntea valului revoluționar, ci ne-am fi lăsat tîrîți de evenimente. Fără ea n-am fi cîștigat încrederea tuturor muncitorilor și țăranilor care voiau să-și clădească viața pe baze noi. Dar această fază a trecut, și noi nu vrem să înțelegem atîta lucru. Acum muncitorii și țărani vor rîde dacă le vom prescrie să înființeze, să organizeze cutare sau cutare instituție. Acum muncitorul simplu și țăranul simplu n-o să se mai intereseze de acest lucru, și ei au dreptate, fiindcă nu aici este centrul de greutate. Nu cu asta trebuie să vă prezentați astăzi voi, comuniștii, în fața poporului. Cu toate că noi, cei din instituțiile de stat, sîntem mereu aglomerați cu asemenea chestiuni mărunte, nu de această verigă a lanțului trebuie să ne prindem ; nu ea este esențialul ; esențialul este că oamenii nu sînt puși fiecare la locul potrivit, că unui comunist cu rol de răspundere, care a făcut în mod strălucit toată revoluția, i se încredințează un post într-o întreprindere industrială sau comercială unde nu se pricepe la nimic și unde ne împiedică să vedem adevărul, pentru că în spatele lui știu să se ascundă foarte bine afaceriștii și șarlatanii. Fapt este că la noi nu există un control practic a ceea ce a fost îndeplinit. Este o sarcină prozaică, neînsemnată, sînt chestiuni mărunte, dar noi ne aflăm azi după o măreață revoluție politică, în condiții cînd un timp oarecare trebuie să trăim în mijlocul unor rînduieli capitaliste ; lucrul cel mai important al întregii situații nu e politica în sensul îngust al cuvîntului (ceea ce se spune în ziare este o zgomotoasă trîncăneală politică și în ea nu găsești nimic socialist), lucrul cel mai important al întregii situații nu-l constituie rezoluțiile și nici instituțiile sau reorganizarea. În măsura în care asemenea lucruri ne sînt necesare le vom face, dar nu veniți cu așa ceva în fața poporului, ci alegeți mai degrabă oamenii de care este nevoie și procedați la un control al executării practice, și poporul va ști să aprecieze toate acestea.

În masa poporului noi sîntem totuși doar ca o picătură în mare, și numai atunci putem să cîrmuim cînd exprimăm exact cerințele de care el este conștient. Altfel partidul co-

munist nu va conduce proletariatul, iar proletariatul nu va duce după sine masele și întregul mecanism se va destrăma. În prezent poporul și toate masele muncitoare consideră că pentru ele esențialul constă numai în a contribui în mod practic la lichidarea cumplită mizeriei și a foametei și a arăta că într-adevăr intervine acea îmbunătățire de care are nevoie țăranul și cu care este obișnuit. Țăranul cunoaște piața, cunoaște comerțul. Noi n-am putut să introducem o repartitie de-a dreptul comunistă, deoarece nu aveam destule fabrici și nici utilaj pentru ele. Astfel stînd lucrurile, trebuie să distribuim prin comerț, dar să nu facem treaba asta mai prost decît o făcea capitalistul, căci altfel poporul nu va putea să suporte o asemenea conducere. Acesta este lucrul cel mai important. Și dacă n-o să intervină ceva neprevăzut, acesta va trebui să devină pivotul întregii noastre activități pe anul 1922, cu următoarele trei condiții.

În primul rînd, cu condiția să nu se producă vreo intervenție. Noi, prin diplomația noastră, facem totul pentru a o evita; cu toate acestea, ea este posibilă în orice moment. Trebuie într-adevăr să fim cu ochii în patru și, totodată, să facem în folosul Armatei Roșii anumite sacrificii grele, ale căror proporții, bineînțeles, se cer riguros stabile. În fața noastră stă întreaga lume burgheză, care caută doar o formă în care să ne sugrume. Menșevicii și socialiștii-revoluționari de la noi nu sînt altceva decît niște agenți ai acestei burghezii. Aceasta este poziția lor politică.

A doua condiție este ca criza financiară să nu fie prea puternică. Ea se apropie. Veți auzi vorbindu-se aici despre ea în cadrul expunerii asupra politicii financiare. Dacă această criză va fi prea puternică și prea grea, atunci va trebui să procedăm iarăși la o amplă reorganizare și să ne concentrăm toate forțele spre un singur obiectiv. Dacă nu va fi prea grea, ea va putea să fie chiar folositoare, prin faptul că va trece prin sită pe comuniștii din diferite trusturi de stat. Va trebui numai să nu uităm să facem treaba asta. Criza financiară scutură zdravăn instituțiile și întreprinderile, și în primul rînd se prăbușesc cele inapte. Va trebui numai să avem în vedere că toate acestea nu trebuie puse pe seama specialiștilor, în timp ce despre comuniștii cu funcții de răspundere să se spună că sînt foarte buni, că au

luptat pe diverse fronturi și au muncit întotdeauna bine. Așa că dacă criza financiară nu va fi peste măsură de grea, vom putea trage dintr-însa unele foloase și vom putea să curățim rîndurile, dar nu așa cum face Comisia Centrală de Control sau Comisia Centrală de Verificare⁶³, ci vom trece prin sită cum trebuie pe toți comuniștii cu funcții de răspundere din instituțiile economice.

Și a treia condiție este să nu facem, în acest timp, greșeli politice. Dacă vom face asemenea greșeli, atunci, se înțelege, toată construcția economică va fi subminată și va trebui să ne angajăm în discuții în legătură cu modul de a îndrepta lucrurile și cu linia ce trebuie s-o urmăm. Dar dacă nu se vor face asemenea greșeli regretabile, atunci principalul lucru, în viitorul cel mai apropiat, nu-l vor constitui decretul și politica, în înțelesul îngust al cuvîntului, și nici instituțiile și organizarea lor — de toate acestea se vor ocupa, în măsura necesității, comuniștii cu funcții de răspundere și instituțiile sovietice —, atunci principalul lucru în întreaga activitate îl va constitui alegerea oamenilor și controlul executării. Dacă sub acest raport vom învăța să acționăm în mod practic, dacă vom aduce un folos practic, vom birui din nou toate greutățile.

În încheiere trebuie să mă ocup puțin de latura practică a problemei organelor noastre sovietice, a instituțiilor noastre superioare și a atitudinii pe care o are partidul față de ele. Între partid și instituțiile sovietice s-au stabilit la noi raporturi nejuste ; asupra acestui lucru sîntem cu toții de acord. Am arătat, printr-un exemplu, cum o mărunță chestiune concretă este numaidecît adusă în fața Biroului Politic. Formal este foarte greu să ieși din această situație, pentru că la noi se află la cîrmă un singur partid de guvernămînt și nu poți să interzici unui membru de partid să se plîngă. De aceea toate chestiunile prezentate spre rezolvare Consiliului Comisarilor Poporului sînt aduse în fața Biroului Politic. Aici am și eu o mare parte de vină, fiindcă legătura între Consiliul Comisarilor Poporului și Biroul Politic era asigurată, în mare măsură, de mine personal. Și atunci cînd a trebuit să mă retrag, s-a constatat de îndată că două roți nu se mai îmbină, și Kamenev a trebuit să-și asume povara unei triple munci pentru a menține aceste

legături. Întrucît e îndoielnic ca în viitorul apropiat să mă pot reîntoarce la lucru, îmi pun toată nădejdea în faptul că acum există încă doi vicepreședinți — tov. Țiurupa, care a fost purificat de germani, și tov. Rîkov, care a fost purificat tot de ei în chip minunat. Prin urmare, pînă și Wilhelm, împăratul german, s-a dovedit a ne fi de folos — la una ca asta nu m-am așteptat. El a avut un medic chirurg care l-a tratat pe tov. Rîkov, i-a tăiat partea lui rea, pe care a oprit-o în Germania, iar pe cea bună i-a lăsat-o și ne-a trimis-o nouă, perfect purificată. Dacă acest procedeu o să fie aplicat și pe viitor, o să fie cît se poate de bine.

Dar să lăsăm gluma și să vorbim de directivele fundamentale. În această privință, în Comitetul Central domnește un acord deplin, și eu sper că congresul va acorda o mare atenție acestei chestiuni și va aproba directivele, în sensul că Biroul Politic și Comitetul Central trebuie să fie eliberate de chestiunile mărunte, iar activitatea comuniștilor cu funcții de răspundere să fie ridicată la un nivel mai înalt. E necesar ca comisarii poporului să răspundă de activitatea lor, și să nu meargă întîi la Consiliul Comisarilor Poporului și apoi la Biroul Politic. Formal nu putem să-i luăm cuiva dreptul de a se plînge Comitetului Central, pentru că partidul nostru este singurul partid de guvernămînt. Trebuie curmat sistemul de a se adresa Comitetului Central pentru orice chestiuni mărunte, dar este necesar să ridicăm autoritatea Consiliului Comisarilor Poporului, să facem ca la ședințele lui să participe mai mult comisarii poporului, iar nu locșitorii lor; trebuie schimbat caracterul activității Consiliului Comisarilor Poporului, în sensul în care n-am reușit să fac eu acest lucru în ultimul an: să se acorde mult mai mare atenție controlului executării sarcinilor. O să avem încă doi vicepreședinți — pe Rîkov și pe Țiurupa. Rîkov, în timpul cît a lucrat ca împuternicit extraordinar al C.M.A. pentru aprovizionarea armatei și flotei roșii⁶⁴, a știut să aducă unele îmbunătățiri și treaba a mers destul de bine. Țiurupa a organizat unul din cele mai bune comisariate ale poporului. Dacă o să acorde amîndoi o cît mai mare atenție îmbunătățirii activității comisariatelor, în sensul întăririi controlului executării și al creșterii responsabilității, o să facem măcar un mic pas înainte. Avem azi

18 comisariate, dintre care cel puțin 15 nu sînt bune de nimic ; nu poți găsi oriunde comisari destoinici și bine ar fi ca oamenii să dea mai multă atenție acestei probleme. Tov. Rîkov trebuie să facă parte din biroul Comitetului Central și din Prezidiul C.E.C. din Rusia, pentru că între aceste instituții trebuie să existe o legătură, și fără o asemenea legătură roțile principale merg uneori în gol.

În legătură cu aceasta trebuie să avem grijă să restrîngem comisiile Consiliului Comisarilor Poporului și ale Consiliului Muncii și Apărării, pentru ca ele să-și cunoască și să-și rezolve propriile lor sarcini în loc să-și risipească forțele într-un număr nesfîrșit de comisii. Zilele acestea s-a procedat la o revizuire a comisiilor. S-a găsit că există 120 de comisii. Și cîte din ele s-au dovedit a fi necesare ? Doar 16. Și asta nu este prima revizuire. În loc să răspundă de sarcinile lor, în loc să adopte o hotărîre în cadrul Consiliului Comisarilor Poporului și să știe că răspund pentru această hotărîre, oamenii se ascund în dosul comisiilor. În aceste comisii nici dracul n-ar putea să se descurce, fiindcă nimeni nu știe cine răspunde ; totul este încîlcit, și pînă la urmă se adoptă o hotărîre a cărei răspundere o poartă cu toții.

În legătură cu aceasta e necesar să arătăm că trebuie lărgită și dezvoltată autonomia și activitatea comisiilor economice regionale. Împărțirea Rusiei în regiuni s-a făcut acum la noi pe baze științifice, după criteriile economice, ținîndu-se seama de climă, de condițiile de trai, de posibilitățile de aprovizionare cu combustibil, de existența unei industrii locale etc. Pe baza acestei împărțiri au fost create comisiile economice raionale și regionale⁶⁵. Desigur, modificări de amănunt se vor mai face, dar trebuie să ridicăm autoritatea acestor comisii economice.

Trebuie să facem, apoi, în așa fel ca Comitetul Executiv Central din Rusia să acționeze mai energic și să-și convoace cu mai multă regularitate sesiunile sale, care ar trebui să aibă o durată mai lungă. Sesiunile trebuie să discute proiectele de legi, care uneori sînt prezentate în pripă Consiliului Comisarilor Poporului, fără ca acest lucru să fie absolut necesar. Mai bine să amînăm pentru mai tîrziu o chestiune și să dăm astfel posibilitate lucrătorilor din organele locale

să examineze cu atenție lucrurile și să fim mai exigenți față de cei ce întocmesc legile, ceea ce la noi nu se face.

Dacă sesiunile Comitetului Executiv Central din Rusia vor avea o durată mai lungă, se vor împărți în secții și subcomisii și vor putea să controleze mai riguros activitatea, căutînd să obțină ceea ce, după mine, constituie însuși miezul, însăși esența momentului politic actual : centrul de greutate să fie mutat asupra selecționării oamenilor, asupra controlului executării efective.

Trebuie să ne dăm seama și să nu ne fie teamă să recunoaștem că în 99 de cazuri din 100 comuniștii cu funcții de răspundere nu sînt puși în locuri corespunzătoare pregătirii lor actuale, nu știu să-și îndeplinească atribuțiile și trebuie acum să învețe. Dacă recunoaștem justetea acestei cerințe, din moment ce avem suficiente posibilități pentru împlinirea ei — și, judecînd după situația internațională generală, avem destul timp pentru a reuși să învățăm —, atunci trebuie să facem acest lucru cu orice preț.
(Aplauze furtunoase.)

*Dări de seamă au fost publicate
la 28 martie 1922 în „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 70
și la 28 și 29 martie
în „Pravda” nr. 70 și 71*

3

CUVÎNT DE ÎNCHEIERE LA RAPORTUL POLITIC
AL C.C. AL P.C. (b) DIN RUSIA
28 MARTIE

(Aplauze.) Va trebui mai întâi să-mi consacru câtva timp criticii observațiilor ce au fost făcute aici de tovarășii Preobrajenski și Osinski. Cred că în ceea ce este principal și esențial ei au nimerit cu totul alături de țintă, dovedind chiar în cuvântările lor cât de greșită este linia lor, felul în care ei înțeleg politica.

Tovarășul Preobrajenski a vorbit despre capitalism și și-a exprimat părerea că ar trebui deschisă o discuție generală pe marginea programului⁶⁶. Eu cred că o treabă ca asta ar fi cea mai neproductivă și mai nepotrivită pierdere de timp.

Să ne oprim mai întâi asupra capitalismului de stat.

„Capitalismul de stat — spune Preobrajenski — înseamnă capitalism, și numai astfel poate și trebuie el să fie înțeles“. Eu afirm că asta-i scolastică. Până acum, nimeni în istoria omenirii n-a putut să scrie o astfel de carte despre capitalism, fiindcă abia acum trecem, pentru prima oară, prin așa ceva. Cărți cât de cât acceptabile despre capitalismul de stat s-au scris, până acum, în niște condiții și într-o situație când capitalismul de stat însemna capitalism. Acum s-a creat o altă situație, pe care nici Marx și nici un marxist nu puteau s-o prevadă. Și nu trebuie să privim înapoi. Dacă o să scrieți istorie, o să iasă ceva excelent, dar atunci când o să alcătuiți un manual va trebui să scrieți: capitalismul de stat este un capitalism cu totul neașteptat, care n-a fost prevăzut absolut de nimeni, fiindcă nimeni nu putea să prevadă că într-o țară din cele mai puțin dezvoltate proletariatul va ajunge să cucerească puterea și va încerca mai

întîi să organizeze marea producție și repartiția pentru țărani, iar apoi, cînd — datorită unor condiții de ordin cultural — nu va fi fost în măsură să facă față acestei sarcini, va apela la capitalism. Toate acestea n-au fost niciodată prevăzute, dar ele constituie totuși un fapt incontestabil.

Cuvîntarea lui Larin arată că el are o idee cu totul neclară despre ceea ce este noua politică economică și despre felul cum trebuie ea privită.

Nu s-a adus nici o obiecție serioasă împotriva faptului că a fost nevoie să trecem la noua politică economică. Proletariatul nu se teme să recunoască că în revoluție unele lucruri i-au reușit de minune, în timp ce altele nu i-au reușit. Toate partidele revoluționare care au pierit pînă acum au pierit pentru că erau îngîmfate și nu erau în stare să vadă în ce constă forța lor și se temeau să vorbească despre slăbiciunile lor. Noi însă nu vom pieri, pentru că nu ne temem să vorbim despre slăbiciunile noastre și învățăm să le biruim. (A p l a u z e.) Capitalismul pe care l-am admis noi trebuia să fie admis. Dacă el e rău și respingător, îi putem aduce unele îndreptări, fiindcă puterea se află în mîinile noastre și n-avem de ce să ne temem. Acest lucru e recunoscut de toți, și ar fi ridicol ca el să fie confundat cu tendința de a semăna panică. Dacă ne-ar fi teamă să-l recunoaștem, am merge inevitabil spre pieire. Dar că vom învăța acest lucru și că vrem să-l învățăm o dovedesc cei trei, patru, cinci ani în decursul cărora am învățat, în perioade de timp mai scurte, unele lucruri și mai complicate. E drept că noi am fost împinși atunci de necesitate. În anii războiului am fost împinși cu o energie extraordinară, și, pe cît se pare, pe nici un front și în nici o campanie nu s-a întîmplat să nu fim împinși : dușmanul s-a apropiat mai întîi de Moscova pînă la o distanță de vreo sută de verste, apoi s-a apropiat de Orel și după aceea a ajuns la cinci verste de Petrograd. Și iată că atunci ne-am desmeticit de-a binelea, am început să învățăm și să punem în aplicare cele învățate și l-am izgonit pe dușman.

Situația este de o mie de ori mai grea atunci cînd ai de-a face cu un dușman care se află aici, în viața economică de fiecare zi. Discuțiile pe tema capitalismului de stat, care au fost purtate pînă acum în diferite publicații, pot fi in-

cluse, în cel mai bun caz, într-un manual de istorie. Nu contest cătuși de puțin utilitatea manualelor și nu de mult am scris că ar fi mai bine dacă publiciștii noștri ar acorda mai puțină atenție ziarelor, trâncănelii politice, și în schimb ar scrie niște manuale * — sarcină de care mulți dintre ei, printre care și tov. Larin, s-ar achita de minune. În acest domeniu calitățile lui ar fi extrem de folositoare, iar pentru noi s-ar rezolva, în acest caz, o sarcină a cărei importanță a subliniat-o foarte bine tov. Troțki când a arătat că principalul lucru în momentul de față este educarea tinerei generații, dar că ne lipsesc materialele necesare. Într-adevăr, ce materiale folosește ea pentru studiul științelor sociale? Niște vechituri burgheze. E pur și simplu rușinos! Și asta într-o vreme când există la noi sute de publiciști marxiști, care ar putea să ne dea manuale pentru toate problemele sociale, dar nu le dau pentru că nu sînt preocupați de așa ceva și atenția lor nu este îndreptată spre împlinirea acestei cerințe.

În legătură cu capitalismul de stat e necesar să știm ce trebuie să folosim ca lozincă de agitație și propagandă, ce trebuie să explicăm pentru a face ca el să fie practic înțeles. Trebuie să se știe că acum, la noi, capitalismul de stat nu este identic cu acela despre care au scris germanii. El este un capitalism admis de noi. Este adevărat acest lucru sau nu? Toată lumea știe că este adevărat!

Noi am adoptat la un congres al comuniștilor o hotărîre prin care capitalismul de stat este admis de statul nostru proletar ⁶⁷, și acest stat sîntem noi. Dacă nu l-am admis așa cum trebuie, este vina noastră și n-avem de ce s-o aruncăm asupra altora! Trebuie să învățăm, să facem totul pentru ca în statul proletar capitalismul de stat să nu poată și să nu se încumete să iasă din limitele și condițiile care i-au fost fixate de către proletariat și care sînt convenabile pentru el. Și pe drept cuvînt s-a arătat aici că va trebui să ținem seama de țărănime ca masă și să-i acordăm libertatea de a face comerț. Orice muncitor cu judecată înțelege că aceasta este o măsură necesară pentru dictatura proletară și numai tov. Șleapnikov poate să facă spirite și să ia în derîdere o asemenea măsură. Ea a fost însușită de toți, a fost examinată

* Vezi volumul de față, p. 54—56. — *Nota red.*

de o mie de ori, iar dumneata pur și simplu nu vrei s-o înțelegi. Dacă țăranul în actualele condiții și în anumite limite are nevoie de libertatea comerțului, trebuie să i-o acordăm, dar asta nu înseamnă că îi vom permite să facă comerț cu basamac. Pentru așa ceva îl vom sancționa. Asta nu înseamnă că vom permite cuiva să facă comerț cu literatură politică ce poartă denumirea de menșevică și socialist-revoluționară și care, în totalitatea ei, e finanțată de capitaliști din întreaga lume.

Iată la ce m-am referit eu când am pomenit de mitraliere, și tov. Șleapnikov trebuia să înțeleagă acest lucru. Ceea ce spune dînsul e pur și simplu o absurditate !

N-o să intimidezi cu asta pe nimeni și n-o să trezești nici un fel de compătimire ! (A p l a u z e. I l a r i t a t e.)

Sărmanul Șleapnikov ! Lenin se pregătea să îndrepte mitralierele spre el.

Este vorba aici de măsuri de înrîurire pe linie de partid, și nicidecum de nu știu ce mitraliere. De mitraliere este vorba atunci când ne referim la cei ce poartă azi, la noi, denumirea de menșevici și socialiști-revoluționari și care trag concluzii de felul acesta : voi vorbiți de o retragere spre capitalism și noi spunem același lucru ; sîntem de acord cu voi ! Auzim mereu rostindu-se asemenea vorbe, și în străinătate se face o foarte largă agitație pe tema că bolșevicii vor să țină pe menșevici și pe socialiștii-revoluționari în închisori, în timp ce ei înșiși îngăduie capitalismul. Desigur, noi îngăduim capitalismul, însă în limitele în care el este necesar țărănimii. Și așa trebuie ! Altfel țăranul nu poate să trăiască și să se îngrijească de gospodăria lui. În schimb, fără propagandă socialist-revoluționară și menșevică, susținem noi, țăranul rus poate să trăiască. Și dacă cineva susține contrariul, noi îi spunem : mai bine pierim cu toții pînă la unul, dar nu vom ceda în fața ta ! Și instanțele noastre judecătorești trebuie să înțeleagă toate astea. Când trecem de la Comisia Extraordinară din Rusia la tribunalele politice de stat, trebuie să spunem, la acest congres, că nu recunoaștem instanțe judecătorești situate în afara claselor. Noi avem nevoie de instanțe judecătorești proletare, electivă, și ele trebuie să știe ce admitem noi. Cei ce fac

parte din aceste instanțe trebuie să știe bine ce este capitalismul de stat.

În aceasta constă lozinca politică a momentului de față, iar nu într-o discuție despre ceea ce înțelegeau profesorii germani prin capitalismul de stat și ceea ce înțelegem noi. De atunci am trecut prin multe și n-are nici un rost să privesc înapoi.

Cît de greșit înțelege Preobrajenski, din punct de vedere politic, această problemă se vede din raționamentul lui despre biroul economic sau despre program⁶⁸. Ce minunat lucru este acest program și cum îl denaturăm noi ! Și cum de se întîmplă așa ceva ? Se întîmplă pentru că unii citesc literă cu literă și rînd cu rînd, și altceva nu vor să vadă. Au scos un citat izolat și spun : uite aici au existat unele controverse. Se afirmă că au avut o linie justă facultățile muncitorești și celulele comuniste, iar nu cei ce spuneau : „Mai multă atenție și o atitudine mai moderată față de specialiști“. Că celulele comuniste sînt minunate, iar facultățile muncitorești sînt și ele minunate e adevărat, dar ele nu sînt ferite de greșeli, nu sînt sfinte.

Da, celulele comuniste sînt reprezentante ale partidului nostru și facultățile muncitorești sînt reprezentante ale clasei noastre, dar că ele fac greșeli și că noi trebuie să le corijăm e un adevăr elementar. Cum trebuie ele corijate nu știu, pentru că personal n-am participat la ședințele Comitetului Central în cadrul cărora s-a discutat această chestiune. Știu însă că la noi există exagerări în ce privește atitudinea adoptată de facultățile muncitorești și de celulele comuniste față de profesori. Totuși, atunci cînd Comitetul Central, analizînd chestiunea sub toate aspectele, constată că în cazul de față s-au comis unele exagerări și că față de acești profesori, care sînt străini de noi, care nu sînt niște reprezentanți ai clasei noastre, trebuie adoptată o atitudine mai atentă, vine Preobrajenski, scoate programul și spune : nici un fel de concesiuni politice acestei pătri, altfel încalcăm programul.

Dacă o să începem să conducem astfel partidul, asta o să ne ducă în mod sigur la pieire. Și nu pentru că tov. Preobrajenski nu înțelege în mod just politica în general, ci pentru că privește totul prin prisma a ceea ce constituie

latura lui pozitivă : el este un teoretician care se limitează la anumite domenii de idei, familiare și obișnuite, un propagandist preocupat de diferite măsuri ou scop propagandistic. Toți cunosc și apreciază această latură pozitivă a tovarășului Preobrajenski ; dar atunci cînd abordează o chestiune din punct de vedere politic și administrativ, iese ceva monstruos. Să se creeze un Birou Economic ?! Doar nu e mult de cînd au spus cu toții și s-au declarat cu toții de acord, obținîndu-se în această privință o deplină unitate de păreri (ceea ce este deosebit de important, fiindcă de această unitate depinde și acțiunea ce trebuie întreprinsă), că aparatul de partid trebuie delimitat de cel de stat.

Este extrem de greu să facem așa ceva : n-avem oameni ! Și iată că Preobrajenski a ridicat aici, cu multă ușurință, obiecția că Stalin deține conducerea a două comisariate ⁶⁹. Dar care dintre noi nu păcătuiește ? Cine nu și-a asumat mai multe sarcini deodată ? Și cum s-ar putea proceda altfel ? Ce putem face, în momentul de față, pentru a asigura situația existentă la Comisariatul poporului pentru problemele naționalităților, pentru a rezolva toate problemele turkeștane, caucaziene etc. ? Dar toate acestea sînt probleme politice. Și ele trebuie rezolvate, fiindcă sînt probleme care au preocupat secole de-a rîndul statele europene și care în republicile democratice sînt rezolvate doar într-o măsură infimă. La noi ele se rezolvă, și trebuie să avem un om la care să poată veni orice reprezentant al unei națiuni sau al alteia și să spună în amănunțime tot ce are pe inimă. De unde să-l luăm ? Cred că nici Preobrajenski n-ar putea să ne indice o altă candidatură decît aceea a tovarășului Stalin.

Același lucru în ce privește Inspecția muncitorească-țărănească. Aici e vorba de o treabă gigantică. Dar, pentru ca această instituție să fie în stare să-și exercite controlul, este necesar ca în fruntea ei să stea un om care se bucură de autoritate ; altfel ne vom împotmoli, ne vom îneca în intrigi mărunte.

Tov. Preobrajenski propune să înființăm un Birou Economic ; dar atunci, din tot ce spunem despre delimitarea muncii de partid de cea de stat nu se va alege nimic. Dînsul pare a ne propune o schemă bună : de o parte Biroul Poli-

tic, de altă parte Biroul Economic și Biroul Organizatoric. Dar așa ceva se arată a fi simplu numai pe hîrtie, în realitate e însă ridicol ! Nu pot să înțeleg nici în ruptul capului cum de a putut un om cu simțul politicii reale, după cinci ani de existență a Puterii sovietice, să facă o asemenea propunere și să insiste asupra adoptării ei !

Prin ce se deosebește la noi Biroul Organizatoric de Biroul Politic ? Se știe doar că nu se poate delimita precis care problemă este de ordin politic și care de ordin organizatoric. Orice problemă politică poate să fie și organizatorică, și invers. Și numai o practică încetățenită, în virtutea căreia orice problemă poate fi transferată de la Biroul Organizatoric la Biroul Politic, a făcut cu puțință o potrivită organizare a activității Comitetului Central.

A propus cineva vreodată altceva ? Nimeni n-a propus vreodată altceva, pentru că o altă soluție rațională nu se poate propune. Nu se poate separa în mod mecanic politicul de organizatoric. Politica se face prin oameni, și dacă hîrțile o să le scrie alții, n-o să iasă nimic.

Dumneavoastră știți prea bine că au fost revoluții în care la ședințele parlamentare se scriau hîrtii, dar hotărârile le aplicau oameni care aparțineau unei alte clase. Cei ce scriau hîrtii primeau apoi un picior în spate și erau dați afară. Problemele organizatorice nu pot fi despărțite de politică. Politicul este expresia concentrată a economicului.

Tovarășul Kosior se plînge de Comitetul Central, și dînsul a dat și unele nume (le-am notat pe toate) ; eu personal nu sînt în cunoștință de cauză și nu pot să răspund, dar dacă pe dumneavoastră, cei de la congresul partidului, vă interesează această chestiune, aveți datoria să alegeți cîte o comisie pentru fiecare dintre cei vizați și să supuneți pe Kosior și persoanele respective unui interogatoriu foarte sever⁷⁰. Esențial în cazul de față este că Comitetul Central, dacă i se ia dreptul de a repartiza oamenii cum crede de cuviință, nu va putea să îndrumeze activitatea politică. Cu toate că atunci cînd transferăm unele persoane sau altele se întîmplă să facem și unele greșeli, îmi permit totuși să cred că în decursul întregii sale activități Biroul Politic al Comitetului Central a comis foarte puține greșeli. Asta nu e laudă de sine. Activitatea Biroului Politic nu este verificată

de comisii, de oameni numiți de către partidul nostru, ci este verificată de albgardiști, este verificată de dușmanii noștri, și o dovadă în acest sens sînt rezultatele politicii noastre, în care n-au existat greșeli serioase.

Latura pozitivă a lui Osinski este energia și rîvna cu care îndeplinește orice treabă de care se apucă. Trebuie să facem în așa fel ca această latură pozitivă a lui Osinski să fie pusă în asemenea condiții, încît latura lui slabă să nu se poată manifesta (cu toate că el are să vocifereze — fiindcă e un om energic —, totuși acest lucru trebuie făcut ; altfel, ca activist, el este un om pierdut). Cred că noi în Comitetul Central am luat măsuri ca să îmbinăm latura lui slabă cu cea pozitivă.

Cel mai bun material de acuzare împotriva lui Osinski — dacă aș vrea să polemizez cu dînsul, dar nu doresc acest lucru —, cel mai bun material ar fi să tipărim cuvîntarea lui de azi și s-o afișăm pe un panou... A fost un om...

Fiind locțiitor de comisar și lucrător cu funcție de conducere la unul din cele mai importante comisariate ale poporului, acest om, care se află în primele rînduri ale acelor care în orice problemă vin cu o platformă, a propus să trecem la sistemul de cabinet ⁷¹. Eu afirm că el este un om complet pierdut, pierdut pentru totdeauna. Nu mă voi apuca să analizez această chestiune și să polemizez în amănunțime ; avem tot interesul ca o forță atît de activă cum este Osinski să fie just folosită. Dacă tov. Osinski nu va adopta o atitudine tovarășească față de sfaturile ce i-au fost date, în repetate rînduri, de Comitetul Central, și în care am și eu o contribuție destul de importantă, și nu va deveni mai ponderat în această privință, va aluneca inevitabil și definitiv în mocirlă, așa cum i s-a întîmplat astăzi.

Acest lucru este foarte neplăcut pentru niște oameni cărora le place să-și dezvăluie aptitudinile ; asemenea tendințe sînt legitime cînd cineva este bogat înzestrat de natură și vrea să dovedească acest lucru. Să dea domnul fiecăruia așa ceva. Dar Comitetul Central trebuie să vegheze ca aptitudinile fiecăruia să se manifeste cu folos. Comitetul Central trebuie să procedeze în așa fel ca trîncăneala pe tema cabinetului să fie curmată, chiar dacă cel care, ca să zic așa, o să sufere amputația are să se plîngă. Asta o să fie util.

Trebuie să ne strunim aptitudinile, pentru a nu nimeri în această mocirlă, și să ne sfătuim cu colegii din comisariatele poporului și să urmăm o linie comună. Dar s-a făcut la noi ceva — fie și într-un singur comisariat al poporului — fără discuții și controverse? Nu s-a făcut.

„Îmbunătățirea sistemului de conducere și mobilizarea psihologică a maselor“. Dar asta-i o crimă! Dacă congresul ar adopta un asemenea punct de vedere al reacțiunii politice, asta ar fi pentru el cel mai bun și mai sigur mijloc de sinucidere.

„Îmbunătățirea sistemului de conducere“?! Să dea domnul să găsim o ieșire din harababura în care ne aflăm azi.

N-avem un sistem?! Cinci ani de zile ne-am cheltuit cele mai bune forțe pentru a crea acest sistem! Și el reprezintă un mare pas înainte.

Aparatul practic nu e bun! Dar știm noi cum stau lucrurile? Nu știm! Iar Osinski vorbește ca și cum ar ști. El este în stare să se așeze la masa de lucru și în 10 minute să întocmească un sistem de conducere, și dacă această dorință nu-i va fi îngăduită, va ieși ceva dăunător și se va face o greșală politică. În alte condiții însă, și dacă și pe viitor va da dovadă de aceeași sîrguință de pînă acum, munca lui va fi foarte folositoare.

Așa se prezintă chestiunea. Apoi trebuie să spun că atunci cînd am vorbit despre ceea ce-i mai important, Preobrajenski și Osinski au dovedit acest lucru, și în mod deosebit l-a dovedit Larin. Uitați-vă ce a făcut el. Mi-a adus acuzații, glumind foarte satisfăcut și făcînd mult haz.

Asta-i reușește de minune, asta-i latura lui pozitivă. Dacă această însușire a tovarășului Larin n-ar fi legată de faptul că trebuie s-o aplice la munca de stat, dînsul ar aduce de o mie de ori mai mult folos republicii, pentru că este un om foarte capabil și are o fantezie foarte bogată. Aceasta e o calitate extrem de prețioasă. Greșesc aceia care cred că numai un poet are nevoie de fantezie. Asta-i o prejudecată stupidă! Pînă și în matematici e nevoie de fantezie, și fără ea chiar descoperirea calculului diferențial și integral ar fi fost imposibilă. Fantezia este o calitate foarte prețioasă, însă la tov. Larin ea cam prisosește. De pildă, eu aș spune că dacă am împărți în mod egal întreaga lui fantezie între

toți membrii P.C. din Rusia, ar fi foarte bine. (Rîsete, a plauze.) Dar atîta timp cît nu putem face această operație, nu trebuie să-i încredințăm lui Larin vreun fel de funcție de stat, gospodărească, de planificare, economică. S-ar ajunge la aceeași situație ca în vechiul Consiliu economic superior, cînd Rîkov nu se întremase încă, iar el lucra și semna „I. Larin“ în numele întregului consiliu; treaba a mers prost nu pentru că tov. Larin își manifesta doar însușirile cele mai rele; dimpotrivă, el le manifesta pe cele mai bune — fiindcă nimeni nu se îndoiește cîtuși de puțin de devotamentul și competența lui —, și totuși munca nu era bine organizată!

Tocmai asta am și spus eu. E adevărat că toate astea sînt niște adevăruri elementare. Dar tot pe tema adevărilor elementare m-a luat în derîdere și Kamkov la congresul socialiștilor-revoluționari. El spunea: „Lenin propovăduiește astăzi: «Să nu furi», iar mîine adaugă: «Să nu rîvnești la femeia altuia». Asta-i toată înțelepciunea lui“. Am auzit asta de la socialistul-revoluționar Kamkov încă din 1918⁷². Și dacă Kamkov, care a însoțit aceste argumente cu bubuitul tunurilor, n-a făcut nici o impresie, cu atît mai puțin are să facă impresie Larin. Acum aceste sarcini trebuie aplicate la principalele momente ale noii noastre politici economice. Aici tov. Larin a încercat să ducă partidul într-o direcție greșită; dar dacă ar fi avut o muncă în care și-ar fi putut valorifica multiplele sale însușiri și în cadrul căreia ar fi adus un mare folos tinerețului și n-ar fi făcut o poznă ca aceea pe care a făcut-o la Comisia de stat a planificării, ar fi fost cu totul altceva. Acolo munca lui ar fi lăsat urme pentru tînăra generație. Acest lucru l-am spus, mi se pare, destul de clar. Și atunci n-am fi avut confuzia pe care a provocat-o aici Larin⁷³.

Am spus că Biroului Politic i-a fost prezentată de către Kamenev o propunere-directivă în sensul că trebuie să se considere drept util importul de produse alimentare și să se cumpere conserve pe bani sovietici. Larin se afla aici și a auzit totul foarte bine, el își amintește perfect de bine totul, și totuși, urcînd la tribună, a spus: „Lenin a uitat, din cauza bolii — să-l iertăm de data asta —, că pentru orice cheltuială din fondul de aur trebuie să te adresezi

Biroului Politic“. Dacă tov. Kameney ar fi propus ca pentru conservele ce urmau să fie cumpărate să dăm speculanților francezi ceva din fondul de aur, nici n-am fi stat să-l ascultăm. N-am dat pentru conserve nici o copeică aur, am dat bancnote sovietice, și — închipuiți-vă — le-am cumpărat. Vulfson chiar m-a asigurat ieri că aceste conserve sînt de bună calitate (cu toate că ele n-au sosit încă). Dar eu nu-l cred, mai întîi să le gustăm, pentru că s-ar putea să fie la mijloc o înșelăciune. Dar fapt este că în cazul de față Larin a încurcat-o : noi n-am dat nici o copeică aur, am dat 160 de miliarde de ruble în bancnote sovietice.

Ar fi, desigur, ridicol și absurd să credem că, vorbind în felul acesta, Larin ar fi animat de intenții rele ; nu, nu se poate vorbi de așa ceva, însă trebuie spus că fantezia lui zboară la un trilion de kilometri și de aceea treaba se încurcă.

Apoi el a spus că Comisia de stat a planificării a propus să fie date în arendă trei sferturi din transporturile feroviare. Bine că a spus asta la congresul partidului, unde Krjijanovski a dat imediat dezmințirea cuvenită. Așa ceva nu se întîmplă prea des. Dar credeți dumneavoastră că numai la congresul partidului se face încercarea de a vorbi în felul acesta ? N-aveți decît să vă interesați la Comisia Centrală de Control în ce fel au examinat cei de acolo chestiunea clubului de discuții din Moscova⁷⁴, de ce s-a pus, în general, chestiunea acestui club de discuții, unde tovarășii Larin și Rezanov... (R e a z a n o v de la locul lui : «Nu despre fondul de aur am vorbit eu acolo ; s-au spus acolo lucruri mai rele».) Nu mă aflu atunci la Moscova și n-am luat parte la examinarea acestei chestiuni, ci am căpătat doar o scurtă informație. (R e a z a n o v : «Nu trebuie să dai crezare oricărui zvon».) Asta o știu dintr-o convorbire cu tov. Solț, și nu este un zvon, ci o convorbire cu un om care a fost numit în Comisia Centrală de Control de către congres, care e forul suprem al partidului ; el mi-a spus, și ceea ce mi-a spus el nu poate să fie cîtuși de puțin pus la îndoială. Cine numește asta un zvon dă dovadă de o mare ușurință. Comisia Centrală de Control a examinat chestiunea comportării clubului de discuții și a ajuns în unanimitate la concluzia că acolo lucrurile nu erau în cr-

dine. Pentru mine e clar unde-i greșeala. Astăzi Larin, în treacăt, pentru că s-a lăsat încântat și antrenat de propria lui cuvîntare, a ajuns să spună că se dă în arendă trei sferturi din transporturile feroviare și că Comitetul Central a intervenit opunîndu-se. Krjijanovski spune că nu este adevărat — Comitetul Central n-a intervenit, și Larin n-a înțeles despre ce este vorba. Așa se întîmplă mereu.

În patru ani de zile noi n-am ajuns să învățăm un lucru atît de simplu — că un element atît de folositor cum e Larin trebuie să fie pus la o muncă cu adevărat folositoare și să fie eliberat dintr-o funcție în care, fără voia lui, aduce numai prejudicii.

Este aici, mi se pare, ceva destul de nefiresc: avem dictatura proletariatului, avem o putere care face uz de teroare, am obținut victoria asupra tuturor armatelor din lume, numai asupra armatei lui Larin nu. Aici ne-am ales cu o înfrîngere totală! El se apucă întotdeauna tocmai de ceea ce nu trebuie. Vastele lui cunoștințe și priceperea lui de a-i antrena pe oameni ar fi de un real folos tinerei generații, care bîjbîie în întuneric. Noi nu știm să valorificăm cunoștințele lui, și de aceea se iscă fricțiuni și conflicte; în această privință, Biroul Politic, Biroul Organizatoric al Comitetului Central, plenaryle Comitetului Central, cărora li se reproșează că dispun de prea multă putere, se dovedesc a nu avea suficientă putere sau autoritate pentru a repara-tiza în modul convenit pe toți tovarășii.

Trebuie să ne gîndim la toate astea și să examinăm serios problema. Aici se află centrul de greutate al activității noastre, aici trebuie aduse îndreptări. Dacă vom face treaba asta, vom scăpa de greutăți. Vom ajunge la acest rezultat îndreptînd lucrurile, iar nu discutînd despre noile sarcini prevăzute în programul agrar, cum au făcut Osinski și Larin. Am scris o recenzie asupra programului agrar, pe care am trimis-o la Comitetul Central*. N-am să vorbesc acum despre ea, pentru că orice membru de partid pe care-l interesează cuprinsul ei are dreptul s-o ia de la secretariat și s-o citească. Ea îi este pusă oricînd la dispoziție. Dacă

* Vezi volumul de față, p. 45—50. — *Nota red.*

vom da o justă întrebuințare forțelor lui Larin și Osinski și vom curma totodată tendințele lor greșite, vom obține, prin valorificarea forțelor lor, un imens folos.

Închei cu câteva cuvinte despre Șleapnikov. Voiam să spun mai multe despre el ; însă Troțki, care din însărcinarea Comitetului Central a dat împreună cu Zinoviev, la plenara Internaționalei Comuniste, un răspuns la declarația celor 22 ⁷⁵, a epuizat această temă în proporție de 99%.

În primul rînd, tov. Șleapnikov s-a prefăcut că nu înțelege ce am vrut eu să spun cînd am vorbit de mitraliere și de panicarzi ; a făcut spirite pe tema asta spunînd : de multe ori am fost eu judecat. Tovarăși, o glumă este, fără îndoială, un lucru bun. Se înțelege că la o mare adunare nu poți vorbi fără să faci glume, pentru că oamenii sînt oboșiți ; e omenește să înțelegi acest lucru. Dar sînt lucruri cu care nu e permis să glumești ; cu unitatea partidului, bunăoară.

Într-un moment ca acesta — cînd sîntem înconjurați din toate părțile de dușmani, cînd burghezia internațională este destul de inteligentă ca să-l treacă pe Miliukov la stînga, să finanțeze pe socialiștii-revoluționari pentru editarea a tot felul de ziare, să împingă pe Vandervelde și pe Otto Bauer să pornească o campanie în legătură cu procesul socialiștilor-revoluționari, să spună, în gura mare, că bolșevicii sînt niște fiare ; cînd acești oameni au învățat secole de-a rîndul să facă politică, cînd ei dispun de miliarde de ruble-aur, de franci etc., cînd toate acestea sînt îndreptate împotriva noastră — să glumești într-o asemenea situație, așa cum glumește tov. Șleapnikov spunînd că „am fost judecat la Comitetul Central“ ș.a.m.d., e un lucru foarte regretabil, tovarăși. Congresul partidului trebuie să tragă concluzii precise. Noi, la Comitetul Central, nu judecăm pe nimeni fără rost ! Șleapnikov a fost judecat la Comitetul Central și n-au lipsit decît trei voturi pentru ca el să fie exclus din partid ⁷⁶. Membrii de partid care s-au întrunit la acest congres trebuie să se intereseze de această chestiune și să citească procesul-verbal al acestei ședințe a Comitetului Central. Cu așa ceva nu se glumește !

Aveți tot dreptul să vă adresați Internaționalei Comuniste. Dar cu mult înainte ca dumneavoastră să faceți acest lucru, imensa majoritate a Comitetului Central s-a pronunțat pentru excluderea tovarășului Șleapnikov — numai că n-au fost întrunite cele două treimi din voturi prevăzute în Statut. Cu asemenea lucruri nu se poate glumi! N-ar strica să luați cunoștință de faptul că la o adunare a fracțiunii membrilor de partid de la congresul metalurgiștilor tov. Șleapnikov a făcut pur și simplu agitație pentru sciziune ⁷⁷.

Despre rolul broșurii tovarășei Kollontai a vorbit tov. Troțki.

Dacă o să glumim cu asemenea lucruri, atunci în nici un caz n-o să putem rezista în situația grea în care ne aflăm. Pentru ca să putem rezista este nevoie, după cum am spus, de trei condiții: prima — să nu se producă o intervenție, a doua — criza financiară să nu fie prea grea, a treia — să nu facem greșeli politice.

Unul dintre cei ce au luat cuvîntul aici a spus că am vorbit de complicații politice. Nu, am vorbit de greșeli politice. Dacă nu vom face greșeli politice, pot să spun că 99% din membrii de partid vor fi cu noi, la fel și muncitorii și țărani fără partid, care vor înțelege că ne aflăm acum într-o perioadă de învățătură.

Îmi amintesc că, în articolul scris de el cu prilejul aniversării Armatei Roșii, tov. Troțki spunea: „un an de învățătură“. Această lozincă este valabilă în egală măsură atît pentru partid, cît și pentru clasa muncitoare. În acest timp au apărut la noi multe figuri eroice, care, indiscutabil, au consolidat cotitura care s-a produs în istoria mondială. Aceasta nu este o încercare de dezvinovățire pentru că n-am înțeles sarcina ce stă acum în fața noastră: „un an de învățătură“.

Acum sîntem cu mult mai puternici decît eram cu un an în urmă. Desigur, burghezia va încerca și de data asta să întreprindă o nouă intervenție, dar ea va reuși mai anevoie decît altădată; astăzi acest lucru e mai greu ca ieri.

Pentru ca să putem învăța în mod efectiv, trebuie să nu tolerăm nici o greșeală politică. Nu trebuie să ne pierdem vremea jucându-ne cu unitatea partidului, cum face tov. Șleapnikov. Un asemenea joc este inadmisibil! Știm că avem destul de pierdut de pe urma luptei din sânul partidului. Acest învățămînt, tovarăși, nu trebuie să-l uităm! Și Comitetul Central poate spune, pe bună dreptate, că în acest an partidul a venit la congres cu mai puțin fracționism în rîndurile sale și mai unit decît anul trecut. Nu vreau să mă laud spunînd că în partidul nostru nu mai este nimic fracționist. Dar că acum există mai puțin fracționism e un fapt absolut indiscutabil, un fapt dovedit.

Știți că „opозиția muncitorească“ nu mai e decît o fărîmă din ceea ce era înainte. Comparați semnăturile de pe declarația celor 22 cu semnăturile de pe platforma apărută înainte de Congresul al X-lea ⁷⁸. Nu găsim pe ea toate semnăturile de atunci. Celor care fac uz de dreptul lor legitim de a se adresa Internaționalei Comuniste trebuie să le spunem că nu se cuvenea să intervină pentru Measnikov. Istoria cu Measnikov s-a întîmplat în vara anului trecut ⁷⁹. Nu mă aflu pe atunci la Moscova și i-am scris lui Measnikov o lungă scrisoare *, pe care a publicat-o în broșura lui. Mi-am dat seama că e un om capabil, că merită să stai de vorbă cu el, dar trebuie să i se spună că ar fi ceva inadmisibil să facă o astfel de critică.

El spune într-o scrisoare a sa : strîngeți laolaltă pe toți nemulțumiții din regiunea respectivă. Da, e foarte ușor să strîngi laolaltă pe toți nemulțumiții din regiunea respectivă. Așa ne-a vorbit aici Șleapnikov și așa vorbește în altă parte tov. Medvedev. (Medvedev, de la locul lui : „Cine vă informează?“) Mă informează organe care au fost instituite de congresul P.C. din Rusia : Biroul Organizatoric al Comitetului Central, Secretariatul Comitetului Central, Comisia Centrală de Control. Adresați-vă acestor organe, dacă doriți, și veți vedea ce fel de cuvîntări ține tov. Medvedev. Dacă nu vom pune capăt acestei si-

* Vezi V. I. Lenin. Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 76-81. — Nota red.

tuații, nu vom putea să păstrăm unitatea, or tocmai asta este, poate, principala noastră cucerire : să dezvăluim fără cruțare greșelile noastre și să vorbim despre ele. Dacă vom înțelege limpede acest lucru — și la acest congres vom reuși să-l înțelegem —, nu încapе îndoială că vom fi în stare să le înlăturăm. (A p l a u z e f u r t u n o a s e.)

*O scurtă relatare a fost publicată
la 29 martie 1922 în
„Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 71*

4

PROPUNERE PENTRU PROIECTUL DE REZOLUȚIE LA RAPORTUL DELEGAȚIEI P.C. (b) DIN RUSIA LA INTERNAȚIONALA COMUNISTĂ

Scopul și sensul tacticii de front unic constă în a atrage în lupta împotriva capitalului mase din ce în ce mai largi de muncitori, fără a ne da în lături de la a adresa chiar și liderilor Internaționalelor a II-a și a II^{1/2} propuneri repetate de a duce împreună o asemenea luptă. Atunci când majoritatea muncitorilor și-a instaurat deja reprezentanța ei de clasă, adică sovietică, și nu „națională”, adică comună cu burghezia, și a răsturnat dominația politică a burgheziei, tactica de front unic, firește, nu ne poate cere să facem apel la partide de felul menșevicilor („P.M.S.D.R.”) și eserilor („Partidul socialiștilor-revoluționari”), deoarece ele s-au dovedit a fi adversare ale Puterii sovietice. În condițiile Puterii sovietice, pentru a lărgi influența noastră asupra maselor muncitorești, *nu* trebuie să recurgem la apeluri *către menșevici și socialiști-revoluționari*, ci să urmăm calea arătată de noi mai sus ⁸⁰.

Scris între 29 martie
și 2 aprilie 1922

5

ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA MUNCA LA SATE ⁸¹

SCRISOARE CATRE N. OSINSKI

1. IV. 1922

Tov. Osinski !

Reflectînd asupra convorbirii pe care am avut-o cu dumneata în legătură cu lucrările comisiei agrare a congresului partidului, am ajuns la concluzia că cea mai arzătoare sarcină este acum următoarea :

să nu ne legăm mîinile (nici ale partidului, nici ale Puterii sovietice) cu nici un fel de dispoziții, directive sau regulamente atîta timp cît n-am adunat de pe teren destule fapte în legătură cu viața economică, atîta timp cît n-am studiat în suficientă măsură condițiile și nevoile reale ale gospodăriei țărănești de astăzi ;

să nu admitem în nici un caz un lucru care ar fi deosebit de primejdios și de dăunător în momentul de față și de care se pot lesne lăsa derutate autoritățile locale, și anume : o reglementare inutilă și nereușită, prematură și neverificată de experiență.

Ultimul congres al Sovietelor a trasat linia ⁸². Sarcina congresului de partid este, după părerea mea, să discute, în cadrul comisiei agrare, aplicarea ei din punctul de vedere al *practicii* și al *experienței locale* ; să însărcineze atît Comitetul Central al P.C. din Rusia cît și Comisariatul poporului pentru agricultură (Puterea sovietică în general) să strîngă cu mai multă minuțiozitate fapte probante cît mai complete ; să dea dispoziții sau, mai exact, directive fracțiunii comuniste de la viitoarea sesiune a C.E.C. din

Rusia ca la detalizarea hotărîrii congresului Sovietelor, adică la transformarea acestei hotărîri în legi noi și mai amănunțite, să fie cît se poate de circumspectă, pentru a nu îngreua, printr-o intervenție nechibzuită, dezvoltarea cu succes a producției agricole.

Acum, după părerea mea, trebuie să ne temem mai mult ca de orice tocmai de o intervenție nechibzuită, atîta timp cît n-am studiat încă temeinic nevoile reale ale vieții agricole *locale* și capacitățile reale ale aparatului local al puterii (capacitatea de a nu face rău în numele dorinței pioase de a face bine).

De aceea cred că rezoluția pe care ar fi dorit s-o adopte — pe baza lucrărilor comisiei agrare — congresul partidului ar trebui să aibă *aproximativ* următoarea formă :

1. Congresul partidului ia cunoștință de comunicarea cu privire la lucrările comisiei agrare ; el constată insuficiența materialului cu privire la experiența muncii pe teren care a fost strîns pînă acum și trasează drept sarcină primordială, atît partidului cît și fracțiunilor comuniste din toate instituțiile sovietice, să strîngă în mod minuțios și să studieze cu toată atenția experiența practică locală.

2. Congresul consideră drept greșite măsurile de desființare (sau de transformare pripită ?) a unor instituții ale cooperăției agricole și recomandă ca în această privință să se procedeze cu cea mai mare precauție.

3. În ce privește condițiile de folosire a muncii salariate în agricultură și de arendare a pămîntului, congresul recomandă tuturor activiștilor din acest domeniu să nu stînjenească prin formalități excesive nici primul, nici cel de-al doilea fenomen, ci să se limiteze să pună în aplicare hotărîrile ultimului congres al Sovietelor și totodată să studieze prin ce anume măsuri practice ar fi mai indicat să se limiteze excesele și exagerările dăunătoare în această privință.

4. Congresul consideră că obiectivul primordial și cel mai important al întregii munci de partid în rîndurile țărănimii este să dea un ajutor practic pentru ex-

tinderea imediată a suprafețelor cultivate, lărgirea suprafețelor însămânțate, sporirea cantității de produse agricole și ușurarea condițiilor grele în care trăiește țărănimea ; totodată trebuie să sprijine și să stimuleze prin toate forțele și mijloacele ajutorarea părții celei mai sărace a țărănimii și să caute ca, printr-o muncă perseverentă, să elaboreze măsuri care în această privință să se dovedească în mod practic utile chiar și în actualele condiții, atât de grele.

Cu salutări comuniste, *Lenin*

6

CUVÎNTARE ÎN LEGĂTURĂ
CU PUBLICAREA DE ANUNȚURI ÎN „PRAVDA“
2 APRILIE ⁸³

Tovarăși ! Aici s-a produs o încurcătură aproape inevitabilă. Am cerut cuvîntul pentru o chestiune de regulament (lucru subliniat de tov. președinte), și nu pentru a rosti o cuvîntare de încheiere. Am cerut cuvîntul pentru o chestiune de regulament, și anume pentru a ruga congresul să se abată de la regula și normele stabilite. Există regula ca, după ce o hotărîre a fost adoptată, orice intervenție în problema respectivă să fie considerată drept nereglementară. Rog congresul să-mi acorde 4—5 minute pentru a mă pronunța împotriva unei hotărîri care în mod greșit a fost adoptată.

Cînd am aflat că congresul a adoptat această hotărîre și că ea a fost susținută de tov. Reazanov... (R e a z a n o v : „Nu-i adevărat !“) Bine că măcar o hotărîre absurdă a fost adoptată fără ca Reazanov să fie de acord. Într-adevăr, dacă ar fi fost vorba de o naivă domnișoară de nouăsprezece ani, care ar fi auzit abia ieri că există pe lumea asta comunism și, după ce și-ar fi pus o rochie albă cu panglicuțe roșii, ar fi spus că comuniștii sînt niște negustori sinceri, atunci așa ceva ar fi fost chiar caraghios, am fi rîs din toată inima, dar, în realitate, ce facem noi ? De unde o să ia bani „Pravda“, pe care ați lipsit-o de anunțuri ? Se pune întrebarea : de cîți bani are nevoie „Pravda“ ca să nu rămîină în urmă față de „Izvestiia“ ? Nu știți ? Atunci nici eu nu știu !

7

CUVÎNTARE ROSTITĂ
LA ÎNCHEIEREA LUCRĂRILOR CONGRESULUI
2 APRILIE

Tovarăși! Lucrările congresului nostru se apropie de sfârșit.

Prima deosebire ce ne izbește cînd facem o comparație între acest congres și cel precedent este o mai mare coeziune, o mai mare unanimitate, o mai mare unitate organizatorică.

Numai o mică parte a unei părți din opoziția de la congresul precedent s-a situat în afara partidului⁸⁴.

În problema sindicatelor și a noii politici economice nu s-au manifestat divergențe în partidul nostru sau, dacă s-au manifestat, ele au fost cu totul neînsemnate.

Ceea ce e esențial și principal, ceea ce ne-a adus „nou“ acest congres, este dovada vie că dușmanii noștri, care au susținut și susțin într-una că partidul nostru îmbătrînește, că-și pierde suplețea spiritului și a întregului său organism, nu au dreptate.

Nu, noi nu ne-am pierdut această suplețe.

Cînd a trebuit — în urma situației obiective ce s-a creat în Rusia și în lumea întreagă — să mergem înainte, să pornim cu tot curajul, cu toată rezezițiunea și hotărîrea o ofensivă împotriva dușmanului, noi am pornit. Și vom ști să facem și pe viitor acest lucru ori de cîte ori va fi nevoie.

Prin aceasta noi am ridicat revoluția noastră la o înălțime nemaivăzută în istorie. Nici o putere din lume, oricîte nenorociri, oricîte suferințe și chinuri ar mai putea ea să aducă milioanele și milioanele de oameni, nu va putea să răpească principalele cuceriri ale revoluției noastre, fiindcă

acum aceste cuceriri nu mai sînt ale „noastre“ — ele sînt cuceriri istorice de importanță mondială.

Și atunci cînd, în primăvara anului 1921, s-a văzut că detașamentul nostru de avangardă, detașamentul de avangardă al revoluției, este amenințat de primejdia de a se rupe de masa poporului, de masa țărănimii, pe care el trebuie s-o ducă înainte cu pricepere, am luat hotărîrea fermă și unanimă de a efectua o retragere. Și în anul care s-a scurs noi ne-am retras, în general, într-o ordine revoluționară.

Revoluțiile proletariatului, aflate în plină maturizare în toate țările înaintate din lume, nu vor putea să-și rezolve sarcinile dacă capacitatea lor de a lupta și ataca cu abnegație nu se va îmbina cu priceperea lor de a se retrage în ordine revoluționară. Experiența celei de-a doua etape a luptei noastre, experiența retragerii, are să fie, probabil, și ea de folos pe viitor muncitorilor, cel puțin în unele țări, după cum experiența noastră din prima fază a revoluției, experiența ofensivei duse cu un curaj fără margini va fi, fără îndoială, de folos muncitorilor din toate țările.

Acum am hotărît să declarăm că retragerea e terminată.

Asta înseamnă că toate sarcinile politicii noastre capătă un aspect nou.

Esențial în momentul de față este ca avangarda să nu se teamă să depună eforturi pentru propria ei educare, pentru propria ei transformare, să recunoască deschis că nu posedă suficientă pregătire și pricepere. Esențial este ca în momentul de față să mergem mereu înainte, furnînd o masă incomparabil mai largă și mai puternică, și neapărat împreună cu țărănimea, dovedindu-i prin fapte, prin practică, prin experiență, că noi învățăm și vom învăța cum s-o ajutăm, cum s-o călăuzim. Această sarcină, în actuala situație internațională și cu actualul nivel al forțelor de producție din Rusia, nu poate fi rezolvată altfel decît procedînd cu încetineală, cu prudență, cu seriozitate și verificînd de o mie de ori în mod practic fiecare pas pe care-l facem.

Chiar dacă se vor găsi în partidul nostru unele glasuri care să se ridice împotriva acestei înaintări extrem de încete și de prudente, ele vor avea un caracter cu totul izolat.

Partidul, în întregul său, a înțeles — și va dovedi acum prin fapte că a înțeles — că e necesar ca în momentul de

față să-și organizeze munca în felul acesta, și numai în felul acesta. Și, din moment ce am înțeles acest lucru, vom fi în stare să ne atingem scopul.

Declar încheiate lucrările celui de-al XI-lea Congres al Partidului Comunist din Rusia.

*„Pravda” nr. 76 și „Izvestiia
C.E.C. din Rusia” nr. 76
din 4 aprilie 1922*

---

al P.C. (b) din Rusia, n-a luat cuvîntul în legătură cu această problemă. — 68.

- 48 Toate completările și observațiile lui V. I. Lenin la proiectul de declarație a delegației sovietice la Conferința de la Genova, prezentat de G. V. Cicerin, au fost luate în considerație. Declarația delegației sovietice a fost citită de Cicerin în prima ședință plenară a Conferinței de la Genova, la 10 aprilie 1922. — 69.
- 49 V. I. Lenin se referă la următorul text din proiectul de cuvîntare al lui G. V. Cicerin: „Noi acordăm cea mai mare importanță primului punct din rezoluția de la Cannes cu privire la recunoașterea reciprocă a sistemelor politice și economice existente în cele două lagăre ale lumii contemporane” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Lenin a făcut sublinieri pe marginea acestui text din proiectul lui Cicerin. Cuvintele de care e vorba la punctele 2, 3 și 4 din aceste observații sînt subliniate de Lenin în proiectul lui Cicerin. — 69.
- 50 *Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia* a avut loc la Moscova între 27 martie și 2 aprilie 1922.

El a fost convocat la un an după terminarea războiului civil și trecerea Țării sovietice la opera de construcție economică pașnică și a avut ca sarcină să facă bilanțul primului an de aplicare a noii politici economice și să traseze planul viitoarei construcții socialiste.

Congresul a fost precedat de o amplă muncă de pregătire desfășurată de C.C. sub conducerea lui V. I. Lenin. Cele mai importante documente ale congresului au fost elaborate de Lenin sau cu participarea lui. Cu ocazia întocmirii proiectului de rezoluție cu privire la întărirea partidului și la noile lui sarcini care urma să fie prezentat la congres, el a scris trei scrisori către Comitetul Central în legătură cu condițiile de primire a noi membri în partid. Lenin a participat îndeaproape la elaborarea rezoluției la raportul politic al C.C., a făcut o propunere pentru proiectul de rezoluție la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă. El a supus unei aspre critici tezele enunțate de E. A. Preobrajenski în „Principiile fundamentale ale politicii P.C. (b) din Rusia în satul contemporan” și a formulat principalele teze din rezoluția congresului cu privire la munca la sate. Lenin a elaborat „Proiectul de teze cu privire la rolul și la sarcinile sindicatelor în condițiile noii politici economice” (vezi Opere complete, vol. 44, București, Editura politică, 1967, ed. a doua, p. 344—356), care a stat la baza hotărîrii adoptate de C.C. în această problemă și aprobate de congres. Cu puțin timp înainte de deschiderea congresului, Lenin, neavînd posibilitatea să participe personal la lucrările plenarei Comitetului Central care a avut loc la 25 martie, a înaintat plenarei spre examinare planul raportului politic al Comitetului Central. Plenara a adoptat, cu mici completări, acest plan și ordinea de zi a congresului. După aceea, Lenin a elaborat

un plan amănunțit al raportului politic, în care a ținut seama de completările aduse de plenară.

La lucrările Congresului al XI-lea au participat 522 de delegați cu vot deliberativ și 164 cu vot consultativ. Cuvîntarea de deschidere a fost rostită de V. I. Lenin.

Ordinea de zi a congresului a fost următoarea : 1) Raportul politic al C.C. 2) Raportul organizatoric al C.C. 3) Raportul Comisiei de revizie. 4) Raportul C.C.C. 5) Raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă. 6) Sindicatele. 7) Armata Roșie. 8) Politica financiară. 9) Rezultatele acțiunii de curățire a rîndurilor partidului și de întărire a lui ; corapoarte : despre munca în rîndurile tineretului, despre presă și propagandă. 10) Alegerea C.C. și a C.C.C. În afară de aceasta, congresul a ales o comisie pentru pregătirea materialelor privind munca partidului la sate în vederea discutării lor în comisia agrară a congresului și a elaborării unei rezoluții.

Raportul asupra activității politice a C.C. al partidului a fost prezentat de V. I. Lenin. El a arătat că cel mai important eveniment al vieții internaționale în momentul de față sînt pregătirile pentru convocarea Conferinței de la Genova și că guvernul sovietic, declarîndu-se de acord să participe la această conferință, urmărește consolidarea păcii și stabilirea de legături comerciale cu statele capitaliste. Expunînd și fundamentînd planul construcției socialiste, care urma să fie realizată pe baza noii politici economice, Lenin a pus problema opririi retragerii și a regrupării forțelor în vederea pregătirii unei ofensive împotriva elementelor capitaliste. În cuvîntul de încheiere Lenin a arătat lipsa de temeie a celor spuse în cuvîntările lor de E. A. Preobrajenski, N. Osinski (V. V. Obolenski), I. Larin, A. G. Șleapnikov, care încercaseră să revizuiască linia partidului în problema aplicării noii politici economice.

Congresul a aprobat linia politică și organizatorică a C.C. al partidului, a apreciat că necesitatea de a face concesii capitalismului privat nu mai există și că retragerea în acest sens s-a terminat. Congresul a stabilit că principala sarcină care stă în fața partidului este aceea de a-și regrupa forțele pentru a asigura traducerea în viață a politicii sale. El a atras atenția asupra necesității unei delimitări mai precise a funcțiilor organelor de partid și de stat, în așa fel ca partidul, exercitînd conducerea politicii Statului sovietic, să asigure creșterea rolului Sovietelor în opera de construcție economică. Congresul a aprobat activitatea desfășurată de delegația P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă și s-a solidarizat cu linia politică a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, cu tactica de front unic adoptată și aplicată de el.

Un Toc însemnat a ocupat în lucrările acestui congres problema rolului sindicatelor în condițiile noii politici economice. Încercarea lui Troțki de a răstălmăci tezele Comitetului Central, în sensul că ele ar decurge din vechea lui poziție de etatizare a

sindicatelor, și de a contesta valabilitatea rezoluției adoptate de Congresul al X-lea în problema sindicatelor n-a fost sprijinită de participanții la congres. Congresul a adoptat în această problemă o rezoluție în care se arăta că sindicatele trebuie să devină cel mai apropiat colaborator al puterii de stat în toată activitatea ei politică și economică și a confirmat importanța lor ca școală a comunismului.

Congresul a analizat problemele politicii financiare a Statului sovietic și a trasat măsuri pentru echilibrarea bugetară, pentru sporirea veniturilor statului și a subliniat necesitatea de a stimula trecerea țărânimii de la economia de consum (naturală) la economia de mărfuri ca singura garanție pentru ridicarea agriculturii.

În cea de-a 11-a ședință a congresului s-a dat citire unei comunicări a comisiei agrare. În rezoluția „Cu privire la munca la sate” s-a considerat că e nevoie de o studiere foarte atentă a experienței acumulate în munca practică locală și au fost condamnate diferitele încercări de a folosi procedeele administrativ-birocratice în raporturile cu cooperativele agricole. Congresul a stabilit că sarcina principală a partidului la sate constă în acordarea de ajutor practic țărânimii în vederea sporirii producției produselor agricole.

O însemnătate deosebită a avut rezoluția congresului „Cu privire la întărirea partidului și la noile sale sarcini”. În această rezoluție erau formulate sarcini și măsuri concrete pentru întărirea legăturilor partidului cu masele și întărirea rolului său conducător, pentru îmbunătățirea activității aparatului de partid și întărirea disciplinei de partid. Pentru a împiedica pătrunderea unor elemente străine în rândurile partidului, în această rezoluție au fost stabilite noi condiții de primire în partid.

Congresul a adoptat o hotărâre „Cu privire la sarcinile și țelurile comisiilor de control”, a aprobat „Regulamentul comisiilor de control”, „Regulamentul Comisiei centrale de revizie”, a analizat problema activității Uniunii Tineretului Comunist din Rusia, a presei și propagandei, precum și problema muncii în rândul muncitoarelor și țăranilor.

La 2 aprilie, congresul a ascultat o comunicare în legătură cu lucrările consfătuirii delegaților militari și a adoptat o serie de hotărâri cu privire la întărirea Armatei Roșii, în care se stăruia asupra necesității de a spori capacitatea de luptă a armatei, chiar dacă situația internațională a Republicii Sovietice va permite să se procedeze la o reducere a efectivelor ei.

În rezoluția „Cu privire la unii membri ai fostei «opoziiți muncitorești»”, congresul a stabilit că este inadmisibil ca aceștia să continue lupta lor fracționistă antipartinică, a condamnat cu toată hotărârea comportarea unor membri ai „opoziiței muncitorești” care comunicaseră Internaționalei Comuniste date false, care denaturau adevăratul tablou al relațiilor dintre partid și întreaga clasă muncitoare (vezi „Rezoluțiile și hotărârile con-

greselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 672—673). Congresul a subliniat că unitatea partidului și stricta disciplină de partid constituie condiția de căpetenie pentru victoria clasei muncitoare.

În cuvîntul său de încheiere a lucrărilor congresului, Lenin și-a exprimat convingerea că nici o forță nu va putea să răpească cuceririle revoluției, întrucît ele sînt cuceriri istorice-mondiale, și că partidul își va îndeplini sarcinile ce-i stau în față și își va atinge țelul urmărit. — 71.

- 51 Este vorba despre *Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia* — primul congres după terminarea războiului civil și trecerea la construcția pașnică.

Congresul a avut loc între 8 și 16 martie 1921 la Moscova. Potrivit datelor comisiei de validare, la lucrările lui au participat 694 de delegați cu vot deliberativ și 296 cu vot consultativ, reprezentînd 732 521 de membri de partid. Congresul a adoptat hotărîri cu privire la principalele probleme din viața politică și economică a țării. Lucrările lui au fost conduse de V. I. Lenin. El a rostit cuvîntarea de deschidere a congresului, a prezentat raportul de activitate politică al Comitetului Central, raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură și pe cel cu privire la unitatea partidului și devierea anarhosindicalistă, a rostit o cuvîntare în legătură cu sindicatele și alta în problema combustibilului, precum și cuvîntarea de încheiere a lucrărilor congresului. Tot el a pregătit proiectele celor mai importante rezoluții adoptate de congres. În raportul de activitate al Comitetului Central și în raportul cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, Lenin a dat o fundamentare teoretică și politică a necesității trecerii la noua politică economică. Pe baza raportului prezentat de Lenin, congresul a adoptat istorica hotărîre cu privire la înlocuirea predării obligatorii a surplusurilor de produse agricole printr-un impozit în natură, cu privire la trecerea partidului de la „comunismul de război“ la noua politică economică, care avea drept scop atragerea milioanei de țărani la opera de construire a socialismului, de făurire a bazei economice a societății socialiste.

Congresul a acordat o deosebită atenție unității partidului. Grupările oportuniste, deși înfrînte în organizațiile de partid în cursul discuției cu privire la sindicate, la congres au luat atitudine împotriva rolului conducător al partidului în construcția economică și de stat. În intervențiile sale, Lenin a supus unei critici severe concepțiile antimarxiste ale grupărilor opoziționiste. În rezoluția „Cu privire la unitatea partidului“ (vezi Opere complete, vol. 43, București, Editura politică, 1966, ed. a doua, p. 91—94), care a fost adoptată la propunerea lui Lenin, se prevedea dizolvarea imediată a tuturor grupărilor fracțio-

niste. Congresul a dat împuternicire Comitetului Central să aplice, ca o măsură extremă, excluderea din partid a aceluia dintre membrii Comitetului Central care au pornit pe calea fracționismului. Congresul a adoptat totodată rezoluția întocmită de Lenin „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru” (vezi op. cit., p. 95—99). Congresul a trasat măsuri pentru lărgirea democrației interne de partid, pentru reorganizarea activității partidului pe baze largi, democratice, în condițiile construcției socialiste pașnice.

Un loc important a ocupat în lucrările Congresului al X-lea problema rolului sindicatelor în opera de construcție economică. Făcînd bilanțul discuției cu privire la sindicate, congresul a condamnat cu hotărîre concepțiile troțkiștilor, ale buhariniștilor, ale „opozității muncitorești”, ale grupului „centralismului democratic” și ale altor grupări oportuniste și, cu o majoritate covârșitoare de voturi, a aprobat platforma leninistă, în care erau definite rolul și sarcinile sindicatelor ca școală a comunismului și erau formulate măsuri pentru lărgirea democrației sindicale.

Un rol imens în definirea politicii naționale a partidului în noile condiții au avut hotărîrile Congresului al X-lea cu privire la problema națională, care au fost elaborate de o comisie sub conducerea lui Lenin. Congresul a trasat ca sarcină lichidarea completă a inegalității de fapt a popoarelor altădată asuprite și atragerea lor la o participare activă la construirea socialismului. El a condamnat devierile antipartinice în problema națională — șovinismul de națiune dominantă și naționalismul local, care constituiau un pericol serios pentru cauza comunismului și a internaționalismului proletar.

Congresul al X-lea al partidului a ales un nou Comitet Central, compus din 25 de persoane, în frunte cu V. I. Lenin. — 80.

- 52 „Opoziția muncitorească” — grup fracționist antipartinic, în frunte cu A. G. Șleapnikov, S. P. Medvedev, A. M. Kollontai, I. H. Lutovinov și alții. Grupul s-a manifestat pentru prima oară sub această denumire în septembrie 1920, la cea de-a IX-a Conferință generală a P.C. (b) din Rusia; în noiembrie el a pășit pe calea luptei fracționiste și a subminării unității partidului, organizînd la Conferința organizației guberniale Moscova a P.C. (b) din Rusia o consfătuire separată. „Opoziția muncitorească” s-a constituit definitiv în cursul discuției cu privire la sindicate din anii 1920—1921. Concepțiile acestui grup erau o expresie a devierii anarhosindicaliste din rîndurile partidului. Ele au fost expuse mai complet într-o broșură a Aleksandrei M. Kollontai, „Opoziția muncitorească”, publicată în preajma Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia. Negînd rolul conducător al partidului comunist în sistemul dictaturii proletariatului și desconsiderînd cu totul însemnătatea statului proletar în construirea economiei socialiste, „opozitia muncitorească” propunea ca conducerea întregii economii naționale să fie încredințată „unui congres general al producătorilor”, grupați în sindicate ale

producătorilor ; acestea urmau să aleagă un organ central, care să conducă întreaga economie a țării. „Opoziția muncitorească“ opunea Statului sovietic și partidului comunist sindicatele, considerînd că cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare nu este partidul, ci sindicatele. Platforma „opoziției muncitorești“, în ceea ce privește problemele interne de partid, consta în acuzațiile calomnioase aduse conducerii partidului că „s-a rupt de masele de partid“, că „subapreciază forțele creatoare ale proletariatului“, că „vîrfurile partidului au degenerat“.

Congresul al X-lea a dat o lovitură zdrobitoare concepțiilor și activității fracționiste a „opoziției muncitorești“. În rezoluția „Cu privire la devierea sindicalistă și anarhistă din partidul nostru“ propusă de Lenin, se sublinia că concepțiile „opoziției muncitorești“ sînt greșite din punct de vedere teoretic, „urmăresc să slăbească în fapt linia generală consecventă a partidului comunist, ajută în fapt dușmanilor de clasă ai revoluției proletare“ („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 549). Congresul a considerat că propagarea ideilor „opoziției muncitorești“ este incompatibilă cu calitatea de membru al partidului comunist. După congres, cea mai mare parte din membrii de rînd au rupt orice legătură cu „opoziția muncitorească“ și au sprijinit linia partidului. Unele resturi ale opoziției însă, în frunte cu Șlepnikov și Medvedev, și-au menținut organizația lor ilegală și au continuat să desfășoare o propagandă antipartinică, pe care încercau s-o camufleze cu o frazeologie „de stînga“. Din punct de vedere organizatoric, „opoziția muncitorească“ a fost definitiv zdrobită în 1922, la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Vezi și adnotarea 75. — 93.

- 53 Este vorba, probabil, despre o parte din delegația Partidului Comunist Francez la prima plenară lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste — Daniel Renoult, Louis Sellier și alții, care n-au înțeles esența și însemnătatea noii politici economice a P.C. (b) din Rusia, considerînd că n.e.p.-ul ar duce la restaurarea capitalismului în Rusia și la slăbirea mișcării revoluționare mondiale.

Prima plenară lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste a avut loc la Moscova între 21 februarie și 4 martie 1922. La lucrările ei au participat 105 delegați din 36 de țări.

Pe ordinea de zi a plenarei au fost înscrise următoarele probleme: rapoarta cu privire la activitatea partidelor comuniste din Germania, Franța, Cehoslovacia, Marea Britanie, Italia, America, Polonia și țările balcanice ; darea de seamă a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste ; tactica frontului unic ; mișcarea sindicală ; pericolul unui nou război ; noua politică economică etc. Problema centrală a plenarei a fost tactica frontului unic. Plenara a recomandat tuturor partidelor comuniste

să stabilească în mod concret formele de aplicare a tacticii frontului unic în condițiile specifice ale fiecărei țări. În tezele „Noua politică economică a Rusiei Sovietice” a fost confirmată justetea și subliniată importanța internațională a noii politici economice. — 94.

- 54 Lenin se referă la articolul lui M. Rákosi „Noua politică economică în Rusia Sovietică”, în care se făcea o analiză a broșurii lui Otto Bauer „Der neue Kurs» in Sowjetrussland”, Wien, 1921. Articolul a fost publicat în martie 1922, în nr. 20 al revistei „Internaționala Comunistă”.

„*Internaționala Comunistă*” — revistă, organ de presă al Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste; apăsarea în limbile rusă, germană, franceză, engleză, spaniolă și chineză. Primul număr a apărut la 1 mai 1919. Revista și-a încetat apariția în iunie 1943, în urma hotărârii din 15 mai 1943 a Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste cu privire la autodizolvarea Internaționalei Comuniste. — 95.

- 55 Este vorba despre lupta dintre bolșevicii și menșevicii aflați în emigrație. — 96.

- 56 Lenin se referă la Comisia C.M.A. pentru societățile mixte, care a fost înființată prin hotărârea din 15 februarie 1922 a C.M.A. Președinte al acestei comisii a fost numit G. I. Sokolnikov. Potrivit „Regulamentului de funcționare a comisiei”, adoptat de C.M.A. la 8 martie 1922, ei îi revenea sarcina de „a analiza propunerile cu privire la înființarea societăților comerciale și industriale și a instituțiilor de credit cu participarea statului (societăți mixte) și a societăților pe acțiuni de toate tipurile” („Colecție de hotărâri și dispoziții ale guvernului muncitoresc-țărănesc”, Moscova, 1922, nr. 23, din 15 aprilie, p. 251 și 387).

La 4 aprilie 1922, Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat decretul cu privire la înființarea Comitetului principal pentru concesiuni și societăți pe acțiuni de pe lângă C.M.A. și a dizolvat Comisia pentru societățile mixte. — 97.

- 57 „*Induplecător-șef*” — poreclă dată de soldați lui A. F. Kerenski, ministru de război în guvernul provizoriu, pentru faptul că el, răspunzând dorințelor imperialiștilor anglo-francezi și ale burgheziei ruse, în vara anului 1917, cu prilejul vizitei sale pe front, a încercat să înduplece pe soldați să pornească la ofensivă. — 98.

- 58 Este vorba despre cartea lui A. I. Todorski „Un an de luptă cu arma și cu plugul”, editată în 1918 de Comitetul executiv al județului Vesiegonsk din gubernia Tver. Cartea a fost scrisă de A. I. Todorski, redactor al ziarului județean, ca o dare de seamă asupra activității organelor Puterii sovietice din acest județ în decurs de un an, prezentată Comitetului de partid al guberniei Tver cu prilejul aniversării Revoluției din Octombrie. Ea a fost scoasă într-un tiraj de 1000 de exemplare, difuzată în toate comunele și satele din județ și trimisă redacțiilor ziarelor centrale

și celor din guberniile vecine. Lenin, după ce a citit-o, și-a notat imediat: „O carte excelentă! *Aleksandr Todorski* — «Un an de luptă cu arma și cu plugul»... (Deosebit de instructiv este paragraful sau capitolul cu subtitlul «Fabrica de cherestea și cea de pielărie», p. 61, 62)» și a scris numaidecît un bilet secretarei de serviciu: „Rog să se transcrie la mașină, în 2 exemplare, din cartea lui Todorski partea cu subtitlul «Fabrica de cherestea și cea de pielărie» (p. 61—62, cu indicația exactă a cărții) și să mi se trimită mie un exemplar, iar unul să rămână la mine în arhivă, ca să fie ușor de găsit». Și mai departe: „...P.S. După copiere, confruntare și verificare, cartea să-mi fie restituită tot mie” („Istoricșii Arhiv”, 1958, nr. 4, p. 4).

O deosebită atenție a acordat Lenin următorului alineat de la p. 62 a acestei cărți: „Dacă le dăm peste mână exploatoarilor, dacă-i facem inofensivi sau le dăm «lovitura de grație», înseamnă că facem treaba pe jumătate. Treaba va fi îndeplinită cu succes atunci cînd îi vom face să muncească și cînd cu cele îndeplinite cu mîinile lor vom contribui la îmbunătățirea vieții noi și la întărirea Puterii sovietice”. Lenin a subliniat acest alineat, l-a însemnat pe margine cu trei linii și a notat „N.B.” (acest exemplar al cărții, cu sublinierile și însemnările lui Lenin, se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.), apoi l-a citat în articolul său „Un mic tablou pentru lămurirea unor mari probleme”, scris la sfîrșitul anului 1918 sau la începutul anului 1919. Lenin a arătat că din experiența muncii de construcție a organelor de stat din județul Vesiegonsk „trebuie trase cele mai serioase învățăminte pentru cele mai importante probleme ale construcției socialiste” și a recomandat ca această carte a lui Todorski să fie mai larg difuzată (vezi Opere complete, vol. 37, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 422—429).

Cartea a fost reeditată în mai multe rînduri. Ultima ediție a apărut în 1961, împreună cu o schiță despre Vesiegonskul de astăzi: „Lucruri mari în cele mici”. — 103.

59 Este vorba despre recensămîntul activiștilor cu funcții de răspundere care a fost efectuat în iulie 1921 pentru a stabili componența numerică și calitativă a cadrelor conducătoare de partid în centrele guberniale și județene, repartizarea lor teritorială și pentru a vedea dacă sînt just folosite. — 107.

60 Este vorba despre Direcția centrală a industriei cărbunelui din Donbass (D.C.I.C.), care a depus eforturi însemnate pentru organizarea extracției de cărbune la minele mari din Donbass, dar a subapreciat importanța repunerii în exploatare a minelor mici și a refacerii altor ramuri ale industriei și totodată a înăbușit inițiativa organizațiilor locale de partid și sindicale în opera de construcție economică.

G. L. Peatakov, care se afla la conducerea acestei direcții centrale, a pornit pe calea procedurilor administrative, a aplicării

- unor metode militar-birocratice în conducerea industriei, ceea ce a constituit o piedică pentru atragerea maselor muncitoare la opera de refacere a economiei în Donbass. Aceasta a dus la ivirea unor divergențe între lucrătorii cu funcții de conducere din economie, cât și între Direcția centrală a industriei cărbunelui și cadrele locale. La cea de-a VI-a Conferință a P.C. (b) din Ucraina, care a avut loc între 9 și 13 decembrie 1921, delegații ai organizației din Donbass și ai altor organizații au condamnat cu toată hotărârea metodele de muncă ale lui Peatakov. După această conferință el a fost eliberat din funcția pe care o deținea în Donbass. — 114.
- 61 Lenin se referă la următoarea telegramă din Varșovia, publicată în nr. 65, din 22 martie 1922, al ziarului „Pravda” sub titlul comun „Franța. Împotriva militarismului”: „Presa franceză acordă o mare atenție discursului, deosebit de impresionant, pe care deputatul comunist Jean Reynaud l-a rostit în parlament, în cadrul dezbaterilor asupra legii cu privire la termenul serviciului militar, și care era îndreptat împotriva militarismului și imperialismului. În asurzitorul vacuum iscat în băncile celor de dreapta, Jean Reynaud a declarat că proletariatul va prefera să facă insurecție decât să fie atras din nou în război. În timp ce burgheziile umblă după dividende — a spus el —, proletariatului nu-i este mai puțin scumpă revoluția socială din Franța din anul 1793, pe care el o va duce pînă la victoria finală...”. — 115.
- 62 *Manifestul de la Basel din 1912* — manifestul cu privire la război adoptat de Congresul socialist internațional extraordinar care s-a ținut la Basel în zilele de 24 și 25 noiembrie 1912. Manifestul pune în gardă popoarele împotriva pericolului iminent al unui război imperialist mondial, dezvăluia scopurile de jaf ale acestui război și chema pe muncitorii din toate țările să ducă o luptă energetică pentru pace, să opună „imperialismului capitalist forța solidarității internaționale a proletariatului”. În Manifestul de la Basel a fost inclus punctul din rezoluția Congresului de la Stuttgart (1907) — formulat de Lenin — în care se spunea că, în cazul izbucnirii unui război imperialist, socialiștii trebuie să folosească criza economică și politică provocată de război pentru a grăbi căderea dominației de clasă a burgheziei și a desfășura lupta pentru revoluția socialistă. — 115.
- 63 *Comisia Centrală de Verificare*, formată din 5 membri, a fost instituită de C.C. al P.C. (b) din Rusia la 25 iunie 1921 pe toată durata acțiunii de curățire a rîndurilor partidului, ca organ însărcinat cu conducerea activității comisiilor locale de verificare (vezi „Pravda” nr. 140 din 30 iunie 1921). Comisia Centrală de Verificare a prezentat în două rînduri dare de seamă asupra rezultatelor verificării membrilor de partid (o dată la Conferința a XI-a și a doua oară la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia). — 121.
- 64 Funcția de împuternicit extraordinar al Consiliului Apărării Mun-

citorești-Țărănești pentru aprovizionarea Armatei și Flotei Roșii a fost instituită prin decretul C.E.C. din Rusia din 8 iulie 1919 „Cu privire la unele schimbări în organizarea aprovizionării Armatei Roșii” (vezi „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 150 din 11 iulie 1919). Printr-o hotărâre a C.E.C. din Rusia, la 16 august 1921 aparatul acestor împuterniciți a fost desființat, iar personalul și inventarul lui au fost transferate organelor Consiliului economic superior. — 122.

- 65 *Comisiile economice regionale* — organe locale ale Consiliului Muncii și Apărării, create la începutul anului 1921 în baza hotărârii celui de-al VIII-lea Congres general al Sovietelor din Rusia (decembrie 1920) „Cu privire la organele locale de conducere economică”.

Potrivit „Regulamentului provizoriu cu privire la organele economice regionale”, care a fost sancționat de C.M.A. și semnat de V. I. Lenin (vezi „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 68 din 30 martie 1921), comisiile economice regionale au fost înființate în vederea coordonării și întăririi activității tuturor organelor economice locale și a comisiilor economice guberniale. Principalele sarcini ale comisiilor economice regionale constau în a urmări aplicarea întocmai și la timp a hotărârilor în probleme economice ale tuturor organelor superioare, a analiza și coordona planurile economice ale regiunilor, a controla modul cum sînt ele realizate, a urmări folosirea judicioasă a resurselor materiale, a stimula inițiativa locală. Din comisiile economice regionale făceau parte reprezentanți locali ai Consiliului economic superior, ai comisariatelor poporului pentru căile de comunicație, pentru aprovizionare, agricultură, muncă, finanțe, Inspekția muncitorească-țărănească (cu vot consultativ) și ai C.C.S. din Rusia. Președinții comisiilor economice regionale erau numiți de C.M.A.

Lenin acorda o mare importanță comisiilor economice, căuta să atragă în munca de control al activității lor și de analiză a materialelor întocmite de ele diverse instituții sovietice, arătînd că dările de seamă ale comisiilor economice trebuie studiate cu atenție. El a propus ca aceste dări de seamă să fie aduse la cunoștința unor grupuri mari de comuniști și să se publice în presă relatări în legătură cu activitatea comisiilor economice (vezi volumul de față, p. 165—166). Lărgirea activității comisiilor economice locale era considerată de Lenin ca un important mijloc pentru o justă organizare a activității organelor centrale, pentru restrîngerea aparatului lor, sporirea responsabilității lucrătorilor acestora, stimularea inițiativei în activitatea economică a organelor locale de conducere și a maselor largi de oameni ai muncii.

În rezoluția sa „La raportul Comitetului Central”, Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia a subliniat că „în viitor activitatea de construcție economică pe scara întregului stat se poate sprijini exclusiv pe experiența acumulată de organele locale”. („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului

- Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 619). — 123.
- 66 Lenin se referă la acea parte din cuvântarea lui E. A. Preobrajenski în care acesta ridică obiecții împotriva modului cum pune Lenin problema „capitalismului de stat” în condițiile dictaturii proletariatului. — 125.
- 67 Lenin se referă la rezoluția „Republica sovietică în încercuirea capitalistă” adoptată de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 583—585). — 127.
- 68 În cuvântarea sa, E. A. Preobrajenski a propus ca pentru conducerea construcției economice să se înființeze, alături de Biroul Politic și Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia, încă un organ al Comitetului Central — Biroul Economic. Propunerea aceasta a fost respinsă de Biroul Politic încă înainte de congres.

În continuare, Preobrajenski a acuzat Comitetul Central de încălcarea acelei părți din programul partidului care se referea la atitudinea față de specialiștii burghezi și în care se spunea că, concomitent cu crearea unei ambianțe tovărășești pentru munca specialiștilor și cu grija pentru ridicarea nivelului lor de trai, este necesar să nu se facă concesii politice acestei paturi sociale și să fie contracarate tentativele ei contrarevoluționare. Preobrajenski susținea că Comitetul Central a admis să se facă o concesie politică profesorilor universitari care au participat la grevele ce au avut loc în 1921—1922 la o serie de instituții de învățământ superior din Moscova, Kazan, Petrograd și din alte orașe. Una din principalele revendicări ale corpului profesoral era aceea de a se revizui noul „Regulament de funcționare a instituțiilor de învățământ superior” elaborat de Direcția generală a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior și aprobată în toamna anului 1921 de Consiliul Comisarilor Poporului. Profesorii s-au pronunțat împotriva înființării de facultăți muncitorești pe lângă instituțiile de învățământ superior, împotriva dispoziției, consfințite de noul regulament, ca la conducerea instituțiilor de învățământ superior să participe reprezentanți ai studenților, ai sindicatelor și ai Direcției generale a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior au cerut să se adopte acest drept colegiilor profesorale și au formulat totodată o serie de revendicări economice. Direcția generală a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior, la conducerea căreia se afla pe atunci Preobrajenski, a adoptat o poziție greșită, insistând ca față de toți profesorii greviști să se adopte cele mai aspre măsuri, inclusiv arestarea. O poziție similară au adoptat și celulele comuniste și facultățile muncitorești de la unele instituții de învățământ superior

Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia s-a ocupat în repetate rânduri de această problemă; pornind de la necesitatea unei atitudini mai maleabile față de specialiști, el a corectat linia greșită a Direcției generale a școlilor politehnice-profesionale și a instituțiilor de învățământ superior și a însărcinat pe activiștii cu funcții de conducere din Comisariatul poporului pentru învățământ — A. V. Lunacearski, M. N. Pokrovski și alții — să examineze temeinic revendicările corpului profesoral universitar și, fără să facă concesiuni politice, principiale, să ajungă la o înțelegere cu el (vezi, în legătură cu această problemă, scrisorile lui V. I. Lenin apărute în „Culegeri din Lenin“, vol. XXXIV, p. 406, și vol. XXXVI, p. 216—219). În februarie 1922, Biroul Politic a instituit o comisie, formată din reprezentanți ai Comisariatului poporului pentru învățământ, ai C.C. al sindicatului lucrătorilor din învățământ și ai corpului profesoral universitar, care să analizeze situația economică a învățământului superior și a considerat că este necesară punerea în aplicare a noului „Regulament de funcționare a instituțiilor de învățământ superior“, de curând adoptat. În urma repetatelor consfătuiri ținute de către comisie cu corpul profesoral universitar și a altor măsuri întreprinse din însărcinarea C.C. al partidului de către Comisariatul poporului pentru învățământ, grevele au luat sfârșit. — 129.

- 69 I. V. Stalin a deținut funcția de comisar al poporului pentru problemele naționalităților din momentul înființării acestui comisariat — 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 — și pînă la desființarea lui (iulie 1923). Cu începere din martie 1919, el a fost și comisar al poporului pentru controlul de stat, iar după reorganizarea, în februarie 1920, a acestui comisariat și pînă la 25 aprilie 1922 — comisar al poporului pentru Inspekția muncitorească-tărănească. — 130.
- 70 V. V. Kosior, în cuvîntarea sa, a acuzat C.C. al partidului că, mutînd pe unii activiști de partid și sindicali cu funcții de răspundere, s-a lăsat condus de considerente fracționiste. Aceasta acuzație a fost respinsă de V. M. Molotov, care, în cuvîntul său de încheiere la raportul organizatoric al Comitetului Central, a prezentat o serie de fapte care dovedeau că persoanele citate de Kosior au fost trecute în alte funcții numai și numai din considerente de ordin practic. — 131.
- 71 N. Osinski (V. V. Obolenski), în cuvîntarea sa, a propus să se creeze „un cabinet“ al comisarilor a cărui componență să nu fie stabilită de C.E.C. din Rusia, ci numai de președintele acestuia, care răspunde în fața C.E.C. din Rusia.

Luînd notițe în timpul dezbaterilor de la congres, V. I. Lenin a scris :

((«Să se creeze un cabinet!»))

un singur membru trebuie să creeze un cabinet“ („Culegeri din Lenin“, vol. XIII, 1930, p. 22). — 132.

- 72 Este vorba, pe cât se pare, despre o cuvîntare rostită de B. Kamkov la cel de-al III-lea Congres al partidului eserilor de stînga (28 iunie—1 iulie 1918) și îndreptată împotriva articolului lui V. I. Lenin „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice“, în care Lenin scria: „Ține în mod riguros și conștiincios socoteala banilor, gospodărește cu economie, nu trîndăvi, nu fura, păstrează cea mai strictă disciplină în muncă — tocmai aceste lozinci, de care își băteau joc, pe bună dreptate, proletarii revoluționari atunci cînd burghezia căuta să-și mascheze cu astfel de vorbe dominația ei de clasă exploatatoare, devin acum, după ce burghezia a fost doborîită, lozincile imediate și principale ale momentului de față“ (Opere complete, vol. 36, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 184). Kamkov a repetat la congres ceea ce scrisese în articolul său „În captivitatea contrarevoluției“ („Naș Puti“, 1918, nr. II, mai). — 134.
- 73 I. Larin, în cuvîntarea rostită de el la congres, a afirmat că o comisie competentă a C.S.P. a elaborat ca material pentru tratativele delegației sovietice la Conferința de la Genova propunerea de a da în arendă (sub formă de concesiune) $\frac{3}{4}$ din rețeaua de căi ferate a țării, comunicațiile pe apă Petrograd-Rîbinsk, uzinele metalurgice din Ural, cu o rețea de drumuri de vreo 3 000 de verste, și industria electrotehnică.
- Această afirmație a lui Larin a fost dezmințită de G. M. Krjijanovski în intervenția sa. — 134.
- 74 *Clubul de discuții* de pe lîngă Comitetul organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia a fost organizat în august 1921. În conformitate cu hotărîrea din 29 decembrie 1921 a Secretariatului și Biroului Comitetului organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia, au fost organizate cluburi de discuții și în raioanele Moscovei. Aceste cluburi aveau ca sarcină să discute probleme ale construcției de partid și de stat, probleme ale politicii economice a Republicii sovietice și altele. În curînd însă tribuna clubului de discuții de pe lîngă Comitetul organizației Moscova a P.C. (b) din Rusia a început să fie folosită de diferite grupări opoziționiste pentru propagarea concepțiilor lor. Problema clubului de discuții a fost discutată de Comisia Centrală de Control, care, într-o hotărîre adoptată de ea, constata că, „în ultima vreme, la acest club discuțiile au căpătat un caracter nepartinic, demagogic“, și recomanda Comitetului organizației Moscova a partidului „să acorde o deosebită atenție activității clubului“.
- La 20 februarie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, examinînd chestiunea clubului de discuții, a recomandat Comitetului organizației Moscova să revizuiască componența conducerii acestui club și să ia toate măsurile pentru ca el să fie „într-adevăr un club în care se discută probleme ce interesează masele largi“ (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). — 135.

75 „*Declarația celor 22*” — declarație antipartinică, înaintată la 26 februarie 1922 Prezidiului plenarei lărgite a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste de către un grup de membri ai fostei „opoziii muncitorești” (A. G. Șleapnikov, S. P. Medvedev, A. M. Kollontai, G. I. Measnikov și alții), care continua să existe ca fracțiune, în ciuda rezoluției adoptate de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia „Cu privire la unitatea partidului”. În această declarație, care a fost înaintată Prezidiului Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste fără înștiințarea prealabilă a C.C. al P.C. (b) din Rusia și a reprezentanților lui în Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste, se afirma că „în ceea ce privește frontul unic, la noi în țară lucrurile nu stau prea bine”, că centrele de conducere ale partidului ignorează nevoile și interesele muncitorilor și că partidul se află în pragul scizunii.

Comitetul Executiv al Internaționalei Comuniste a desemnat o comisie, compusă din C. Zetkin, M. Cachin, I. Frees, V. Kolarov, K. Kreibich, U. Terracini și A. Mac-Manus, care să examineze „declarația celor 22”. Pe baza raportului acestei comisii, plenara C.C. al I.C. a adoptat la 4 martie, cu unanimitate de voturi și patru abțineri, o rezoluție prin care a respins acuzațiile aduse în declarație, a înfierat poziția celor 22, care era în contradicție cu hotărârile Congresului al X-lea al P.C. (b) din Rusia și dădea dușmanilor comunismului „o armă împotriva partidului și împotriva dictaturii proletare”. Plenara a avertizat pe semnarii declarației că „continuarea luptei începute de ei în va duce neapărat la o contradicție cu P.C. din Rusia, cu sarcinile lui, cu interesele proletariatului din această țară și îi va pune, astfel, în afara rindurilor Internaționalei a III-a” (vezi „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 751—752).

Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia a ales o comisie de 19 membri care să examineze declarația celor 22. Comisia a cercetat cu atenție toate materialele legate de activitatea grupului fostei „opoziii muncitorești”. Pe baza raportului prezentat de comisie, congresul, în ședința închisă din 2 aprilie, a adoptat o rezoluție specială „Cu privire la unii membri ai fostei «opoziii muncitorești», în care se spunea: „Congresul consideră absolut inadmisibil faptul că s-au comunicat Internaționalei Comuniste date a căror falsitate a fost stabilită de comisia specială desemnată de Internaționala Comunistă. Congresul înfierează cu toată hotărârea comportarea unora dintre membrii acestui grup, care, în explicațiile lor, au comunicat comisiei Internaționalei Comuniste date false cu privire la partid, date care denaturează adevăratul tablou al relațiilor reciproce dintre P.C. din Rusia și întreaga clasă muncitoare în general”. Congresul a avertizat pe Șleapnikov, Medvedev și Kollontai că, în caz că vor mai întreprinde acțiuni fracționiste, antipartinice, vor fi excluși din partid (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului

- Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.^a, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 672—673). — 137.
- 76 Lenin se referă la ședința plenară comună din 9 august 1921 a C.C. al P.C. (b) din Rusia și a Comisiei Centrale de Control, în care, la propunerea lui Lenin, s-a discutat chestiunea încălcării disciplinei de partid de către A. G. Șleapnikov, membru al Comitetului Central. Convocarea acestei ședințe a fost prilejuită în primul rînd de cuvîntarea rostită de Șleapnikov în iulie 1921 la o adunare a membrilor celulei P.C. (b) din Rusia de la Centrala electrică din Moscova, unde el a supus unei critici violente unele hotărîri ale guvernului și în special hotărîrea adoptată de Consiliul economic superior — în conformitate cu politica generală a Comitetului Central — de a da în arendă o serie de întreprinderi. Pe baza rezoluției „Cu privire la unitatea partidului” adoptată de Congresul al X-lea, Lenin a cerut ca Șleapnikov, pentru comportarea lui antipartinică, să fie scos din Comitetul Central și exclus din partid. Motivînd această propunere, Lenin a arătat că Comitetul Central al partidului nu poate admite ca politica sa să fie torpilită de vreunul din membrii săi. Dar această măsură extremă n-a fost aplicată, din cauză că a lipsit un vot pentru a întruni cele $\frac{2}{3}$ din voturile necesare ale membrilor și membrilor supleanți ai Comitetului Central. A fost adoptată în unanimitate (cu trei abțineri) următoarea hotărîre : „Avînd în vedere repetata încălcare a disciplinei de partid de către tov. Șleapnikov ca membru al C.C., adunarea stabilește că pe viitor sînt inadmisibile orice manifestări ale tov. Șleapnikov în afara C.C., cum ar fi cuvîntări, declarații, critici îndreptate împotriva politicii C.C. și care vin în contradicție cu hotărîrile ce exprimă cu adevărat opinia congresului partidului, și pune cu toată tăria problema dacă este posibilă activitatea tov. Șleapnikov în cadrul Comitetului Central. De aceea, adunarea cere în mod categoric tov. Șleapnikov să-și schimbe radical, în această privință, întreaga sa comportare politică, punînd-o în conformitate cu linia C.C., din care el face parte. În cazul cînd tov. Șleapnikov nu-și va schimba pe viitor comportarea, C.C. este însărcinat să convoace o adunare asemănătoare pentru a examina din nou această problemă”. („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.^a, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 671). — 137.
- 77 Dat fiind că „opoziția muncitorească” se bucura de o influență considerabilă în C.C. al Sindicatului muncitorilor metalurgiști, la 4 martie 1922 Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a considerat că e necesar ca fracțiunea comunistă a celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor metalurgiști din Rusia să fie informată despre hotărîrea comisiei, instituită

de către plenara lărgită a Comitetului Executiv al Internaționalei Comuniste, pentru examinarea „declarației celor 22”. Luînd cuvîntul în ședința fracțiunii la 6 martie, A. G. Șleapnikov a acuzat comisia Internaționalei Comuniste de lipsă de obiectivitate în examinarea „declarației celor 22”, s-a pronunțat împotriva rezoluției adoptate în această problemă de către plenara lărgită a C.E. al I.C., a repetat tezele demagogice ale declarației și a încercat să demonstreze că ea n-a urmărit scopuri fracționiste. Intervenția lui Șleapnikov n-a fost sprijinită de cei prezenți. Frațiunea, în unanimitate (cu cinci abțineri), a adoptat următoarea rezoluție: „Ascultînd hotărîrea adoptată în unanimitate de comisie și de plenara Internaționalei Comuniste, precum și explicațiile date de tov. Zinoviev, Șleapnikov și K. Zetkin cu privire la declarația celor 22 de comuniști, fracțiunea celui de-al V-lea Congres general al Sindicatului muncitorilor metalurgiști salută această hotărîre a organului suprem al comunismului internațional și consideră că este de datoria fiecărui comunist să se supună fără rezerve acestei hotărîri. Totodată, fracțiunea comunistă avertizează pe tovarăși asupra pericolului repetării unor asemenea fenomene, care amenință cu sciziunea pe cei mai disciplinați partid comunist din lume — partidul rus. În numele acestei strînse unități, fracțiunea comunistă face apel la tovarășii care au semnat declarația să dea dovadă de mai multă disciplină, stăpînire de sine și spirit de ordine, mai cu seamă într-un moment atît de greu ca acela prin care trecem azi, cînd cea mai mică instabilitate în Partidul comunist din Rusia, care conduce prima republică muncitorească din lume, face să sporească insolența și încrederea în sine a burgheziei mondiale, în lupta ei împotriva statului proletar și a clasei muncitoare internaționale” („Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 752). — 138.

78 V. I. Lenin se referă la „Tezele «opoziției muncitorești»”, care au fost publicate în nr. 15, din 25 ianuarie 1921, al ziarului „Pravda”. Din cei 38 de semnatari ai acestor teze, numai 9 au semnat „declarația celor 22”. — 139.

79 G. I. Measnikov a organizat în raionul Motoviliha (gubernia Perm) un grup antipartinic, care a pornit lupta împotriva politicii partidului. Biroul Organizatoric al P.C. (b) din Rusia a analizat la 29 iulie 1921 cuvîntările rostite de Measnikov în organizația Perm, articolul său „Probleme spinoase” și memoriul înaintat de el Comitetului Central al P.C. (b) din Rusia, le-a apreciat ca antipartinice și a instituit o comisie cu misiunea de a cerceta activitatea lui Measnikov. Pe baza raportului prezentat de comisie, Biroul Organizatoric al C.C. al P.C. (b) din Rusia, la 22 august, a apreciat tezele lui Measnikov ca incompatibile cu interesele partidului, i-a pus în vedere că nu-i este permis să-și expună tezele în fața unor adunări de partid oficiale, l-a rechemat din organizația Perm și l-a lăsat la dispoziția Comite-

tului Central. Measnikov nu s-a supus hotărârii Comitetului Central și, întorcându-se la Motoviliha, a continuat să desfășoare activitate antipartinică. El a încercat totodată să organizeze un grup antipartinic la Petrograd. Comisia instituită de C.C. al P.C. (b) din Rusia, analizând activitatea lui Measnikov, a propus excluderea lui din partid pentru încălcarea repetată a disciplinei de partid și pentru organizarea — contrar hotărârii adoptate de Congresul al X-lea cu privire la unitatea partidului — a unei grupări aparte de luptă împotriva partidului. La 20 februarie 1922 hotărârea de excludere a lui Measnikov, adoptată de comisie, a fost aprobată de Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia, cu completarea că după un an Measnikov are dreptul să ceară să fie reprimat în partid (vezi „Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1961, p. 748—749).

În legătură cu Measnikov vezi și „Culegeri din Lenin”, vol. XXXVI, 1959, p. 299 și 308. — 139.

- 80 Formularea propusă de V. I. Lenin a fost inclusă în întregime în „Rezoluția la raportul delegației P.C. (b) din Rusia la Internaționala Comunistă”, adoptată de Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia la 2 aprilie 1922 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 619—621). — 141.
- 81 Prezentul document a fost scris în legătură cu activitatea comisiei agrare a Congresului al XI-lea al partidului.

Problema politicii P.C. (b) din Rusia la sate n-a fost inclusă în ordinea de zi a Congresului al XI-lea. La propunerea făcută de M. P. Tomski în numele consfătuirii delegațiilor, congresul a ales o comisie compusă din 9 membri care să pregătească materialele în legătură cu activitatea la sate, care urma să fie dezbătută în comisia agrară. Din materialele comisiei s-a păstrat un chestionar pentru membrii ei, la a cărui întocmire s-a ținut seama de observațiile și propunerile făcute de V. I. Lenin în scrisoarea sa din 16 martie 1922 către Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia (vezi volumul de față, p. 45—50).

În cursul dezbaterilor care au avut loc în comisia agrară s-a constatat că organizațiile locale n-au căpătat încă destulă experiență pentru traducerea în viață a hotărârilor adoptate de Congresul al X-lea al P.C. (b) din Rusia cu privire la politica partidului la sate și de Congresul al IX-lea al Sovietelor cu privire la măsurile necesare pentru întărirea și dezvoltarea agriculturii.

Lenin, care a urmărit cu atenție dezbaterile în legătură cu această problemă, a propus în prezenta scrisoare, adresată lui N. Osinski și trimisă apoi, din însărcinarea lui Lenin, tuturor membrilor Biroului Politic, ca comisia agrară să elaboreze o rezoluție cu caracter practic, care să pună ca sarcină principală

studierea și prelucrarea experienței locale. În aceeași zi, după cum informează undeva Osinski, scrisoarea a fost citită de toți membrii comisiei instituite de congres, iar proiectului de rezoluție propus de Lenin i s-a dat citire în fața tuturor membrilor comisiei agrare, care, apoi, l-au adoptat. La 2 aprilie, congresul a aprobat rezoluția „Cu privire la munca la sate”, în care au intrat în întregime toate propunerile lui Lenin. Congresul a însărcinat totodată Comitetul Central să înființeze pe lângă C.C. o comisie pentru munca la sate (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, Editura pentru literatură politică, 1954, p. 636—637). — 142.

- 82 Lenin se referă la „Hotărârea cu privire la măsurile de întărire și dezvoltare a agriculturii” și la „Hotărârea cu privire la cooperarea agricolă”, adoptate de cel de-al IX-lea Congres general al Sovietelor din Rusia, care a avut loc între 22 și 27 decembrie 1921 (vezi „Cel de-al IX-lea Congres general al Sovietelor de deputați ai muncitorilor, țăranilor, ostașilor roșii și cazacilor din Rusia. Dare de seamă stenografică”, Moscova, 1922, p. 286—294.)

Congresul a arătat că refacerea în cel mai scurt timp a agriculturii constituie o condiție necesară pentru ridicarea întregii economii naționale și a schițat un amplu program de măsuri practice pentru întărirea și dezvoltarea agriculturii. Congresul a considerat că este necesar să se acorde agriculturii credite pe termen lung, să se dezvolte învățămîntul agricol, să fie sporită producția de mașini și unelte agricole etc. Comisariatul poporului pentru agricultură a fost însărcinat să elaboreze și să pună în aplicare măsurile necesare pentru protecția, refacerea și dezvoltarea septelului. Congresul a hotărât înființarea, pe lângă C.E.C. din Rusia, a unei comisii agrare învestite cu împuterniciri speciale, iar pe lângă comitetele executive locale — a unor comitete agricole guberniale și județene în vederea campaniei agricole de primăvară din anul 1922.

Stabilind măsurile necesare pentru ridicarea gospodăriei țărănești individuale, congresul a trasat totodată sarcina dezvoltării cooperăției la sate ca bază pentru întărirea continuă a formelor de gospodărire colectivă. El a pus în vedere tuturor organelor Puterii sovietice că le revine sarcina de a sprijini dezvoltarea cooperăției și a propus să se desfășoare o largă propagandă în favoarea cooperativizării.

Lenin a participat îndeaproape la elaborarea „Hotărârii cu privire la măsurile de întărire și dezvoltare a agriculturii”: a luat cuvîntul la consfătuirea delegaților fără partid, a examinat proiectul de hotărîre și a făcut unele îndreptări. — 142.

- 83 În cadrul dezbaterilor pe marginea rezoluției „Cu privire la presă și propagandă”, la Congresul al XI-lea al P.C. (b) din Rusia, D. B. Rezanov a făcut propunerea ca să se introducă o com-

pletare la rezoluție în care să se prevadă că nu se vor mai publica anunțuri în presa de partid. Propunerea a fost adoptată de congres cu amendamentul că nu se interzice publicarea de anunțuri în presa de partid în general, ci numai în „Pravda”, V. I. Lenin n-a participat la această ședință. Aflînd de hotărîrea adoptată de congres, el a scris următorul bilet, pe care l-a trimis lui L. B. Kamenev, care conducea ședința: „Tov. Kamenev! Am auzit că congresul a hotărît să se suspende publicarea de anunțuri în «Pravda». Nu s-ar putea reveni asupra acestei hotărîri, care constituie o greșală vădită?» („Culegeri din Lenin”, vol. XIII, 1930, p. 29). Kamenev, considerînd că nu se poate reveni asupra unei hotărîri adoptate, a propus să se găsească alte mijloace de sprijinire a „Pravdei”. Dar Lenin, după ce fusese deja anunțată lista membrilor Comitetului Central și ai Comisiei Centrale de Control aleși de congres, a propus să se anuleze această hotărîre, motivîndu-și propunerea prin considerentul că în condițiile noii politici economice n-ar fi rațional să se conteze pe alocații pentru presă din fondul de aur sau din veniturile obținute din impozite. Această propunere a fost adoptată.

Intrucît cuvîntarea lui Lenin a fost stenografiată doar parțial și în condiții nesatisfăcătoare, în prezentul volum nu se publică în întregime. — 145.

- 84 Lenin se referă, probabil, la G. I. Measnikov, care a fost exclus din partid la 20 februarie 1922 de către C.C. al P.C. (b) din Rusia, și la F. A. Mitin și N. V. Kuznețov, care au fost excluși de către Congresul al XI-lea. — 146.
- 85 Plenara din 3 aprilie 1922 a C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat acest proiect cu următoarea completare: „...pentru ca în decurs de o lună tov. Stalin să poată fi complet eliberat de munca la Inspecția muncitorească-țărănească”. În urma hotărîrii, adoptate de plenară, de a-l numi secretar general al C.C. al P.C. (b) din Rusia, prin hotărîrea C.C. din 25 aprilie 1922 I. V. Stalin a fost eliberat de sarcinile ce-i reveneau în calitate de comisar al poporului pentru Inspecția muncitorească-țărănească. — 149.
- 86 Trimițînd lui V. M. Molotov articolul „Am plătit prea scump”, V. I. Lenin i-a anexat următoarea notă: „Rog să se trimită, pe rînd, membrilor Biroului Politic acest articolaș al meu, după care urmează propunerile practice cunoscute” (pentru propunerile practice ale lui Lenin, vezi volumul de față, p. 155).
- La 10 aprilie 1922, Biroul Politic al C.C. al P.C. (b) din Rusia a adoptat următoarea hotărîre: „Nu avem de obiectat împotriva publicării, în «Izvestiia» și «Pravda» cu data de marți, a articolului tov. Lenin «Am plătit prea scump»” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lîngă C.C. al P.C.U.S.). Articolul a apărut la 11 aprilie. — 150.